

หนังสือสารนิพนธ์

ราชภัฏมหาไชย

ตำบลเกาะ อ.เมือง จ.สมุทรสาคร

คำปรารภ

การทำวัตร สวดมนต์ถือเป็นกิจประจำของพระภิกษุสามเณรและอุบาสก
อุบาสิกา หรือที่เรียกกันว่าเป็นกิจวัตรของชาวพุทธโดยตรง ชาวพุทธก็คือผู้ที่เป็น
ศฤงษ์และบรรพชิต ที่รวมเรียกกันว่าพุทธศาสนิกชน

การทำวัตรสวดมนต์เป็นศาสนพิธีที่ควรถือเป็นกิจประจำ ไม่ควรให้กิจอื่นมาสอด
แทรกในกิจประจำของชาวพุทธ เป็นกิจเบื้องต้นแล้วต่อด้วยการแสดงธรรม การนั่ง
สมาธิภาวนา หรือกิจอื่น ๆ ต่อไป ทางวัดป่ามหาไชย ได้ทำกิจวัตรนี้ตลอดมา โดยจัด
สูตรสวดมนต์ตามจันทรคติ ข้างขึ้น - แรม สวดไปตามลำดับ

ขออนุโมทนากับผู้ช่วยรวบรวมเรียบเรียงและผู้เป็นเจ้าของภาพจัดพิมพ์ จนได้
เป็นหนังสือสวดมนต์ประจำวัดป่ามหาไชย เพื่อให้พุทธศาสนิกชนทั้งบรรพชิตและ
ศฤงษ์ได้ถือปฏิบัติเป็นกิจประจำต่อไป.

ขอให้ทุกท่านหมั่นสวดมนต์เป็นนิจ หมั่นอธิฐานจิตเป็นประจำ แล้วน้อมธรรม
คำสอนของพระพุทธเจ้าที่นำมาสวดนี้ไปปฏิบัติ ก็จะเกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและ
อนาคต.

พระมหาประกอบ ธรรมชีโว
(ประกอบ ธรรมชีโว)
เจ้าอาวาสวัดป่ามหาไชย
๒๙ มิถุนายน ๒๕๓๓

การอ่านออกเสียงคำบาลี

อักษรไทยใช้ในการเขียนภาษาบาลี มี ๔๑ ตัว แบ่งเป็น สระ ๘ คือ
ะ า ิ ี ุ ู เ โ แต่เครื่องหมาย ะ ที่ออกเสียง อะ ไม่ใช้ในภาษาบาลี พยัญชนะทุก
ตัวถ้าไม่มีสระอื่นประกอบ ฟังออกเสียงว่า อะ เช่น

ก ข ค ฌ ง อ่านออกเสียงว่า กะ ขะ คะ ฌะ ณะ ถ้า อ อยู่หน้าคำออกเสียงตาม
เสียงสระ เช่น

อสโม อ่านว่า อะสะโม อาม อ่านว่า อามะ อิงฆ อ่านว่า อิงฆะ
อุกาสะ อ่านว่า อุกาสะ เอเต อ่านว่า เอเต โอทาต อ่านว่า โอทาตะ

พยัญชนะ ๓๓ ตัว แบ่งเป็น ๖ วรรค คือ

- (๑) ก วรรค มี ๕ ตัวคือ ก ข ค ฌ ง
(๒) จ วรรค มี ๕ ตัวคือ จ ฉ ช จ ญ
(๓) ฎ วรรค มี ๕ ตัวคือ ฎ ฐ ฑ ฒ ณ
(๔) ต วรรค มี ๕ ตัวคือ ต ถ ท ธ น
(๕) ป วรรค มี ๕ ตัวคือ ป ผ พ ภ ม
(๖) เสสวรรณมี ๘ ตัวคือ ย ร ล ว ส ห ฬ

◌̣ เรียกว่า นิคคหิต ถ้าปรากฏอยู่บนพยัญชนะหรือสระใด ฟังออกเสียงเท่ากับ “ง”
สะกด เช่น

มย̣ อ่านว่า มะยง กุห̣ี อ่านว่า กุหิง
กาตุ̣ อ่านว่า กาตุง, สัสสาโร̣ อ่านว่า สัสสาโร

พยัญชนะที่ ๒ และที่ ๔ ในวรรคข้างต้น ไม่ใช่เป็นตัวสะกด

ตัวสะกด ต้องมีจุด ใต้พยัญชนะ จึงออกเสียงเป็นตัวสะกด เช่น

พทุโธ̣ อ่านว่า พุดโธ สุตต̣์ อ่านว่า สุตตัง
ทุกคค̣ติ อ่านว่า ทุกคะติ อุปปชช̣ติ อ่านว่า อุปปัดชะติ

ถ้าไม่มีจุด ใต้พยัญชนะ ฟังอ่านพยัญชนะนั้นๆ เท่ากับมีเสียงสระอะเช่น

สุค̣ติ อ่านว่า สุคะติ
อุปปชช̣ติ อ่านว่า อุปปะปัดชะติ

สวดมนต์

ทำวัตรเช้า

เมื่อเข้าประชุมพร้อมแล้ว เวลาผู้เป็นหัวหน้าทำสักการะ ฟังพร้อมกันยืนขึ้น
หรือนั่งคุกเข่า ครั้นเสร็จแล้ว ฟังนั่งคุกเข่า ผู้เป็นหัวหน้าฟังกล่าวคำอภิวาท
นำให้หมู่ว่าตามเป็นตอน ๆ ไป ดังนี้ :-

อรหิ สมมาสมพุทโธ ภควา, พุทโธ ภควนโต อภิวาเทมิ ฯ

[ฟังกราบลงหนหนึ่ง]

สุวากุขาโต ภควตา ฌโม , ฌมฺมิ นมสฺสามิ ฯ

[ฟังกราบลงหนหนึ่ง]

สุปฏิปนโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ,สงฺฆํ นมามิ ฯ

[ฟังกราบลงหนหนึ่ง]

บูชา

[ผู้หัวหน้าว่าแต่ผู้เดียว]

ยมมฺห โข มยฺ ภควนโต สรณํ คตา, อุทฺทิสฺส ปพฺพชิตา โย โน ภควา สตถา
ยสฺส จ มยฺ ภควโต ฌมฺมิ โรเจม ; อิเมหิ สกฺกาเรหิ ตํ ภควนโต สสทฺธมฺมํ
สสาวกสงฺฆํ อภิปูชยาม ฯ

ปุปฺพภาคนมการ

[(นำ) หนฺททานิ มยฺนโต ภควนโต วาจา ย อภิกฺขุโต ปุปฺพภาคนมการํ กโรมฺ เส ฯ]

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส ฯ [๓ หน]

พุทฺธาภิกฺขุติ

(นำ) หนฺท มยฺ พุทฺธาภิกฺขุติ กโรมฺ เส ฯ

---

๑ คฤหัสถ์ฟังเว้นคำว่า *อุทฺทิสฺส ปพฺพชิตา*

๒ ถ้าเครื่องสักการะตั้งอยู่ในที่ไกล ฟังเปลี่ยนเป็น *เอเตหิ* ฯ ถ้าเครื่องสักการะอย่างเดียวกันฟังเปลี่ยน
เป็น *อิมินา สกฺกาเรน* หรือ *เอเตน สกฺกาเรน* ฯ

โย โส ตถาคโต อรหํ สมมาสมพุทฺโธ, วิชชาจรณสมปนฺโน สุคโต โลกวิทู,
อนุตฺตโร บุริสทมมสารถิ สตถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควา; โย อิมํ โลกํ สเทวกํ
สมารกํ สพรหมกํ, สสสมณพฺราหฺมณํ ปชํ สเทวมนุสฺสํ สยํ อภิญญา สจฺฉิกตฺวา
ปเวทสิ, โย ฌมฺมํ เทเสสิ อาทิกถฺยาณํ มชฺฌกถฺยาณํ ปรีโยสานกถฺยาณํ, สาตถํ
สพฺพยถฺขณํ เกวลปรีปฺถุณฺณํ ปรีสุทฺธํ พฺรหฺมจฺริยํ ปกาเสสิ; ตมหํ ภควนฺตํ อภิปูชยามิ
ตมหํ ภควนฺตํ สิริสา นมามิฯ

[พึงกราบลงหนหนึ่ง]

ธมฺมาภิกฺขุติ

[(นำ) หนท มยํ ธมฺมาภิกฺขุติ กโรมฺ เส]

โย โส สุวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม, สนฺทิฎฺฐิจิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก,
โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิ; ตมหํ ฌมฺมํ อภิปูชยามิ ตมหํ ฌมฺมํ สิริสา
นมามิ ฯ

[พึงกราบลงหนหนึ่ง]

สงฺฆาภิกฺขุติ

[(นำ) หนท มยํ สงฺฆาภิกฺขุติ กโรมฺ เส]

โย โส สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, อุชฺฐปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ
ถายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, สามิจิปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ
ยทิทํ จตฺตาริ บุริสยฺคานิ อฎฺฐจฺ บุริสบุคฺคลา, เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ, อาหุเนยฺโย
ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณฺเนยฺโย อถฺชลิกรณฺเอย, อนุตฺตรํ ปุณฺณกเขตฺตํ โลกสฺส; ตมหํ
สงฺฆํ อภิปูชยามิ ตมหํ สงฺฆํ สิริสา นมามิฯ

[พึงกราบลงหนหนึ่ง]

รตนตฺตยปฺปณามคาถา

[(นำ) หนท มยํ รตนตฺตยปฺปณามคาถาโย เจว สํเวควตฺถุปรีทึปกปาจญจ
ภณาม เส๑ ฯ]

---

๑ วิธีนำอย่างนี้ ท่านใช้ควบกับสังเวคปริทีปกปาฐด้วย ในกาลบางครั้งมีเวลาน้อย ท่านมักสวดเพียง รตนตฺตยป
ปณามคาถา อย่างเดียวพึงว่า หนท มยํ รตนตฺตยปฺปณามคาถาโย ภณาม เสฯ

พุทฺโธ สุสฺสฺสโธ กรุณามหณฺณโว,
โยจจนตสฺสทฺธพฺพรญาณโลจโน,
โลกสฺส ปาปุปกิเลสฆาตโก,
วณฺทามิ พุทฺธํ อหฺมาทเรณ ตํฯ
ธมฺโม ปทีโป วีย ตสฺส สตฺถุโน,
โย มคฺคปากามตเภทภินฺนโก,
โลกุตฺตโร โย จ ตทตฺถทีปโน,
วณฺทามิ ธมฺมํ อหฺมาทเรณ ตํฯ
สงฺโฆ สุขเขตตาทฺถยติเขตตสฺสยถิตฺ,
โย ทิฏฺฐสนฺโต สุกตานุโพธโก,
โลลปฺปทีโน อริโย สุเมธโส,
วณฺทามิ สงฺฆํ อหฺมาทเรณ ตํฯ
อิจฺเจวเมกนตฺถิปุชเนยฺยํ,
วตฺถุตฺตยํ วณฺทยตาทฺถิสฺสขตํ,
ปุณฺณํ มยา ยํ มม สพฺพุทฺทวา,
มา โหนฺตุ เว ตสฺส ปภาวสิทฺธิยาฯ

สํเวคปริทีปกปาฐ^๒

อิธ ตถาคโต โลเก อุบฺปนฺโน อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, ธมฺโม จ เทสิโต
นियยานิโก อุปสมฺมิโก ปรีนิพฺพานิโก สมฺโพธคามิ สุกตปฺปเวทิตฺ, มยฺนตํ ธมฺมํ
สฺสฺสฺสวา เอวํ ชานาม, ชาตีปิ ทฺถุชา ชราปิ ทฺถุชา มรณฺมปิ ทฺถุชํ
โสภปริเทวทฺถุชโทมนสฺส
วิปฺปโยโค ทฺถุช, ยมฺปิจฺฉํ น ลภติ ตมฺปิ ทฺถุชํ, สงฺขิตฺเตน ปณฺจปาทานกฺขนฺธา
ทฺถุช, เสยฺยถิํ, รุပ္ฺปาทานกฺขนฺโธ, เวทฺฐุปาทานกฺขนฺโธ, สยฺญุปาทานกฺขนฺโธ,

---

๒ สํเวคัตถุ หากจะนำไปสวดในกาลบางครั้ง เช่นสวดในเวลากรฐินเป็นต้น ฟังว่า
หนุท มยํ สํเวคตฺถุปริทีปกปาฐํ ภณาม เส ฯ อนึ่ง สํเวคัตถุนั้นเรียกต่างๆ กัน เรียกว่า สํเวคปริ-
ทีปกปาฐ บ้าง สํเวคปริกิตฺตฺนปาฐ บ้าง สํเวคตฺถุปริทีปกปาฐ บ้าง สํเวคตฺถุปริกิตฺตฺนปาฐ บ้าง

สงขารูปาทานกฺขนฺโธ, วิญญาณูปาทานกฺขนฺโธ, เยสํ ปริณาย, ธรรมานो โส ภควา
เอวํ พหุลํ สาวเก วิเนติ, เอวํ ภาคา จ ปนสฺส ภควโต สาวเกสุ อนุสาสนี,
พหุลา ปวตตติ, รูปํ อนิจจํ, เวทนา อนิจจา, สญฺญา อนิจจา, สงฺขารา อนิจจา,
วิญญาณํ อนิจจํ, รูปํ อนตฺตา, เวทนา อนตฺตา, สญฺญา อนตฺตา, สงฺขารา อนตฺตา,
วิญญาณํ อนตฺตา, สพฺเพ สงฺขารา อนิจจา, สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติฯ เต ๑ มยฺ ;
โอดีณฺนามห ชาติยา ชรามรณน, โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ,
ทุกฺโขติณฺณา ทุกฺขปรเตตา, อปฺเปวณามิมสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส อนฺตกิริยา
ปญฺญาเยถาติ ฯ จิรปริณิพฺพุตมฺปิ ตํ ภควนฺตํ อุทฺทิสฺส อรหฺนฺตํ สมนฺนาสมพฺพุตํ,
สทฺธา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตา, ตสฺมี ภควติ พฺรหฺมจริยํ จราม, ภิกฺขุณฺ
สิกฺขาสาชีวสมาปนฺนา ๒, ตํ โน พฺรหฺมจริยํ, อิมสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส
อนฺตกิริยาย สํวตฺตตุ ฯ

---

๑ คำว่า *เต มยฺ* สตรีพึงสวดว่า *ตา มยฺ*

๒ สามเณรพึงเว้นคำว่า “*ภิกฺขุณฺ* *สิกฺขาสาชีวสมาปนฺนา* ฯ”

คฤหัสถ์สวดมาตั้งแต่ต้นจนถึง ปญฺญาเยถาติ แล้วสวดต่อดังนี้ จิรปริณิพฺพุตมฺปิ
ตํ ภควนฺตํ สรณํ คตา, ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ, ตสฺส ภควโต สาสนํ, ยถาสติ
ยถาพลํ มนสิกโรม, อนุปฺปฏิชฺชาม, สา สา โน ปฺปฏิปตฺติ, อิมสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส
อนฺตกิริยาย สํวตฺตตุ ฯ

คัมภีร์ปัจจุเวกขณะปาฐะ

[นำ นนท มยฺ ตงฺขณิกปัจจุเวกขณะ ปาฐะ ภาณาม เสฯ]

ปฏิสงขลา โยนิโส จีวรํ ปฏิเสวามิ , ยาวเทว สีตสส ปฏิฆาตาย ,
อุณฺหสฺส ปฏิฆาตาย , ทํสมกสวาตตปสิริงฺสปสมฺผลฺสํ ปฏฺิฆาตาย , ยาวเทว
หิริโกปินปฏิจฺฉาทนตฺถํ

ปฏิสงขลา โยนิโส ปิณฺฑปาทํ ปฏิเสวามิ, เนว ทวายน มหาย น
มณฺฑนาย น วิญฺญนาย, ยาวเทว อิมสฺส กายสฺส จิตฺตยา ยาปนายน วิหิงฺสุปรตฺติยา
พฺรหฺมจฺริยานุคฺคหาย , อิติ ปุราณญจ เวหนํ ปฏิหฺงขามิ นวญจเวหนํ น
อุปฺปาเทสํ , ยাত্রา จ เม ภวิสฺสติ อนวชฺชตา จ ผาสฺสุวิหาโร จาติ ฯ

ปฏิสงขลา โยนิโส เสนาสนํ ปฏิเสวามิ , ยาวเทว สีตสสปฏิฆาตาย ,
อุณฺหสฺส ปฏิฆาตาย , ทํสมกสวาตตปสิริงฺสปสมฺผลฺสํ ปฏฺิฆาตาย , ยาวเทว
อุตฺตฺปฺริสฺสยวิโนทนํ ปฏิสฺลฺลํนารามตฺถํ ฯ

ปฏิสงขลา โยนิโส คิลานปัจจุยเภสชฺชปฺริกฺขารํ ปฏิเสวามิ , ยาวเทว
อุปฺปนฺนํ เวยยาพาธิกานํ เวหนานํ ปฏิฆาตาย, อพฺยาปชฺฌปรมตฺตายาติ ฯ

แม่เมตตาทน

อหํ สุขิโต โหมิ	นิททุกฺโข โหมิ
อเวโร โหมิ	อพฺยาปชฺโณ โหมิ
อนิโฆ โหมิ	สุชี อตฺตานํ ปฺริหรามิ

แม่เมตตาสัตว์

สพฺเพ สตฺตา สุขิตา โหนฺตุ , สพฺเพ สตฺตา อเวรา โหนฺตุ , สพฺเพ
สตฺตา อพฺยาปชฺฌา โหนฺตุ , สพฺเพ สตฺตา อนิฆา โหนฺตุ, สพฺเพ สตฺตา
สุชี อตฺตานํ ปฺริหรนฺตุ ฯ

แม่กรุณาสัตว์

สพฺเพ สตฺตา สพฺพทุกฺขา ปมฺุจฺจนฺตุ ฯ

แม่มุทิตาสัตว์

สพฺเพ สตฺตา มา ลทฺธสมฺปตฺติโต วิจฺจนฺตุ ฯ

แผ่อุเบกขาสัตว์

สพฺเพ สัตตา, กम्मสฺสกา กम्मทายาทา กम्मโยนี กम्मพฺนฺธุ กम्मปฏฺฐิสฺสรณา
ยํ กम्मํ กริสฺสนฺติ, กลฺยานํ วา ปาปกํ วา, ตสฺส ทายาทา ภวิสฺสนฺติ ฯ

ถวายพรพระ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สฺมมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ [๓ หน]

อิติปิ โส ภควา อรหํ สฺมมาสมฺพุทฺโธ, วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต
โลกวิทู, อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ ฯ
สวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม, สนฺทิฎฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก, โอปนยิโก
ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ ฯ สุปฺปฏิปนฺโน ภควโต สวากสงฺໄໝ, อุกฺกุฏฺปิปนฺโน
ภควโต สวากสงฺໄໝ, ฌายปฺปฏิปนฺโน ภควโต สวากสงฺໄໝ, สามิฉิปปิปนฺโน
ภควโต สวากสงฺໄໝ, ยทิทํ จตตาริ ปุริสยฺคานิ อญฺจ ปุริสປຸគຣາ, ເສ
ภควโต สวากสงฺໄໝ, อาหุเนยໄຍ ปາหุเนยໄຍ ทกฺขิເນຍໄຍ ອລຸຊລິກຣຸນີໄຍ,
อนุตฺตຣ໌ ປຸລຸລກເຂຕຣ໌ ໂລກສສາຕິ ฯ

พาหุํ สหສສມภินิมิตฺตสวຸຣຸນຕ໌,
คຣ໌ໄມຂລ໌ ອຸທິຕ໌ໂຂຣສເສນມາຣ໌,
ທານາທິຣມມວິຣິນາ ຂິຕວາ ມຸນິນ໌ໂທ,
ຕນເຕສສາ ກາຕຸ ເຕ ຂຍມຸງຄລານີ ຯ
ມາຣາຕິເຣກມກິຍຸຊມິຕສພຸຣຕຕ໌,
ໂຂຣມປນາພວກມກຸຂມຄທຸຣຍກຸຂ໌,
ຂນຕ໌ສຸທນຕວິຣິນາ ຂິຕວາ ມຸນິນ໌ໂທ,
ຕນເຕສສາ ກາຕຸ ເຕ ຂຍມຸງຄລານີ ຯ
ນາຟາຄິຣ໌ ຄຊວຣ໌ ອຕິມຕຸຕຸກຸຕ໌,
ທາວຄຸຈິກຸກມສນິວ ສຸທາຣຸຸນຕ໌,
ເມຕຕມພຸສເກວິຣິນາ ຂິຕວາ ມຸນິນ໌ໂທ,
ຕນເຕສສາ ກາຕຸ ເຕ ຂຍມຸງຄລານີ ຯ
ອຸກຸຊິຕຸຕຸຂຄມຕິເຕສຸທາຣຸຸນຕ໌ ,

ธาวนติโยชนปถุงคฺลิมาลวณฺต์,
อิทธิภิสงฺขตมโน ชิตวา มุณินฺโท,
ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลาณีฯ
กตฺวาน กฏฺฐมฺหฺรึ อิว คพฺภินียา,
จิลฺยาจย ทุฏฺฐจฺวณฺ์ ชนกายมชฺเฌ,
สนฺเตน โสมวธินา ชิตวา มุณินฺโท,
ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลาณีฯ
สจฺจํ วิหาย มติสจฺจกฺวาทเกตุํ,
วาทาภโรปิตมฺนํ อติอนฺธภูตํ,
ปณฺญาปทีปชฺลิโต ชิตวา มุณินฺโท,
ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลาณีฯ
นฺนฺโทปนฺนทภุชคํ วิพฺุํ มหิตฺธี,
ปฺุตเตน เถรภุชเคน ทมาปยฺนฺโต,
อิทฺฐูปเทสวธินา ชิตวา มุณินฺโท,
ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลาณีฯ
ทุคฺคาหทิฏฺฐิจฺภุชเคน สุทฺฐจฺหตฺถํ,
พฺรหฺมํ วิสุทฺธิชฺุติมิทฺธิพกาภิธานํ,
ถาณาคเทน วธินา ชิตวา มุณินฺโท,
ตนฺเตชสา ภวตุ เต ชยมงฺคลาณีฯ
เอตาปี พุทฺธชยมงฺคลอฏฺฐคาถา,
โย วาจโน ทินฺทิเน สรเต มตฺนฺตี,
หิตฺวานเนกวิวิธานิ จุปทฺทวานิ,
โมกฺขํ สุขํ อธิคเมยฺย นโร สปญฺโณฯ
ชยมงฺคลอฏฺฐก ๘ คาถา อานิสงฺสคาถา ๑ ฯ

มหาการุณิก โภา
ปุเรตฺวา ปารมี สพฺพา
เอเตน สจฺจวชฺเชน
หิตาย สพฺพปาณินํ
ปตฺโต สมนฺโพธิมุตฺตมํ,
โหตุ เต ชยมงฺคลํฯ

ชยน์โต โภธียา มุเล
 เอวํ ตวํ วิชโย โหติ
 อปราจิตปลลงเก
 อภิเสเก สัพพพุทธานํ
 สุนกขตฺตํ สุมงคลํ
 สุขโณ สุมุหุตโต จ
 ปทกฺขิณํ กายกมมํ
 ปทกฺขิณํ มโนกมมํ
 ปทกฺขิณานิ กตฺวาน
 ภวตุ สัพพมงคลํ
 สัพพพุทธานุภาเวน
 ภวตุ สัพพมงคลํ
 สัพพธมมานุภาเวน
 ภวตุ สัพพมงคลํ
 สัพพสงฆมานุภาเวน

สกฺขยานํ นนทิวฑฒโน,
 ชยสฺส ชยมงฺคเล ฯ
 สีเส ปจฺวิโปกฺขเร,
 อคฺคปฺตโต ปโมทติ ฯ
 สุปภาตํ สุกฺกุจฺติ
 สุขิณฺจํ พุรหฺมจาริสฺส ฯ
 วาจากมมํ ปทกฺขิณํ,
 ปณฺธิเต ปทกฺขิณา,
 ลภนฺตตเถ ปทกฺขิเณ ฯ
 รกฺขนฺตุ สัพพเทวตา,
 สทา โสตเถ ภวนฺตุ เต ฯ
 รกฺขนฺตุ สัพพเทวตา,
 สทา โสตเถ ภวนฺตุ เต ฯ
 รกฺขนฺตุ สัพพเทวตา,
 สทา โสตเถ ภวนฺตุ เต ฯ

มงคลจักรวาลใหญ่

สิริธิติมติเตโชชยสิทธิธิมหิทธิธิมหาคุณาปริमितปุลฺลภาธิการสฺส สัพพนฺตรายนี-
 วารณสมตถสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส ทวตฺตีสมหาปฺริสลกฺขณานุภาเวน
 อสตียานุพยณชานานุภาเวน อมฺมจฺจุตฺตรสตมงฺคลานุภาเวน ฉพฺพณฺณรํสียานุภาเวน
 เกตุมานานุภาเวน ทสปารมิตานุภาเวน ทสอุปปารมิตานุภาเวน ทสปรมตถ
 ปารมิตานุภาเวน สีลสมาธิปุลฺลยานุภาเวน พุทฺธานุภาเวน ธมมานุภาเวน
 สงฆมานุภาเวน เตชานุภาเวน อิทธิยานุภาเวน พลาณานุภาเวน เถยฺยธมมานุภาเวน
 จตฺราสีตีสหสฺสธมมกฺขนชานานุภาเวน นวโลกุตฺตรธมมานุภาเวน อมฺมจฺจกิกมคฺคานุภาเวน
 อมฺมรสมาปตฺติยานุภาเวน ฉพฺภิณฺยานุภาเวน จตฺสจฺจญาณานุภาเวน ทสพล
 ญาณานุภาเวน สัพพพุลฺลุตถญาณานุภาเวน เมตฺตากรุณามุทิตาอุเปกฺขานุภาเวน
 สัพพปริตฺตานุภาเวน รตนตฺตยสรณานุภาเวน ตฺยหิ สัพพโรคฺโสภุภทฺทวทฺทกฺขโหมนส-
 สุปายาสา วินสฺสนตฺ, สัพพอนฺตรายาปี วินสฺสนตฺ สัพพสงกฺปฺปา ตฺยหิ สมิชฺฌนตฺ,

ที่ขมายุตา ตูยหิ โหตุ, สत्वสฺสซีเวน สมงฺคิโก โหตุ สพฺพทา ฯ อากาสปพฺพต-
วนภูมิจฺงคามหาสมฺมุตฺทา อารกฺขกา เทวตา สทา ตุมฺเห อนฺรกฺขนฺตุฯ

ภวตุ สพฺพมฺงคฺลํ	รกฺขนฺตุ สพฺพเทวตา,
สพฺพพุทฺธานุภาเวน	สทา โสตถิ ภวานฺตุ เตฯ
ภวตุ สพฺพมฺงคฺลํ	รกฺขนฺตุ สพฺพเทวตา,
สพฺพธฺมมานุภาเวน	สทา โสตถิ ภวานฺตุ เตฯ
ภวตุ สพฺพมฺงคฺลํ	รกฺขนฺตุ สพฺพเทวตา,
สพฺพสงฺฆานุภาเวน	สทา โสตถิ ภวานฺตุ เตฯ
นกฺขตฺตยกฺขภูตานิ	ปาปคฺคหฺนินฺวารณา,
ปฺริตฺตสฺसानุภาเวน	หนฺตฺวา เตสํ อุปฺทฺทฺเวฯ
นกฺขตฺตยกฺขภูตานิ	ปาปคฺคหฺนินฺวารณา,
ปฺริตฺตสฺसानุภาเวน	หนฺตฺวา เตสํ อุปฺทฺทฺเวฯ
นกฺขตฺตยกฺขภูตานิ	ปาปคฺคหฺนินฺวารณา,
ปฺริตฺตสฺसानุภาเวน	หนฺตฺวา เตสํ อุปฺทฺทฺเวฯ

จฺลลราชปฺริตฺตํ สตฺตปฺริตฺตํ นิฏฺฐิตฺตํ

มงคลจักรวาลน้อย

สพฺพพุทฺธานุภาเวน สพฺพธฺมมานุภาเวน สพฺพสงฺฆานุภาเวน พุทฺธรัตนํ
ธมฺมรัตนํ สงฺฆรัตนํ ตินฺถนํ รัตนานิ อานุภาเวน จตฺราสีตีสหสฺสธมฺมกฺขนฺธานุภาเวน
ปิฎกตฺตยานุภาเวน ชินสาวกานุภาเวน สพฺเพ เต โรคา สพฺเพ เต ภยา สพฺเพ
เต อนฺตรายา สพฺเพ เต อุปฺทฺทฺวา สพฺเพ เต ทุนนิมิตฺตา สพฺเพ เต อวมงฺคลา
วินสฺสนฺตุ, आयวฑฺฒโก ฌนฺวฑฺฒโก สิริวฑฺฒโก ยสฺวฑฺฒโก พลวฑฺฒโก
วณฺณวฑฺฒโก สุขวฑฺฒโก โหตุ สพฺพทา ฯ

ทุกฺขโรคฺภยา เวรา	โสกา สตฺตุ จุปฺทฺทฺวา,
อนฺกา อนฺตรายาปี	วนสฺสนฺตุ จ เตชสาฯ
ชยสิทฺธิ ฌนํ ลภํ	โสตถิ ภาคฺยํ สุขํ พลํ,
สิริ आयุ จ วณฺโณ จ	ภคํ วุฑฺฒิ จ ยสฺวา,
สत्वสฺสา จ आयุ จ	ชีวสิทฺธิ ภวานฺตุ เตฯ

ภวตุ สัพพมงฺคลั	รกฺขนตุ สัพพเทวตา,
สัพพพุทธานุภาเวน	โสตถึ ภวนตุ เตฯ
ภวตุ สัพพมงฺคลั	รกฺขนตุ สัพพเทวตา,
สัพพธมฺมานุภาเวน	สทา โสตถึ ภวนตุ เตฯ
ภวตุ สัพพมงฺคลั	รกฺขนตุ สัพพเทวตา,
สัพพสงฺฆานุภาเวน	สทา โสตถึ ภวนตุ เตฯ

มงคลจักรวาลน้อย ตอนตั้งแต่ อายุวฑฺฒโก ถึง โหตุ สัพพทา นั้น ถ้าผู้รับพร เป็นสตรี ท่านนิยมเปลี่ยนดังนี้ อายุวฑฺฒกา ฌนวฑฺฒกา สิริวฑฺฒกา ยสวฑฺฒกา พลวฑฺฒกา วัฒนวฑฺฒกา สุขวฑฺฒกา โหตุ สัพพทาฯ นอกนั้นเหมือนหมดฯ

จากนี้ถูกเข้าพนมมือแล้วว่า.-

อุกาส ทวารตฺเยน กตฺ,
สพฺพํ อปรารั ฆมตฺโน ภาเน, วนฺทามิ ภาเน เจตฺยิ,
สพฺพํ สัพพตฺถาเน, สฺสปตฺติจฺจิตฺ สารีริกฺชาตุ,
มหาโพธิ พุทฺธรูปํ สกฺการตฺถิ, อหิ วนฺทามิ ชาติโย,
อหิ วนฺทามิ สพฺพโส , อิจฺเจตฺ รัตนตฺตยิ,
อหิ วนฺทามิ สัพพทา, พุทฺธบุชา มหาเตชวฺนโต,
ธมฺมบุชา มหปฺปณฺโณ, สงฺฆบุชา มหาโกควโ,
พุทฺธ ธมฺมํ สงฺฆํ, ชีวิตฺ ยาว นิพฺพานํ สรณิ คจฺฉามิ,
ปริสุทฺโธ อหิ ภาเน, ปริสุทฺโธ ติ มํ, พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ ชาติเรตุ, สพฺเพ สตฺตา
สทา โหนตุ อเวรา สุขชีวิโน,
กตฺ ปุณฺณํ ผลิ มยหิ สพฺเพ ภาคิ ภวนตุ เตฯ

จบทำวัตรเช้า

ทำวัตรค่ำ

กิจเบื้องต้นเช่นทำสังการะ กล่าวคำอภิวาทเป็นต้น เหมือนทำวัตรเช้า

ปุพพภาคนมการ

[(นำ) หนททานิ มยนต์ ภาควนต์ วาจาเย อภิกายิตุํ ปุพพภาคนมการญเจว
พุทธานุสฺสตีนิยฺจ กโรม เส ๑]

นมิม ตสฺส ภาควโต อรหโต สมนาสมพุทฺธสฺส.

[๓ หน]

พุทธานุสฺสตี

ตํ โข ปน ภาควนต์ เอวํ กลยาโณ กิตติสทฺโท อพฺภุคฺคโต,
อิตฺปิ โส ภาควา อรหํ สมนาสมพุทฺโธ, วิชฺชาจรณสมปन्नो สุกฺโต โลกวิทู,
อนุตฺโตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตถาเทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภาควาตี.

[หยฺตระถึถึงพระพุทฺธคุณตามสมควร]

พุทฺธาภิกิตี

[(นำ) หนท มยํ พุทฺธาภิกิตี กโรม เส]

พุทฺธวารหนตฺวรตาทิกุณาภิกฺขุโต,
สุทฺธาภิธานกรุณาหิ สมากตฺตโต,
โพเธสิ โย สุขนตํ กมลํ สุโร
วณฺทามหํ ตมรณํ สิริสา ชิเนนฺทํ.

พุทฺโธ โย สพฺพปาณินํ สรณํ เขมมุตฺตมํ,
ปจฺมานุสฺสตีญฺจานํ วณฺทามิ ตํ สีเรนฺทํ,
พุทฺธสฺสาหสมิ ทาสี ๑ พุทฺโธ เม สามิกิสฺสโร,
พุทฺโธ ทุกฺขสฺส ฆาตา จ วิธาตา จ หิตฺสฺส เม.

๑ ท่านนิยมใช้นำควบบท พุทธานุสฺสตี

๒ สตรีสวดว่า พุทฺธสฺสาหสมิ ทาสี ๑.

พุทฺธสฺสหาหิ นียยาเทมิ   สรียฺรณชียิตถญฺจิหิ,
วณฺทนฺโตหิ^๑ จริสฺสามิ   พุทฺธสฺเสว สุโพธิตฺ,
นตฺถิ เม สรณฺ อญฺณิ   พุทฺโธ เม สรณฺ วรฺ,
เอเตน สจฺจวชฺเชน   วทฺเตมยฺยํ สตถุ สาสเน,
พุทฺธํ เม วณฺทมาเนน^๒   ยํ ปุณฺณํ ปสฺสฺตํ อิตฺ,
สพฺเพปิ อนฺตรายา เม   มาहेสุํ ตสฺส เตชสา.

[พึงหมอบกราบหมอบลงว่า]

กาเยน วาจา ย ว เจตสา วา,
พุทฺธเ กุกมฺมํ ปกตํ มยา ยํ,
พุทฺธเ ปฏฺฐิคฺคณฺหตฺ อจฺจยณฺตํ,
กาลนฺตเร สํวรฺติวํ ว พุทฺธเ.

[พียงนั่งคุกเข่าขึ้น]

ธมฺมานุสฺสติ

[(นำ) หนฺท มยฺยํ ธมฺมานุสฺสตินยฺยํ กโรมฺ เส]

สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม , สนฺทิฏฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก , โอปนยิโก
ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ.

[หยฺดรระลึกถึงพระบรมคุณตามสมควร]

ธมฺมาภิกฺคิตฺติ

[(นำ) หนฺท มยฺยํ ธมฺมาภิกฺคิตฺตี กโรมฺ เส]

สฺวากฺขาตตาทิคุณโยควเสน เสยฺโย,
โย มคฺคปากปรียตฺติวิโมกฺขเกโท,
ธมฺโม กุโลกปตนา ตทธาริธารี,
วณฺทามหิ ตมฺหริ วรธมฺเมตฺ.

๑ สตรีสวดว่า วณฺทนฺตีหิ.

๒ สตรีสวดว่า พุทฺธํ เม วณฺทมานาย

ธมโม่ โย สพพปาณีนี
ทุติยานุสสุตติภูจนัน
ธมมสุสาหสมิ ทาสี^๑ ว
ธมโม่ ทุกขสุส ฆาตา จ
ธมมสุสาห^๒ นียยาเทมิ
วณทนต์หิ จริสสามิ
นตถิ เม สรณั อถถิ
เอเตน สจจวชเชน
ธมม^๓ เม วณทมานาย
สพเพปิ อนตฺตรายา เม

สรณั เขมมุตตม,
วณทามิ ตั สีเรนหิ.
ธมโม่ เม สามิกิสุสโร,
วิชาตา จ หิตสุส เม.
สรีรณชชีวิตถถิจิ,
ธมมสุเสว สุธมมต.
ธมโม่ เม สรณั วร,
วชชฌมยย สตถุ สาสเน,
ยั ปุถถถิ ปสฺส ตั อิธ,
มาหะสิ ตสฺส เตชสา.

[พึงหมอบกราบหมอบลงว่า]

กาเยน วาจา ว เจตสา วา,
ธมเม กุกมมัม ปกตัม มยา ยัม,
ธมโม่ ปฏิกคณหตุ อจจยนตัม,
กาลนตเร สัวริตุ ว ธมเม.

[พึงนั่งคุกเข่าขึ้น]

สงฆมานุสสุตติ

[(นำ) หนท มยั สงฆมานุสสุตตินยัม กโรม เส]

สุปฏิปนโน ภควโต สาวกสงฆเ , อุชุปฏิปนโน ภควโต สาวกสงฆเ,
ถายปฏิปนโน ภควโต สาวกสงฆเ , สามิจิปฏิปนโน ภควโต สาวกสงฆเ , ยทิท
จตตาริ ปุริสยคานิ อถจ ปุริสยคคลา , เอส ภควโต สาวกสงฆเ , อาหุเนยโย
ปาหุเนยโย ทกขิณยโย อถชลิกถณีโย , อนตฺตรั ปุถถถกเขตตัม โลกสุสาติ.

[หยฺตระถถิถถึงพระสังฆถถตามสมถวร]

^๑ สตริสวดว่า ธมมสุสาหสมิ ทาสี ว.

^๒ สตริสวดว่า มณทนต์หิ

^๓ สตริสวดว่า ธมม เม วณทมานาย

สงฆาภิกษิตี

[(นำ) หนท มยฺ สงฆาภิกษิตี กโรม เส]

สทธมมโช สุปฏิปัตตติคฺคณาทียุตโต,
โยจฺจพพิโร อริยปุคฺคลสงฆเสฏฺโฐ,
สีลาทิมมปวราสยกายจิตฺโต,

วนฺทามหํ ตมรียาน	คณํ สุสุทฺธํ,
สงฺโฆ โย สพฺพปาณีนํ	สรณํ เขมมุตฺตมํ,
ตติยานุสฺสตีจฺฉานํ	วนฺทามิ ตํ สีเรนหํ.
สงฺฆสฺสสาหสฺมิ ทาสี ๑ ว	สงฺโฆ เม สามীগิสฺสโร,
สงฺโฆ ทุกฺขสฺส ฆาตา จ	วิธาทา จ หิตสฺส เม.
สงฺฆสฺสสาหํ นียยาเทมิ	สรีรณชิวิตฺถจิทํ,
วนฺทนฺโตหํ ๒ จริสฺสามิ	สงฺฆสฺโสปฏิปนฺนตํ.
นตฺถิ เม สรณํ อถนํ	สงฺโฆ เม สรณํ วรํ,
เอเตน สจฺจวชฺเชน	วทฺธเมยฺยํ สตฺถุ สาสเน.
สงฺฆํ เม วนฺทมาเนน ๓	ยํ ปุณฺณํ ปสฺสุตํ อิท,
สพฺเพปิ อนฺตรายา เม	มาहेสุํ ตสฺส เตชสา.

[พึงหมอบกราบหมอบลงว่า]

กาเยน วาจา ย ว เจตสา วา,
สงฺฆเ กุภมฺมํ ปกตํ มया ยํ,
สงฺโฆ ปฏิคฺคณฺหตุ อจฺจยณฺตํ,
กาลนฺตเร สํวริตุํ ว สงฺฆเ.

[จบแล้วพึงนั่งราบ]

๑ สตรีสวดว่า *สงฺฆสฺสสาหสฺมิ ทาสี ว.*

๒ สตรีสวดว่า *วนฺทนฺตีหํ*

๓ สตรีสวดว่า *สงฺฆํ เม วนฺทมาเนน*

คำอภิวาท คือ **อรหํ สมมาสมพุทโธ ๑ เป ๑ สงฆ์ นมามิ** นี้ ตามสำนักต่าง ๆ ได้นิยมใช้กันโดยมาก ทั้งทำวัตรเช้าและค่ำ บางสำนักใช้คำอภิวาทว่า **ยมหํ ๑** แทน **อรหํ สมมาสมพุทโธ ๑** ทั้งในกาลทำวัตรเช้า ทั้งในกาลทำวัตรค่ำ ดังนี้:-

ยมหํ สมมาสมพุทโธ ภควนฺโต สรณํ คโต พระผู้มีพระภาค พระองค์ตรัสรู้ดีแล้ว โดยชอบพระองค์ใดแน่ะ ข้าพเจ้าถึงแล้วว่าเป็นที่พึ่งกำจัดภัยจริง **อิมินา สกกาเรน, ตํ ภควนฺโต อภิปุชยามิ** ข้าพเจ้าบูชาพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น ด้วยเครื่องสักการะนี้ **ตํ ภควนฺโต อภิวาเทมิ** ข้าพเจ้าไหว้พระผู้มีพระภาคที่เป็นที่พึ่งของข้าพเจ้าพระองค์นั้น

[พึงกราบลงหนหนึ่ง]

ยมหํ สุวากขาตํ ภควตา ธมฺมํ สรณํ คโต พระธรรมที่พระผู้มีพระภาคตรัสแล้วดีเหล่าใดแน่ะ ข้าพเจ้าถึงแล้วว่าเป็นที่พึ่งกำจัดภัยจริง **อิมินา สกกาเรน, ตํ ธมฺมํ อภิปุชยามิ** ข้าพเจ้าบูชาพระธรรมนั้นด้วยเครื่องสักการะนี้ **ตํ ธมฺมํ นมสฺสามิ** ข้าพเจ้าไหว้พระธรรมที่เป็นที่พึ่งของข้าพเจ้านั้น.

[พึงกราบลงหนหนึ่ง]

ยมหํ สุปฺปฏิปนฺนํ สงฆ์ สรณํ คโต พระสงฆ์ที่ท่านปฏิบัติดีแล้วหมู่ใดแน่ะ ข้าพเจ้าถึงแล้วว่าเป็นที่พึ่งกำจัดภัยจริง **อิมินา สกกาเรน, ตํ สงฆ์ อภิปุชยามิ** ข้าพเจ้าบูชาพระสงฆ์หมู่ นั้นด้วยเครื่องสักการะนี้ **ตํ สงฆ์ วนฺทามิ** ข้าพเจ้าไหว้พระสงฆ์ที่เป็นที่พึ่งของข้าพเจ้าหมู่นั้น.

[พึงกราบลงหนหนึ่ง]

คำว่า **สรณํ คโต** ใน **ยมหํ ๑** ทั้ง ๓ บท ถ้าสตรีสวดพึงเปลี่ยนเป็น **สรณํ คตา.** คำว่าอภิวาทแบบนี้ ในเวลาสวด ผู้เป็นหัวหน้าพึงขึ้นต้นนำว่า **ยมหํ** แล้วหมู่รับพร้อมกัน.

ต้นสวคมนตรี

สมนฺตา จกฺกวาเพสุ อตฺตรา คจฺจนฺตุ เทวตา
สทฺธมฺมํ มุนิราชสฺส สฺจนฺตุ สคฺคโมกฺขทํ.
สคฺเค กาเม จ รูปे คิริสิขรตณฺเฏ จนฺตลิกฺเขวิมานे.
ทีเป รณฺเฏ จ คาเม ตรวนคหเน เคหตถุมฺหิ เขตเต.
ภุมฺมา จายนฺตุ เทวา ชลลวิสมเ ยกฺขคนธพฺพนาคา
ติณฺนจฺนตา สนฺติเก ยํ มุนิวรฺวจฺนํ สาธโว เม สฺจนฺตุ.

ธมฺมสฺสวณกาโล อยมภทฺนตา ธมฺมสฺสวณกาโล อยมภทฺนตา ธมฺมสฺสวณกาโล อยมภทฺนตา.

ปุพฺพภากมนการ

นำ [หนุทมฺยํ ปุพฺพภากมนการํ กโรมเส ฯ]

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

สรณคฺมนปาฐ

นำ [หนุทมฺยํ สรณคฺมนปาฐํ ภณามเส ฯ]

พุทฺธ	สรณ	คจฺฉามิ,	
ธมฺม	สรณ	คจฺฉามิ,	
สงฺฆ	สรณ	คจฺฉามิ,	
ทุติยมฺปิ	พุทฺธ	สรณ	คจฺฉามิ,
ทุติยมฺปิ	ธมฺม	สรณ	คจฺฉามิ,
ทุติยมฺปิ	สงฺฆ	สรณ	คจฺฉามิ,
ตติยมฺปิ	พุทฺธ	สรณ	คจฺฉามิ,
ตติยมฺปิ	ธมฺม	สรณ	คจฺฉามิ,
ตติยมฺปิ	สงฺฆ	สรณ	คจฺฉามิ,

สัจจกิริยาคาถา

นำ [หนุทมย์ สัจจกิริยาคาถาโย ภณามเส ฯ]

นตถิ เม สรณํ อญญํ	พุกุโธ เม สรณํ วรํ,
เอเตน สัจจวชเชน	โสตถิ เต ^๑ โหนตุ สัพพทา.
นตถิ เม สรณํ อญญํ	ธมฺโม เม สรณํ วรํ,
เอเตน สัจจวชเชน	โสตถิ เต ^๒ โหนตุ สัพพทา.
นตถิ เม สรณํ อญญํ	สงฺโฆ เม สรณํ วรํ,
เอเตน สัจจวชเชน	โสตถิ เต ^๓ โหนตุ สัพพทา.

มหาการุณิกอนาโถติอาทิกาคาถา

นำ [หนุทมย์ มหาการุณิกอนาโถติอาทิกาคาถาโย ภณามเส ฯ]

มหาการุณิกो नाโठ	อตถาย สัพพปาณินํ ,
ปุเรตฺวา ปารมี สพฺพา	ปตฺโต สมโพธิมุตฺตมํ,
เอเตน สัจจวชเชน	มา โหนตุ สัพพปทฺทวา.
มหาการุณิกो नाโठ	หิตาย สัพพปาณินํ ,
ปุเรตฺวา ปารมี สพฺพา	ปตฺโต สมโพธิมุตฺตมํ,
เอเตน สัจจวชเชน	มา โหนตุ สัพพปทฺทวา.
มหาการุณิกो नाโठ	สุขาย สัพพปาณินํ ,
ปุเรตฺวา ปารมี สพฺพา	ปตฺโต สมโพธิมุตฺตมํ,
เอเตน สัจจวชเชน	มา โหนตุ สัพพปทฺทวา.

---

๑ สวดเพื่อผู้อื่นว่า เต ถ้าเพื่อตนเปลี่ยนเป็น เม.

๒ สวดเพื่อผู้อื่นว่า เต ถ้าเพื่อตนเปลี่ยนเป็น เม.

๓ สวดเพื่อผู้อื่นว่า เต ถ้าเพื่อตนเปลี่ยนเป็น เม.

หลักสูตรสวดมนต์

วัดป่ามหาไชย จ.สมุทรสาคร

ชั้น - แรม	หน้า
ชั้น - แรม ๑ คำ	๑๙
ชั้น - แรม ๒ คำ	๒๗
ชั้น - แรม ๓ คำ	๓๓
ชั้น - แรม ๔ คำ	๔๐
ชั้น - แรม ๕ คำ	๔๔
ชั้น - แรม ๖ คำ	๔๘
ชั้น - แรม ๗ คำ	๕๒
ชั้น - แรม ๘ คำ	๕๗
ชั้น - แรม ๙ คำ	๖๓
ชั้น - แรม ๑๐ คำ	๖๘
ชั้น - แรม ๑๑ คำ	๗๒
ชั้น - แรม ๑๒ คำ	๗๗
ชั้น - แรม ๑๓ คำ	๘๒
ชั้น - แรม ๑๔ คำ	๘๘
ท้ายสวดมนต์	๙๖
อนุโมทนาวิธี	๑๐๙
หมวดปกิณณกธรรม	๑๑๓

ขึ้น - แรม ๑ คำ

นมการลิตุทธคาถา ๑

นำ [หนุทมย์ นมการลิตุทธคาถาโย ภณามเส ฯ]

โย จกขุมา โมหมลาปกฏโฐ,
สามิ ว พุทโธ สุคโต วิมุตโต.
มารสส ปาสา วินิโมจยนโต,
ปาเปสิ เขมฺ ชนตฺ วิเนยฺ.
พุทฺธํ วรรณตํ สिरสา นมามิ,
โลกสส นาถญจ วินายกญจ.
ตนเตชสา เต ชยสิทธิ โหตุ,
สพพนตรายา จ วินาสเมนตุ.
ธมฺโม ธโซ โย วีย ตสส สตถุ.
ทสเสสิ โลกสส วิสุทฺธิมคฺคํ,
นียยานิโก ธมฺมธรสส ธารี,
สาตาวโห สนติกโร สุจฺฉินฺโณ.
ธมฺมํ วรรณตํ สिरสา นมามิ,
โมหปฺปทาลิ อุปสนตทาหิ.
ตนเตชสา เต ชยสิทธิ โหตุ,
สพพนตรายา จ วินาสเมนตุ
สทฺธมฺมเสนา สุคตานุโค โย,
โลกสส ปापูปกิเลสเขตตา.
สนโต สยํ สนฺตินิโยชโก จ,
สฺวากฺขาตธมฺมํ วิทิตํ กโรติ,
สงฆํ วรรณตํ สिरสา นมามิ,
พุทฺธานุพุทฺธํ สมสิลทิกฺขี.

๑ พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส.

ตนเตชสา เต ชยสิทธิ์ โหตุ,
สพพนุตรายา จ วินาสเมนตุ.

๖ คาถา

สมพุทุธ ๗เปฯ

สมพุทุธ อฏฐวีสณจ	ทวาทสณจ สหสสเก,
ปลยจสตสหสสานิ	นمامิ สิริสา อหิ.
เตสํ ฌมมณจ สงฆณจ	อาทเรน นمامิหิ,
นมการานุกาเวน	หนตวา สพเพ อุปททเว,
อนेกา อนตรายาปิ	วินสสนตุ อเสสโต,
สมพุทุธ ปลยจปลยवासณจ	จตุวีสติสหสสเก,
ทสสตสหสสานิ	นمامิ สิริสา อหิ,
เตสํ ฌมมณจ สงฆณจ	อาทเรน นمامิหิ,
นมการานุกาเวน	หนตวา สพเพ อุปททเว,
อนेกา อนตรายาปิ	วินสสนตุ อเสสโต.
สมพุทุธ นวุตตรสเต	อฏฐจตตาฬีสสหสสเก,
วีสติสตสหสสานิ	นمامิ สิริสา อหิ.
เตสํ ฌมมณจ สงฆณจ	อาทเรน นمامิหิ,
นมการานุกาเวน	หนตวา สพเพ อุปททเว,
อนेกา อนตรายาปิ	วินสสนตุ อเสสโต.

๗ คาถากิ่ง

นโมการอฏฐกั

นโม อรหโต สสมา	สมพุทุธสส มहेสีโน,
นโม อุตตมฌมมสส	สุวากุขาตสเสว เตนีธ.
นโม มหาสงฆสสาปิ	วิสุทุธสีลทิฏฐิโน,
นโม โอมายตยารทุธสส	รตนตตยสส สารุกั.

นโม่ โอมากาตีตสส	ตสส วตฤตตยสสปี,
นโม่การบุปภาเวน	วิคจณนตุ อุปททวา.
นโม่การานุภาเวน	สุวตถิ โหตุ สพพทา,
นโม่การสส เตเชน	วิธิมหิ โหมิ เตชวา.

เย สนฺตา สนฺตจิตฺตา ติสฺรณฺสรณฺา เอตฺถ โลกนฺตเร วา, ภูมฺมาภูมฺมา จ
เทวฺา คุณฺคณฺคณฺพฺยวฺา สพฺพกาลี, เอเต อายนฺตุ เทวฺา วรกนฺกมเย เมรฺุราเช
วสนฺโต, สนฺโต สนฺโต สเหตุํ มฺุณิรวรจณฺิ โสตุมฺคคฺิ สมนฺคคฺิ.

สพฺเพสุ จกฺกวาเพสุ	ยกฺขา เทวฺา จ พฺรหฺมฺุโน,
ยํ อมฺุเหหิ กตฺิ ปุณฺณํ	สพฺพสมฺปตฺติสํวํ.
สพฺเพ ตํ อนฺุโม่ทิตฺวา	สมคฺคา สาสเน รตา,
ปมาทฺรหิตา โหนฺตุ	อารกฺขาสฺ วิเสสโต.
สาสนสฺส จ โลกสฺส	วฺุฑฺฒิ ภาวฺตุ สพฺพทา,
สาสนมฺปิ จ โลกญฺจ	เทวฺา รกฺขนฺตุ สพฺพทา,
สทฺธิ โหนฺตุ สุขิ สพฺเพ	ปรีวาทฺเรหิ อตฺตโน
อนิขฺมา สฺมฺนา โหนฺตุ	สทฺ สพฺเพหิ ญาตีถิ.
ยญฺจ ทฺวาทส วสฺसानิ	จินฺตยิสุ สเทวกา,
จิสฺสํ จินฺตยนฺตํ	เนว ชานิสุ มงฺคลํ.
จกฺกวาพสฺสเสสุ	ทสฺสุ เยน ตตฺตกํ,
กาลี โกลาหลํ ชาตํ	ยว พฺรหฺมฺุณิเวสนา.
ยํ โลกนาโถ เทเสสิ	สพฺพปาปวินาสนํ,
ยํ สฺตุวฺา สพฺพทฺกฺเขหิ	มฺุจฺจนฺตาสงฺขิยา นรา,
เอวมาทิกฺุณฺเปตํ	มงฺคฺลนฺตมฺภณามฺ เท.

มงฺคฺลสฺตุตฺ

เอวเม สฺตุ. เอกํ สมยํ ภควา, สวตฺถิยํ วิหฺรติ, เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส
อาราเม. อถโข อถยตฺรา เทวตา, อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา
เกวลกปปี เชตวนํ โอภาเสตฺวา, เยน ภควา เตนฺุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ

อภิวัตเตตวา เอกมณฑ์ อฏฐาสี. เอกมณฑ์ จิตา โข सा वेत्ता षकवन्त् कालाय
अधुमासि

พหุ เทวา มนุสสา จ
อากงขมานา โสตุถานัน
อเสวนา จ พาลานัน
ปุชา จ ปุชนียานัน
ปฏิรูปเทสวาโส จ
อตุตสมมาปณิธิ จ
พาหุสจจลจ สิปปลจ
สุภาสิตา จ ยา วาจา
มาตาปิตุอุปฏฐานัน
อนากุลา จ กมมนตา
ทานลจ ธรรมจริยา จ
อนวชชานิ กมมานิ
อารตี วิรตี ปาปา
อปปมาโท จ ธรรมเส
การโว จ นิวาโต จ
กาเลน ธรรมสรวน
ขนตี จ โสวจสस्ता
กาเลน ธรรมสากจฉา
ตโป จ พรหมจริยลจ
นิพพานสจฉิกรिया จ
ผุจสส โลภธมเมหิ
อโสกัน วิรช ฆม
เอตาทิสานิ กตวาน
สพพตถ โสตุถี คจฉนติ

มจกลานิ อจिनตุย,
พฐุหิ มจกลมตุตม.
ปณฐิตานลจ เสวนา,
เอตมมจกลมตุตม.
ปุพเพ จ กตปุณญตา,
เอตมมจกลมตุตม.
วินโย จ สุกสิกขิต,
เอตมมจกลมตุตม.
ปุตตทารสส สงคโ,
เอตมมจกลมตุตม.
ญาทกานลจ สงคโ,
เอตมมจกลมตุตม.
มชชปานา จ สลลโ,
เอตมมจกลมตุตม.
สนตุฎฐี จ กตลญุตตา,
เอตมมจกลมตุตม.
สมณานลจ ทสสนัน,
เอตมมจกลมตุตม.
อริยสจจान ทสสนัน,
เอตมมจกลมตุตม.
จิตต ยสส น กมปติ,
เอตมมจกลมตุตม.
สพพตถมปราชิตา,
ตนเตส มจกลมตุตม.

มจกลสตุตต นิฎฐิต.

ปณิธานโต ปฏุจาย, ตถาคตสฺส ทส ปารมมียो ทส อุปปารมมियो
ทส ปรมตถปารมมियो, ปญจ มหาปริจจาเค ติสฺโส จรียา, ปจฉิมภเว
คพภาวทุกนตี ชาตี อภินิกขมนํ, ปธานจริยํ โโพธิปลลงเก มารวิชยํ
สพพญญุตถาณปปฏิเวธํ นว โลกุตตรธมเมติ, สพเพปิเม พุทฺธคฺเณ อวชชิตฺวา,
เวสาลียา तीसु पाकारनृत्तरेसु, तीयामरत्ती प्रतिदं गिरोन्तो आयसुमा आननुत्तलेरो
विय, गरुणुजित्तं उपगुजपेतुवा

โกฏิस्तสहस्रेसु	जगुक्वापेसु	तेवता,
यसुसानुमपुक्किคुकुण्हन्ति	यनज	वेसालियमुपरे.
रोकामनुससुत्तुपुकिगु-	समुत्तनुत्तिविठुमयं,	
चिपुपहमन्तरथापेली	प्रित्तनुत्तुमगुणाम	हे.

รัตนसुत्तं

यानीठ गुतानी समाकतानी,
गुम्मानि वा यानीव अनत्तिकेखे.
सपुपे व गुता सुम्ना गवन्तु,
ओठेपि सकुज्ज सुन्नन्तु गालिती.
तसुमा हि गुता निसामेठ सपुपे,
मेत्तं गिरोठ मानुसिया पचाय.
थिवा ज रत्तो ज हन्ति ये प्ली,
तसुमा हि ने रकुथ ओपुपुत्तता.
यङ्गिणुजि वित्तं ओठ वा हुरि वा,
सकुकेसु वा यं रत्तं पणिती.
न नो समं ओत्ति तถाकतेन,
ओठुपि पुठे रत्तं पणिती,
ओतेन सज्जेन सुवत्ति ओठु.
ख्यं विरुत्तं ओम्तं पणिती,
यथुत्तुका सकुयुम्नि समहिती.
न तेन ठुम्मेन समत्ति गिणुजि,

อิทมปิ ฌมเม รตนํ ปณฺตี,
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.
ยมฺพทฺธเสฏฺโฐ ปรีวณฺณยิ สุจฺจิ,
สมาธิมานนฺตริกถฺยมาหุ.
สมาธินา เตน สโม น วิชฺชติ,
อิทมปิ ฌมเม รตนํ ปณฺตี,
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.
เย ปุคฺคลา อฏฺฐ สตี ปสฺสจฺจา,,
จตฺตารี เอตานิ ยุกานิ โหนฺติ.
เต ทกฺขิณฺเอยยา สุคตสฺส สาวกา,
เอเตสุ ทินฺนานิ มหปฺพลานิ.
อิทมปิ สงฺฆे รตนํ ปณฺตี,
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.
เย สุปฺปยุตฺตา มนสา ทฬฺหเนน,
นิกฺกามิโน โคตมสาสนมฺหิ.
เต ปตฺติปตฺตา อมตํ วิคฺยห,
ลทฺธา มุธา นิพฺพุตี ภูถฺชมานา.
อิทมปิ สงฺฆे รตนํ ปณฺตี,
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.
ยถินฺทซีโล ปจฺวี สีโต สียา
จตฺพุภฺมิ วาเตภฺมิ อสมปฺกมปิโย.
ตถฺฐปมฺ สุปฺปริสฺสิ วทามิ,
โย อริยสจฺจจฺจานิ อเวจฺจ ปสฺสตี.
อิทมปิ สงฺฆे รตนํ ปณฺตี,
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.
เย อริยสจฺจจฺจานิ วิภาวณฺติ,
คฺมภีรปฺถเณน สุเทสฺสิตานิ.
กิลฺยจฺจาปี เต โหนฺติ ภูสฺปมตฺตา,
น เต ภวํ อฏฺฐมมาทฺธิยณฺติ.

อิทมปิ สงฆะ รตนํ ปณฺธิตํ,
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.
สหาวิสส ทสฺสนสมฺปทา,
ตยสฺสุ ธมฺมา ชหิตา ภวณฺติ.
สภฺกายทิกฺขิตฺติ วิจิกฺกิตฺตญฺจ,
สีลพฺพตํ วาปิ ยทตฺถิ กิณฺณิ.
จตุหฺปาเยหิ จ วิปฺปมฺตฺโต,
ฉ จาภิชาณานิ อภพฺโพ กาคฺคํ.
อิทมปิ สงฆะ รตนํ ปณฺธิตํ,
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.
กิณฺณาปิ โส กมฺมํ กโรติ ปาปกํ,
กาเยน วาจาญฺท เจตสา วา.
อภพฺโพ โส ตสฺส ปฏฺิฉนฺทาย,
อภพฺพตา ทิกฺขิตฺตสฺส วุตฺตา.
อิทมปิ สงฆะ รตนํ ปณฺธิตํ,
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.
วนปฺปคฺคุมฺเพ ยถา ผุสฺสิตคฺเค,
คิมฺหานมาเส ปจฺมสมฺมึ คิมฺเห.
ตถฺอุปมํ ธมฺมวรั อเทสยิ,
นิพฺพานคามึ ปรมํ หิตาย.
อิทมปิ พุทฺเธ รตนํ ปณฺธิตํ,
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.
วโร วรณฺญ วรโท วราหโร,
อนฺตฺตโร ธมฺมวรั อเทสยิ.
อิทมปิ พุทฺเธ รตนํ ปณฺธิตํ,
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.
ซีณํ ปุราณํ นวํ นตฺถิ สมภวํ,

วิรัตตจิตตายุติเก ภวสมิ.
เต ชีณพีชา อวิรุฬหิฉนฺทา,
นิพพนฺติ ธีรา ยถายมฺปทีโป.
อิทมปิ สงฺฆे รตนํ ปณฺีตํ,
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.
ยานีธ ภูตานิ สมากตานิ,
ภุมฺมานิ วา ยานิว อนฺตลิกฺเข.
ตถาคตํ เทวมนุสฺสปุชิตํ,
พฺพธํ นมสฺสาม สุวตฺถิ โหตุ.
ยานีธ ภูตานิ สมากตานิ,
ภุมฺมานิ วา ยานิว อนฺตลิกฺเข.
ตถาคตํ เทวมนุสฺสปุชิตํ,
ธมฺมํ นมสฺสาม สุวตฺถิ โหตุ.
ยานีธ ภูตานิ สมากตานิ,
ภุมฺมานิ วา ยานิว อนฺตลิกฺเข.
ตถาคตํ เทวมนุสฺสปุชิตํ,
สงฺฆํ นมสฺสาม สุวตฺถิ โหตุ.

รตนสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

๒๑ คาถากิ่ง

ขึ้น - แรม ๒ คำ

ยสฺसानุภาวโต ยกฺขา
ยมติ เจวานุยุณฺชนโต
สุขํ สุขฺติ สุขฺโต จ
เอวมาทิกุณฺเปตํ

เนว ทสฺเสนฺติ ภิสนฺ,
รตฺตินฺทิวมตฺนฺทิตโต.
ปาปํ กิณฺจิ น ปสฺสตี,
ปรีตฺตณฺตมฺภณาม เห.

กรณียเมตตสุตฺตํ

กรณียเมตตกุสเลน
สโกโก อชฺช จ สุขุชฺช จ
สนตฺตสฺสโก จ สุภโร จ
สนตฺตินฺทริโย จ นิปโก จ
น จ ชุทฺทํ สมาจเร กิณฺจิ
สุขิโน วา เขมิโน โหนตฺ
เย เกจิ ปาณญตฺตติ
ทีฆา วา เย มหนตฺตา วา
ทีฏฺฐา วา เย จ อทีฏฺฐา
ภูตา วา สมภเวสี วา
น ปโร ปริ นิกุพฺเพถ
พฺยาโรสนา ปฏฺฐิสฺสณฺธา
มาตา ยถา นิยํ ปุตฺตํ
เอวมปิ สพฺพญเตสฺ

ยนฺตํ สนฺตํ ปทํ อภิสฺเมจฺจ,
สุวโจ จสฺส มุทฺท อนตฺติมานี.
อปปกิจฺโจ จ สลฺลหุทฺตติ,
อปปคพฺโภ กุเลสุ อนนฺนุคิทฺโธ.
เยน วิณฺญฺ ปเร อูปวเทยฺยํ,
สพฺเพ สตฺตา ภวนตฺ สุขิตตฺตา.
ตฺสา วา ถาวรา วา อนนฺวเสสา,
มชฺฌิมา รสฺสกา อณฺุกถฺตา.
เย จ ทูเร วสนฺติ อวิทูเร,
สพฺเพ สตฺตา ภวนตฺ สุขิตตฺตา.
นาติมณฺเณถ กตฺถจิ นํ กิณฺจิ,
นาณณมณฺเณสฺส ทุกฺขมิจฺเจยฺย.
อายุสา เอกปุตฺตมฺนุรฺกเช,
มานสมภาวเย อปริมาณํ.
มานสมภาวเย อปริมาณํ,
อสมพาริ อเวริ อสปตฺตํ.
สยาโน วา ยาวตฺสส วิคตฺมิทฺโธ,
พฺรหฺมเมตํ วิหาริ อธิมาหุ.
ทสฺสเนน สมปนฺโน,

เมตตถจฺ สพฺพโลกสฺมี
อุทฺธํ อโธ จ ติริยณฺจ
ติฏฺฐณฺจริ นิสินฺโน วา
เอตํ สตี อธิญฺเจยฺย
ทีฏฺฐิณฺจ อนฺุปกมฺม สีลวา

กาเมสุ วินะยย เคธั

น หิ ชาตุ คพภเสยย์ ปุนเรตีตี.

กรณีเมตตสุตฺตํ นิฎฐิตํ.

๑๐ คาถา

สพฺพาสีวีสชาตินํ
ยมนาเสติ วิสั โฆริ
อาณกฺเขตตมฺหิ สพฺพตถ
สพฺพโสปี นิวาเรติ

ทิวพมฺนตาคทํ วย,
เสสยจาปี ปริสฺสยํ.
สพฺพทา สพฺพปาณินํ,
ปริตฺตนตมภณาม เห.

ขนฺธปริตฺตํ

วิรูปกฺเขหิ เม เมตฺตํ
ฉพฺยาปฺตเตหิ เม เมตฺตํ
อปาทเกหิ เม เมตฺตํ
จตุปฺปเทหิ เม เมตฺตํ
มา มํ อปาทโก หีสิ
มา มํ จตุปฺปโท หีสิ
สพฺเพ สตฺตา สพฺเพ ปาณา
สพฺเพ ภทรานิ ปสฺสนตฺ

เมตฺตํ เอรापเถหิ เม,
เมตฺตํ กณฺหาโคตมเกหิ จ.
เมตฺตํ ทิปาทเกหิ เม,
เมตฺตํ พหุปฺปเทหิ เม,
มา มํ หีสิ ทิปาทโก,
มา มํ หีสิ พหุปฺปโท.
สพฺเพ ภูตา จ เกวลา,
มา กิณฺจิ ปาปมาคฺมา.

อปปมาโณ พุทฺโธ, อปปมาโณ ฌมโณ, อปปมาโณ สงฺโฆ, ปมาณวฺนตานิ
สิริสฺปานิ, อหิ วิจฺฉิกา สตปฺที อุณฺณนาภา สรพฺ มุสิกา, กตา เม รกฺขา กตา เม
ปริตฺตา, ปฏิกกมฺนตฺ ภูตานิ, โสฬํ นโณ ภควโต, นโณ สตฺตฺนํ สมนฺนํ สมนฺนํ.

ขนฺธปริตฺตํ นิฎฐิตํ.

๕ คาถา

ปุเรนตมฺโพธิสมฺภาเร
เยน สํวิหิตารกฺขํ
จริสฺสํ วายมฺนตฺวาปี
พฺรหฺมณฺตฺนติ อกฺขาตํ

นิพฺพตฺตํ โมโรยนิยํ,
มหาสตฺตํ วเนจฺรา.
เนว สกฺขีสุ คณฺหิตุํ,
ปริตฺตนตมภณาม เห.

โมรปริตต์

อุเทตยลจกขุมา เอกราชา,
หริสสวณโณ ปจวิปปภาโส.
ตํ ตํ นมสฺสามิ หริสสวณฺณํ ปจวิปปภาสํ,
ตยชช คฺคตฺตา วิหเรมุ ทิวสํ.
เย พฺราหฺมณา เวทคฺ สพฺพธมฺเม,
เต เม นโม เต จ มํ ปาลยฺนตุ.
นฺมตฺถ พุทฺธานํ นมตฺถ โปธิยา,
นโม วิมุตฺตานํ นโม วิมุตฺตียา,
อิมํ โส ปริตฺตํ กตฺวา โมโร จรติ เอสนา.
อเปตยลจกขุมา เอกราชา
หริสสวณโณ ปจวิปปภาโส.
ตํ ตํ นมสฺสามิ หริสสวณฺณํ ปจวิปปภาสํ,
ตยชช คฺคตฺตา วิหเรมุ รัตตี.
เย พฺราหฺมณา เวทคฺ สพฺพธมฺเม,
เต เม นโม เต จ มํ ปาลยฺนตุ.
นฺมตฺถ พุทฺธานํ นมตฺถ โปธิยา,
นโม วิมุตฺตานํ นโม วิมุตฺตียา.
อิมํ โส ปริตฺตํ กตฺวา โมโร วาสมกฺปฺปยีตี.

โมรปริตต์ นิฎฐิตํ.

๕ คาถา

ปูเรนฺตมฺโพธิสฺสกาเร	นิพฺพตฺตํ วัณฺณชาติยํ,
ยสฺส เตเชน ทาวคฺคิ	มหาสตฺตํ วิวชฺชยิ.
ถรสฺส สารีปฺตฺตสฺส	โลกนาถेณ ภาสีตํ,
กปฺปญฺจายิ มหาเตชํ	ปริตฺตนฺตมฺภณาม เห.

วฏฏกปริตต์

อตถิ โลกเ สีสคฺโณ	สจจํ โสเจยยนุททยา,
เตน สจเจน กาทามิ	สจจกิริยมนุตตริ.
อวชชิตวา ธมมพลํ	สริตวา ปุพพะเก ชินเ,
สจจพลมวสสาย	สจจกิริยมกาสห.
สนติ ปกฺขา อปตตนา	สนติ ปาทา อวณฺจนา,
มาตา ปิตา จ นิกฺขนตา	ชาตเวท ปฏิกฺกม.
สห สจเจ กเต มยหํ	มหาปชฺชลิโต สีชี,
วชฺเชสิ โสฬส กรีสานิ	อุทกํ ปตฺวา ยถา สีชี,
สจเจน เม สโม นตถิ	เอสา เม สจจปารมีติ.

วฏฏกปริตต์ นิฏฐิตํ.

๔ คาถากิ่ง

ยสฺसानุสฺสรณนาปิ	อนตฺลิกฺเขปิ ปาณินเ,
ปติฏฺฐมธิกจฺฉนฺติ	ภูมียํ วिय สพฺพทา.
สพฺพูปทฺทวชาลมหา	ยกฺขโจราทิสฺมภาวา,
คณฺนา น จ มุตฺตานํ	ปริตฺตฺนตฺมภณฺนาม เท.

ชชคฺคปริตต์ ชชคฺคสุตฺตํ

เอวมเม สฺตํ. เอกํ สมยํ ภควา, สาวตถิยํ วิหฺรติ, เซตวเน อนาถปิณฺฑติกสฺส,
อาราเม. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ภิกฺขโวติ. ภทฺนเตติ เต ภิกฺขุ
ภควโต ปจฺจสฺโสสุ. ภควา เอตทโวจ.

ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว เทวาสฺรสงฺคาโม สมฺปพฺยุโฬห อโหสิ. อถโข ภิกฺขเว
สกุโก เทวานมินฺโท เทเว ตาวตีสเ อามนฺเตสิ, สเจ มาริสฺสา เทวานํ
สงฺคามคตฺตานํ อุปฺปชฺเชยฺย ภยํ วา ฉมฺภิตตฺตํ วา โลมทิสเ วา, มเมว
ตสฺมี สมเย ชชคฺคํ อุลโลเกยฺยาถ, มมํ หิ โว ชชคฺคํ อุลโลกยตฺ, ยมภวิสฺสติ
ภยํ วา ฉมฺภิตตฺตํ วา โลมทิสเ วา, โส ปหิยฺยิสฺสติ. โน เจ เม ชชคฺคํ
อูลโลเกยฺยาถ, อถ ปชาปติสฺส เทวราชสฺส ชชคฺคํ อูลโลเกยฺยาถ, ปชาปติสฺส หิ

อรหัง สมมาสมพุทฺธ, วิตฺราโค วิตฺโทโส วิตฺโมโห, อภิรุ อจฺฉมภี อนุตฺตราสี อปฺลาयीติ
อิทฺมโวจ ภควา, อิทํ วตฺวาน สุคฺโต, อถาปรํ เอตทโวจ สตฺถา.

อรณฺเณ รุกฺขมุเล	วา สุณฺณาการว ภิกุชฺโว,
อนุสฺสเรถ สมพุทฺธํ	ภยํ ตุมหาก โน สียา.
โน เจ พุทฺธํ สเรยยาถ	โลกเชฏฺฐํ นราสภํ,
อถ ฅมฺมํ สเรยยาถ	นียยานิกํ สุเทสิตฺ.
โน เจ ฅมฺมํ สเรยยาถ	นียยานิกํ สุเทสิตฺ,
อถ สงฺฆํ สเรยยาถ	ปุณฺณกฺเขตฺตํ อนุตฺตรํ.
เอวมพุทฺธํ สรณฺตานํ	ฅมฺมํ สงฺฆณฺจ ภิกุชฺโว,
ภยํ วา ฉมฺภิตตฺตํ วา	โลมฺหฺโส น เหสฺสตีติ.

ชชกฺกปริตฺตํ ชชกฺกสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

๔ นิคฺมกาถา

ขึ้น - แรม ๓ ค่ำ

อปปสนเนติ นาสส สาสเน สาธุสมมเต,
อมนุสเสติ จณฺเทหิ สทา กิพฺพิสการิกิ.
ปฺริสานครจตฺตสนฺน- มหีสาย จ คฺคฺตฺติยา,
ยฺนฺเทเสสิ มหาวิโร ปฺริตฺตฺนตฺตมฺภณาม เห.

อาฏานาฎิยปริตฺตํ

วิปฺสฺสิสฺส นมตฺถุ	จกฺขุมนตฺตสฺส สิริมโต,
สิขิสฺสปี นมตฺถุ	สพฺพภูตานุกมฺปิโน.
เวสฺสภุสฺส นมตฺถุ	นฺหตฺตกสฺส ตปฺสฺสิโน,
นมตฺถุ กกฺสนฺธสฺส	มารเสนปฺปมทฺธิโน.
โกนาคมนสฺส นมตฺถุ	พฺรหฺมณฺสฺส วุสฺสิมโต,
กสฺสปฺสฺส นมตฺถุ	วิปฺปมฺตฺตสฺส สพฺพธิ.
องฺคิรฺสฺส นมตฺถุ	สภยปฺตฺตสฺส สิริมโต,
โย อิมํ ฐมฺมมฺเทเสสิ	สพฺพทฺกฺขาปฺนฺทฺนํ.
เย จาปี นิพฺพุตา โลก	ยถาภูตํ วิปฺสฺสิสฺสุ,
เต ชนา อปฺสิฏฺณา	มฺหฺนฺตา วิตฺสารถา.
หิตํ เทวมนุสฺसानํ	ยํ นมฺสฺสนฺติ โคตมํ.
วิชฺชาจรณสมฺปนฺนํ	มฺหฺนฺตํ วิตฺสารถํ.
วิชฺชาจรณสมฺปนฺนํ	พฺพุธํ วนฺทาม โคตมฺนฺติ.
เอเต จญฺเวย จ สมฺพฺพุธา	อนกสฺตโกฏฺเวย,
สพฺเพ พฺพุธา อสมฺสมา	สพฺเพ พฺพุธา มหิทธิกา.
สพฺเพ ทสฺพลูเปตา	เวสารถเชหฺพฺปากตา,
สพฺเพ เต ปฏฺิขานนฺติ	อาสภณฺจฺานมฺตฺตมํ.
สีหนาทํ นทฺนฺเตเต	ปฺริสาสฺ วิสารถา,
พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตนฺติ	โลก อปฺปฏิวตฺติยํ.

อุเปตา พุทธธมเมหิ
ทวตตีสลกขณูเปตา-
พยามปปลาย สุปปลา
พุทธา สพพณฺณโน เอเต
มหปปลา มหาเตชา
มหาการุณิกา อีธา
ทีปา นาถา ปติฏฐา จ
คติ พนฺธ มหสสาสา
สเทวกสส โลกสส
เตส่าหิ สิริสา ปาเท
วจสา มนสา เจว
สยเน อาสเน จาเน
สทา สุขเน รกฺขนตุ
เตหิ ตฺวํ รกฺขิตฺ สนฺโต
สพพโรควินิมุตฺโต
สพพเวรมติกกนฺโต
สพพพีติโย วิวชฺชนตุ
มา เต ภวตฺวณฺตราย
อภิวาทนสฺลิสส
จตฺตารโธ ธมฺมา วชฺฒนฺติ

อฏฺฐารสฺหิ นายกา,
สฺตีตฺยานุพฺยณฺชาธรา.
สพเพ เต มุณิภฺยชฺรา,
สพเพ อีณาสวา ชินา,
มหาปณฺญา มหพฺพลา,
สพเพส่าหิ สุขาวหา.
ตาณา เลณา จ ปาณินฺ,
สรณา จ หิเตสฺสิน.
สพเพ เอเต ปฺรายนา,
วณฺทามิ ปุริสฺสุตฺตเม.
วณฺทาเมเต ตถาคเต,
คมเน จาปี สพพทา.
พุทธา สนฺตฺติกร่า ตฺวํ,
มุตฺโต สพพภเยน จ.
สพพสนฺต่าปวชฺชิตฺ,
นิพฺพุตฺ จ ตฺวํ ภว.
สพพโรโค วินสฺสตุ,
สฺชี่ ทีฆายุกฺ ภว.
นิจฺจํ วุชฺฐมาปจายินฺ,
อายุ วณฺโณ สฺขํ พลํ.

อาณานาถียปฺริตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

๑๕ คาถากิ่ง

ปฺริตฺตํ ยมภณฺนตฺสส
อุทกมปี วินาสฺเตติ
โสตฺถินา คพภวภูจ่านํ
เถรสฺสงฺคฺฤติมาลสฺส
กปฺปฏฺฐายิ มหาเตชํ

นิสฺสินฺนภูจ่านโธวณฺ,
สพพเมว ปฺริสฺสยํ.
ยณฺจ ส่าเชติ ตํขณฺ,
โลกนาถเณ ภาสฺสิตํ,
ปฺริตฺตณฺตมภณฺนาม เห.

อังกุติมาลปริตต์

ยโตหิ ภคินี อริยาย ชาตียา ชาโต, นาภิชานามิ สญจิจจ ปาณิ ซีวิตา
โวโรเปตา. เตน สจฺเจน โสตฺถิ เต โหตุ โสตฺถิ คพฺภสฺส.

โพชฌนฺคปริตฺตํ

โพชฌนฺโค สติสงฺขาโต	ธมฺมานํ วิจโย ตถา.
วิริยมปฺติปสฺสทฺธิ-	โพชฌนฺคา จ ตถาปเร.
สมาธฺเพกฺขโพชฌนฺคา	สฺตเตเต สพฺพทสฺสีนา,
มุนินา สมฺมทกฺขาตา	ภาวิตา พหุสฺสีกตา.
สํวตฺตฺนฺติ อภินฺถาย	นิพฺพานาย จ โพธิยา,
เอเตน สจฺจวชฺเชน	โสตฺถิ เต โหตุ สพฺพทา.
เอกสฺมี สมเย นาโถ	โมคฺคฺคฺลฺลานญจ กสฺสปฺ,
คิลาเน ทฺกฺขิตฺเต ทิสฺวา	โพชฌนฺเค สฺตตฺเตสฺยิ.
เต จ ตํ อภินฺนฺทิตฺวา	โรคา มุจฺจิสฺสุ ตํขณฺ,
เอเตน สจฺจวชฺเชน	โสตฺถิ เต โหตุ สพฺพทา.
เอกทา ธมฺมราชาปี	เคลณฺเยนาภิปิพฺโต,
จฺนฺทตฺถเรน ตถฺยเวย	ภณาเปตฺวาน สาทรํ.
สมฺโมทิตฺวา จ อาพาธา	ตมฺหา วุฏฺฐาสฺสิ จานฺโส,
เอเตน สจฺจวชฺเชน	โสตฺถิ เต โหตุ สพฺพทา.
ปหฺีนา เต จ อาพาธา	ติณฺณนฺนฺมปิ มहेสฺสินํ,
มคฺคาหตฺกิลฺเลสา ว	ปตฺตานุปฺตตฺติธมฺมตํ,
เอเตน สจฺจวชฺเชน	โสตฺถิ เต โหตุ สพฺพทา.

อังกุติมาลปริตฺตปฺพุพฺกํ โพชฌนฺคปริตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

๘ คาถากิ่ง

อภยปริตฺตํ (ยนฺทฺนฺนิมิตฺตํ ๗)

ยนฺทฺนฺนิมิตฺตํ อวมงฺคฺลฺลญ,

โย จามนาโป สกณฺสส สทฺโท,
ปาปคฺคโห ทุสฺสุปฺนํ อกนฺตํ,
พฺพุธานุภาเวน วินาสเมนฺตุ.
ยนฺนุณฺนิมิตฺตํ อวมงฺคลญฺจ,
โย จามนาโป สกณฺสส สทฺโท,
ปาปคฺคโห ทุสฺสุปฺนํ อกนฺตํ,
ธมฺมานุภาเวน วินาสเมนฺตุ.
ยนฺนุณฺนิมิตฺตํ อวมงฺคลญฺจ,
โย จามนาโป สกณฺสส สทฺโท,
ปาปคฺคโห ทุสฺสุปฺนํ อกนฺตํ,
สงฺฆานุภาเวน วินาสเมนฺตุ.

๓ คาถากิ่ง

รัตนตตยปุปภาวากิยาจนคาถา .

นำ [หนุทมย์ รัตนตตยปุปภาวากิยาจนคาถาโย ภณาม เสฯ]

อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ	อฺตุตฺตมํ ธมฺมมชฺฉมคฺคา,
มหาสงฺฆํ ปิโพเธสิ	อิจฺเจตฺตํ รัตนตตยํ.
พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ จาติ	นानาโหนตฺตมปิ วตฺถุโต,
อญฺญมญฺญาวิโยคฺคา ว	เอกัฎฺฐตฺตมฺปนตฺถโต.
พุทฺโธ ธมฺมสฺส โโพเธตา	ธมฺโม สงฺเขน ธาโรโต,
สงฺโฆ จ สาวโก พุทฺธสฺส	อิจฺเจกาพฺพุทฺธเมวิทฺ.
วิสุทฺธํ อฺตุตฺตมํ เสฎฺฐจํ	โลกสฺมี รัตนตตยํ,
สํวตฺตติ ปสนฺนํ	อตฺตโน สุทฺธิกาสิโน
สมฺมา ปฎฺติปชฺชนฺตานํ	ปรมา ย วิสุทฺธิยา.
วิสุทฺธิ สพุพฺเพสเสหิ	โหติ ทฺวเกหิ นิพฺพุติ,
นิพฺพานํ ปรมํ สุญฺญํ	นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ,

๑ พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เอเตน สจจวชฺเชน	สฺวตฺถิ โหตุ สพฺพทา.
รตนตฺตยานุภาเวน	รตนตฺตยเตชสา,
อุปททวนฺตฺรายา จ	อุปสคฺคา จ สพฺพโส.
มา กทาจิ สมฺมุสฺสีสุ	รณฺุจํ สยามานเมวิทฺ,
อาโรคฺยสุขณฺเจว	ตฺโต ทัชฌายฺตปิ จ.
ตพฺพตฺถุนณฺจ สมฺปตฺโย	สุขํ สพฺพตฺถ โสตฺถิ จ,
ภวนฺตุ สมฺปวตฺตนฺตุ	สฺยามานํ รณฺุจปาสิณฺ.
เต จ รณฺุจณฺจ รกฺขนฺตุ	สฺยามรณฺุจิกเทวตา,
สฺยามานํ รณฺุจปาสิหิ	ธมฺมามิเสหิ ปุชิตา.
สิทฺธมตฺถุ สิทฺธมตฺถุ	สิทฺธมตฺถุ อิทํ ผลํ,
เอตสฺมี รตนตฺตยสฺมี	สมฺปสาทฺนเจตฺโส.

๑๑ คาถา

สุขาภิยาจนคาถา ๑

นำ [หนุทมยํ สุขาภิยาจน คาถาโย ภณาม เส ฯ]

ยํ ยํ เทวมนุสฺसानํ	มจฺจลตฺถาย ภาสิตํ,
ตสฺส ตสฺसानุภาเวน	โหตุ ราชกุเล สุขํ.
เย เย อารกฺขกา เทวา	ตตฺถ ตตฺถาธิวาสิน,
อิมินา ธมฺมทาเนน	สพฺเพ อมฺเหหิ ปุชิตา.
สทา ภทฺรานิ ปสฺสนฺตุ	สุชิตา โหนฺตุ นิพฺภยา,
อปฺปมตฺตา จ อมฺเหสุ	สพฺเพ รกฺขนฺตุ โน สทา.
ยณฺจ โน ภาสฺมานะหิ	กฺุสลํ ปสฺสํ พหุ,
ตฺนโน เทวานุโมทฺนฺตุ	จิริํ ติณฺุจนฺตุ สาทตํ.
เย วา ชลาพฺุชณฺตชา	สํเสทฺโขปปาติกา,
อเวรฺวา โหนฺตุ สพฺเพ เต	อนิฆฺมา นิรฺุพทฺวา.
ปสฺสนฺตุ อนวชฺชานิ	มา จ สาวชฺชมาคฺมา,

๑ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฉิม) วัดโมลีโลก แห่ง.

จิรั ทิฏฐตุ โลกสมิ	สมมาสมพุทฺธสาสนํ.
ทสเสนตํ โสตวณฺตุนํ	มคคํ สตตวิสุทฺธิยา,
ยาว พุทฺโธติ นามมปิ	โลกเขฎฺฐสฺส สตฺถุโน.
สมมาเทสิตธมฺมสฺส	ปวตตติ มเหสีโน,
ปสนฺนา โหนตุ สพฺเพปิ	ปาณิโน พุทฺธสาสนे.
สมมา ชารํ ปเวจฺจนฺโต	กาเล เทโว ปวสฺสตุ,
วุฑฺฒิภาวาย สตฺตานํ	สมิทฺธํ เนตุ เมทนี.
มาตาปิตา จ อตฺรชํ	นิจฺจํ รกฺขนฺติ ปุตฺตํ,
เอวํ ธมฺเมน ราชาโน	ปชํ รกฺขนฺตุ สพฺพทา.

๑๐ คาถา

รตนตฺตยปฺปภาวสิทธิคาถา ๑

นำ [หนุทมยํ รตนตฺตยปฺปภาวสิทธิ คาถाय ภาณาม เสฯ]

อรหํ สมมาสมพุทฺโธ	โลกานํ อนุกมฺปโก,
เวเนยยานํ ปโปเธตา	สนฺติมคฺคานุสาสโก.
สฺวากฺขาโต อุตฺตโม ธมฺโม	โลกานํ ตมทาลโก,
นียยานิโก จ ทฺกฺขสฺมา	ธมฺมจารีनुपालโก.
สุปฏิปนฺโน มหาสงฺโฆ	โลกานํ ปุณฺณมากโร,
สีลทิฏฺฐีหิ สํสุทฺโธ	สนฺติมคฺคนิโยชโก.
อิจฺเจตํ รตนํ เสฎฺฐํ	โลเก สรณฺมุตฺตมํ,
ปริกฺขกานํ ธีรานํ	ถาณสฺสจฺจารณกฺขมํ.
ยสฺส โลกํ ปภาเสติ	อาตโปว ตโมนุโท,
ทฺยยเทโส อิมาคมฺม	เขมมคฺคปฺปโชตนํ.
สนฺติสุเข ปติฏฺฐาติ	อิสฺสโร สาทตํ จิโต,
อคฺคเมตํ ตีรตนํ	ครุํ กตฺวาน รกฺขิตํ.
ธชํ กตฺวา ปเทสฺส	ทฺยยเทเสน อุตฺตํ,

๑ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี ป.๙) วัดมกุฏกษัตริยาราม ทรงนิพนธ์ เมื่อยังเป็นพระเทพเวที.

นิติปถยตติการาย
ธมฺมนุญญํ ว รมฺจสฺส
เอวํ สาสนกิจฺเจสุ
ปสิชฌนนฺติทํ พุทฺธ-
เอวํ ปสาสนุปาเยน
รตนตฺตยานุภาเวน
ททยชาติ วิโรเจตุ
อิทธี ปโปปฺตุ เวปุลลํ
จิริํ ติฏฺฐตุ โลกสมิํ
ทสฺเสนตํ ภาพฺพสฺตตานํ
จิริณชีวตุ ทิฆายุ
วณฺณวา พลสมฺปนฺโน
รมฺจสฺส ธมฺมนุญญจ
รตนตฺตยปฺปภาเวน
ททยานํ รมฺจปาลีณํ
ชยมตฺถุ จ ททยานํ
ปวทฺตมตํ จ ภิกฺขุโยโส

สทิฏฺฐิจิยา ปกฺกพฺพเน.
รมฺจจานํ สิทธิทายกํ,
สงฺฆํ กตฺวานธิสฺสรํ.
สาสนสฺส ปสาสนํ,
ถิริํ ติฏฺฐติ สาสนํ.
รตนตฺตยเตชสา,
สพฺพสมฺปตฺติสิทธิยา.
วิรุฬฺหิ จุตฺตริ สทา,
สมฺมาสมฺพุทฺธสาสนํ.
อณฺชสํ ว วิสุทฺธิยา,
ททยานํ ธมฺมขตฺติโย.
นिरามโย จ นิพฺภโย,
จิริํ ติฏฺฐตุ โสตฺถินา.
วุฑฺฒิยาสา สมิชฌตฺถุ
สพฺพสิทธิ สทา ถิริ.
วุฑฺฒิสนฺตินิรฺนตฺริ,
ธนฺนุจฺจาเนน สมฺปทา.

ขึ้น - แรม ๔ คำ

เขมาเขมสรณคมนาปริทีปกา คาถา

นำ (หนุทมย์ เขมาเขมสรณคมนาปริทีปกา คาถาโย ภณาม เส ฯ)

พหุ เว สรณิ ынติ	ปพพตานิ วนานิ จ,
อารามรูกุขเจตยานิ	มนุสสา ฆยตชชิตา.
เนตฺ โข สรณิ เขม	เนตฺ สรณมุตตม,
เนตฺ สรณมาคम्म	สพพทุกุขา ปมุจจติ.
โย จ พุทธถนจ ฐมมถนจ	สงฆถนจ สรณิ คโต,
จตตาริ อริยสจจანი	สมมปปถนถาย ปสสติ.
ทุกขิ ทุกขสมุปปาถ	ทุกขสส จ อติกกม,
อริยถนจจจกิกิ มคค	ทุกขูปสมคามิน.
เอตฺ โข สรณิ เขม	เอตฺ สรณมุตตม,
เอตฺ สรณมาคम्म	สพพทุกุขา ปมุจจตติ.

อนุตตริ อภิสมโพธิ	สมพุชฉิตวา ตถาคโต,
ปฐม ยํ อเทเสสิ	ฐมมจกภํ อนุตตริ.
สมมเทว ปวตเตนโต	โลกे อปปฐिवัตติย,
ยตถากุขاتا อุโภ อนตา	ปฐิปตติ จ มชฉิมา.
จตุสวาริยสจเจสุ	วิสุทฺธิ ญาณทสสน,
เทสิตฺ ฐมมราเชน	สมมาสมโพธิกิตตน.
นาเมน วิสสุตฺ สุตต	ฐมมจกภปวตตน,
เวยยากรณปาเจน	สงคิตนตมภณาม เส.

ฐมมจกภปวตตนสุตต

นำ [หนุทมย์ ฐมมจกภปวตตนสุตต ภณาม เส ฯ]

เอวมเม สุตฺ. เอกิ สมยํ ภควา, พาราณสียํ วิหริติ, อีสิปตเน มิคทาเย.
ตตร โข ภควา ปณฺจวคฺคิเย ภิกฺขุ อามนฺเตสิ.

เทวมเม ภิกฺขเว อนฺตา ปพฺพชิตฺเตน น เสวิตพฺพา. โย จายํ กามेषุ
กามสุขลลิกานุโยโค, หีนโน คมฺโม โปถุชฺชนิโก อนริโย อนตฺถสฺสยฺหิตฺ. โย จายํ
อตฺตกิลมณานุโยโค, ทุกฺโข อนริโย อนตฺถสฺสยฺหิตฺ. เอเต เต ภิกฺขเว อุโภ อนฺเต
อนุปคम्म, มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา, จกฺขุกรณฺี ญาณกรณฺี
อุปสมาย อภิญฺญาเย สมโพราย นิพฺพานาย สํวตฺตติ

กตมา จ สา ภิกฺขเว มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา,
จกฺขุกรณฺี ญาณกรณฺี อุปสมาย อภิญฺญาเย สมโพราย นิพฺพานาย สํวตฺตติ.
อยเมว อริโย อฏฺฐจฺงคิโก มคฺโค. เสยฺยถิทํ. สมมาทิฏฺฐิ สมนฺมาสงฺกปโป,
สมมฺวาจา สมนฺมากมฺมนฺโต สมนฺมาอาชีโว, สมนฺมาวาโย สมนฺมาสติ สมนฺมาสมาธิ.
อยํ โข สา ภิกฺขเว มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา, จกฺขุกรณฺี
ญาณกรณฺี อุปสมาย อภิญฺญาเย สมโพราย นิพฺพานาย สํวตฺตติ.

อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทุกฺขํ อริยสจฺจํ. ชาตปิ ทุกฺขา ชราปิ ทุกฺขา
มรณฺมปิ ทุกฺขํ, โสภปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสापิ ทุกฺขา, อปฺปิเยหิ สมนฺปโยโค
ทุกฺโข ปิเยหิ วิปฺปโยโค ทุกฺโข ยมฺปิจฺจํ น ลภติ ตมฺปิ ทุกฺขํ, สงฺขิตฺเตน
ปณฺจูปาทานกฺขนฺธา ทุกฺขา. อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทุกฺขสมฺพุทฺโธ อริยสจฺจํ.
ยายํ ตณฺหา โปโนพฺภวิกา นนฺทิตฺราศฺสทคฺคา ตตร ตตรราภินนฺทินิ. เสยฺยถิทํ.
กามตณฺหา ภวตณฺหา วิภวตณฺหา. อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรธอ อริยสจฺจํ.
โย ตสฺสาเยว ตณฺหาเย อเสสฺวิราคฺคินิโรธอ จาโค ปณฺินิสฺสคฺโค มุตฺติ อนาลโย.
อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรธคามินิ ปฏิปทา อริยสจฺจํ. อยเมว อริโย
อฏฺฐจฺงคิโก มคฺโค. เสยฺยถิทํ. สมมาทิฏฺฐิ สมนฺมาสงฺกปโป, สมนฺมาวาจา สมนฺมากมฺมนฺโต
สมนฺมาอาชีโว, สมนฺมาวาโย สมนฺมาสติ สมนฺมาสมาธิ.

อิทํ ทุกฺขํ อริยสจฺจจฺนฺติ เม ภิกฺขเว, ปุพฺเพ อนนฺุสฺสุเตสฺสุ ฐมฺเมสฺสุ, จกฺขุ
อุทฺปาติ ญาณํ อุทฺปาติ ปณฺญา อุทฺปาติ วิชฺชา อุทฺปาติ อาโลโก อุทฺปาติ.
ตํ โข ปนฺิทํ ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ปริณฺเวยฺยนฺติ เม ภิกฺขเว, ปุพฺเพ อนนฺุสฺสุเตสฺสุ
ฐมฺเมสฺสุ, จกฺขุ อุทฺปาติ ญาณํ อุทฺปาติ ปณฺญา อุทฺปาติ วิชฺชา อุทฺปาติ
อาโลโก อุทฺปาติ. ตํ โข ปนฺิทํ ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ปริณฺเวยฺยตฺนฺติ เม ภิกฺขเว,

บุพเพ อนนุสสุเตสุ ฌมเมสุ, จกขุ อุตปาที ฌาณ อุตปาที ปณณา อุตปาที
วิชชา อุตปาที อาโลโก อุตปาที.

อิหิ ทุกขสมุทโย อริยสัจจันติ เม ภิกขเว, บุพเพ อนนุสสุเตสุ ฌมเมสุ,
จกขุ อุตปาที ฌาณ อุตปาที ปณณา อุตปาที วิชชา อุตปาที อาโลโก
อุตปาที. ตัง โข ปนินิหิ ทุกขสมุทโย อริยสัจจันติ ปหาตพพันติ เม ภิกขเว, บุพเพ
อนนุสสุเตสุ ฌมเมสุ, จกขุ อุตปาที ฌาณ อุตปาที ปณณา อุตปาที วิชชา
อุตปาที อาโลโก อุตปาที. ตัง โข ปนินิหิ ทุกขสมุทโย อริยสัจจันติ ปหีนันติ เม
ภิกขเว, บุพเพ อนนุสสุเตสุ ฌมเมสุ, จกขุ อุตปาที ฌาณ อุตปาที ปณณา
อุตปาที วิชชา อุตปาที อาโลโก อุตปาที.

อิหิ ทุกขนิโรธอ อริยสัจจันติ เม ภิกขเว, บุพเพ อนนุสสุเตสุ ฌมเมสุ,
จกขุ อุตปาที ฌาณ อุตปาที ปณณา อุตปาที วิชชา อุตปาที อาโลโก อุตปาที
ตัง โข ปนินิหิ ทุกขนิโรธอ อริยสัจจันติ สจฉิกาทพพันติ เม ภิกขเว, บุพเพ อนนุสสุ
เตสุ ฌมเมสุ, จกขุ อุตปาที ฌาณ อุตปาที ปณณา อุตปาที วิชชา อุตปาที
อาโลโก อุตปาที. ตัง โข ปนินิหิ ทุกขนิโรธอ อริยสัจจันติ สจฉิกัตถันติ เม ภิกขเว,
บุพเพ อนนุสสุเตสุ ฌมเมสุ, จกขุ อุตปาที ฌาณ อุตปาที ปณณา อุตปาที
วิชชา อุตปาที อาโลโก อุตปาที.

อิหิ ทุกขนิโรธคามินี ปฎิปทา อริยสัจจันติ เม ภิกขเว, บุพเพ
อนนุสสุเตสุ ฌมเมสุ, จกขุ อุตปาที ฌาณ อุตปาที ปณณา อุตปาที วิชชา
อุตปาที อาโลโก อุตปาที. ตัง โข ปนินิหิ ทุกขนิโรธคามินี ปฎิปทา อริยสัจจันติ
ภาเวตพพันติ เม ภิกขเว, บุพเพ อนนุสสุเตสุ ฌมเมสุ, จกขุ อุตปาที ฌาณ
อุตปาที ปณณา อุตปาที วิชชา อุตปาที อาโลโก อุตปาที. ตัง โข ปนินิหิ
ทุกขนิโรธคามินี ปฎิปทา อริยสัจจันติ ภาวิตันติ เม ภิกขเว, บุพเพ อนนุสสุเตสุ ฌมเมสุ
จกขุ อุตปาที ฌาณ อุตปาที ปณณา อุตปาที วิชชา อุตปาที อาโลโก อุตปาที.

ยาวกวีถจ เม ภิกขเว อิมesu จตุสุ อริยสัจเจสุ, เอวณติปริวณฺณิ
ทวาทสาการิ ยถาภูตัง ฌาณทสสนัน น สุวิสุทฺธัง อโหสิ, เนว ตาวาหัง ภิกขเว
สเทวเก โลเก สมารเก สพรหมเก, สสสมณพฺรหฺมณินยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย,
อนุตฺตรัง สมมาสมโพธิ อภิสมพุทฺโธ ปจฺจณฺณาสี. ยโต จ โข เม ภิกขเว อิมesu
จตุสุ อริยสัจเจสุ, เอวณติปริวณฺณิ ทวาทสาการิ ยถาภูตัง ฌาณทสสนัน สุวิสุทฺธัง

อโหสิ. อถาหิ ภิกขเว สเทวเก โลเก สมารเก สพรหมเก, สสสมณพราหมณียา
ปชาย สเทวมนุสสาย, อนุตตรํ สสมาสมโพธิ อภิสมพุทฺโธ ปจฺจณฺณาสี. ญาณญจ
ปน เม ทสสนํ อุทปาติ, อกุปฺปา เม วิมุตฺติ, อยมนฺติมา ชาติ, นตฺถิทานิ
ปฺนพฺภโวติ. อิทมวโจ ภควา, อตฺตมฺนา ปญฺจวคฺคิยา ภิกฺขุ ภควโต ภาสีตํ
อภินนฺหํ. อิมสฺมิญจ ปน เวยยากรณสฺมี ภณฺณมาเน, आयสฺมโต โภณฺฑณฺณสฺส
วिरชํ วิตมฺลํ ฌมฺมจกฺขุํ อุทปาติ. ยงฺกิลฺลิจิ สฺมฺทยธมฺมํ สพฺพพฺนตํ นิโรธธมฺมนฺติ.

ปวตฺติเต จ ภควตา ฌมฺมจกฺเก, ภูมฺมา เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสฺสุ
เอตมฺภควตา พาราณสียํ อิลิปตเน มิคทาเย อนุตตรํ ฌมฺมจกฺกํ ปวตฺติตํ,
อปปภูวตฺติยํ สมณฺเน วา พฺราหฺมณฺเน วา เทเวเน วา มาเรเน วา พฺรหฺมฺนา
วา เกนฺจิจิ วา โลกสฺมินฺติ. ภูมฺมานํ เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา, จาตุมฺมหาราชิกา
เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสฺสุ. จาตุมฺมหาราชิกานํ เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา, ตาวตีสฺยา
เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสฺสุ. ตาวตีสฺยานํ เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา, ยามา เทวา
สทฺทมนุสฺสาเวสฺสุ. ยามานํ เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา, ตฺสิตา เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสฺสุ.
ตฺสิตานํ เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา, นิมฺมานรตี เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสฺสุ. นิมฺมานรตีนํ
เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา, ปฺรนิมฺมิต วสวตฺตี เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสฺสุ. ปฺรนิมฺมิตวสวตฺตีนํ
เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา, พฺรหฺมกายิกา เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสฺสุ. เอตมฺภควตา
พาราณสียํ อิลิปตเน มิคทาเย อนุตตรํ ฌมฺมจกฺกํ ปวตฺติตํ, อปปภูวตฺติยํ
สมณฺเน วา พฺราหฺมณฺเน วา เทเวเน วา มาเรเน วา พฺรหฺมฺนา วา เกนฺจิจิ
วา โลกสฺมินฺติ. อิติห เตเน ขณฺเน เตเน มุหฺตเตเน, ยาว พฺรหฺมโลกา สทฺโท
อพฺภุคฺคจฺฉิ. อยญจ ทสสฺหสฺสี โลกธาตฺ, สงฺกมฺปิ สมฺปกมฺปิ สมฺปเวธิ. อปปมาโณ
จ โอาฬโร โอาฬโร โลกปาตฺรโหสิ, อติภฺกมฺเมว เทวานํ เทวานุภาวํ. อถโข ภควา
อุทานํ อุทานฺสิ, อญฺญาสิ วต โภ โภณฺฑณฺณโย, อญฺญาสิ วต โภ โภณฺฑณฺณโยติ.
อติหิทํ आयสฺมโต โภณฺฑณฺณสฺส, อญฺญาโภณฺฑณฺณโยเตว นามํ อโหสีติ.

ฌมฺมจกฺกปวตฺตนสฺตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

ขึ้น - แรม ๕ คำ

ชุมนุมการวาทิกาถา

นำ [หนุทมย์ ชุมมการวาทิกาถาโย ภณาม เสฯ]

เย จ อตีตา สมพุทธา	เย จ พุทธา อนาคตา,
โย เจตริหิ สมพุทโธ	พหุหนัน โสภนาสนโน.
สพเพ สทฐมมครุโน	วิหริสุ วิหาติ จ,
อถาปี วิหริสุสนติ	เอสา พุทธาน ชมมตา.
ตสมา หิ อตตกาเมน	มหตตมภิกงขตา,
สทฐมโม่ ครุกาตพุโพ	สรัง พุทธาน สาสนัน
ทุททหนัง ททมานานัน	ทุกกรัง กम्म กุพพตัง,
อสนโต นานุกุพพนติ	สตัง ชมโม่ ทุรนวโย.
ตสมา สตถจ อสตถจ	นานา โหติ อีโต คติ,
อสนโต นิรยั ยนติ	สนโต สคคปรายนา.
น หิ ชมโม่ อชมโม่ จ	อุโภ สมวิปากิโน
อชมโม่ นิรยั เนติ	ชมโม่ ปาเปติ สุขคตัง.

ชมโม่ ทเว รกขติ ชมมจारी,
ชมโม่ สุขิจนโณ สุขมาวหาติ,
เอसानิสโส ชมเม สุขิจนเณ,
น ทุคคตัง คจจติ ชมมจारी,
น ปุพพคنوโธ ปฐิวาตเมติ,
น จนุทหนัง ตครมลลิกา วา,
สตถจ คنوโธ ปฐิวาตเมติ,
สพพา ทิสสา สปุริโส ปวายติ.

จนุทหนัง ตครัง วาปี	อุปปลัน อถ วสสิเก,
เอเตสั คนธชาตานัน	สีลคنوโธ อนุตตโร.
อปปมตโต อัย คنوโธ	ยวายัง ตครจนุทหนิ,

โย จ สีสวตี คนุโธ
เตสั สมปนฺนสีลานัน
สมมทณฺญา วิมุตตานัน
ยถา สงการณานสมึ
ปทุมัน ตตถ ชาเยถ
เอวํ สงการณฺเตสุ
อติโรจติ ปณฺญา

วาติ เทเวสุ อุตฺโตโม.
อปฺปมาทวิหาริน.
มาโร มคคํ น วินฺทติ.
อุชฺฉิตสมึ มหาปถ,
สุจิกนฺธํ มโนรม.
อนฺธภูเต ปุณฺชชน,
สมมาสมพุทฺธสาวโกติ.

อนตฺตลกฺขณสุตฺตํ

นำ [หนุทมยํ อนตฺตลกฺขณสุตฺตํ ภาณม เสฯ]

เอวมเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา, พาราณสียํ วิหริติ, อีสิปตเน มิคทาเย.
ตตร โข ภควา ปณฺจวคฺคิเย ภิกฺขุ อามนฺเตสี.

รูปํ ภิกฺขเว อนตฺตา. รูปณฺจหิํ ภิกฺขเว อตฺตา อภวิสฺส, นยิํ รูปํ อาพาธาย
สํวตฺเตยฺย, ลพฺภเถ จ รูปे, เอวํ เม รูปํ โหตุ เอวํ เม รูปํ มา อโหสีติ.
ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว รูปํ อนตฺตา, ตสฺมา รูปํ อาพาธาย สํวตฺตติ, น จ ลพฺภติ รูปे,
เอวํ เม รูปํ โหตุ เอวํ เม รูปํ มา อโหสีติ. เวทนา อนตฺตา, เวทนา จ หิตํ ภิกฺขเว
อตฺตา อภวิสฺส, นยิํ เวทนา อาพาธาย สํวตฺเตยฺย, ลพฺภเถ จ เวทนาย, เอวํ
เม เวทนา โหตุ เอวํ เม เวทนา มา อโหสีติ. ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว เวทนา อนตฺตา,
ตสฺมา เวทนา อาพาธาย สํวตฺตติ, น จ ลพฺภติ เวทนาย, เอวํ เม เวทนา โหตุ เอวํ
เม เวทนา มา อโหสีติ. สณฺญา อนตฺตา. สณฺญา จ หิํ ภิกฺขเว อตฺตา อภวิสฺส,
นยิํ สณฺญา อาพาธาย สํวตฺเตยฺย, ลพฺภเถ จ สณฺญาย, เอวํ เม สณฺญา โหตุ
เอวํ เม สณฺญา มา อโหสีติ. ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว สณฺญา อนตฺตา, ตสฺมา สณฺญา
อาพาธาย สํวตฺตติ. น จ ลพฺภติ สณฺญาย, เอวํ เม สณฺญา โหตุ เอวํ เม สณฺญา
มา อโหสีติ. สงฺขารา อนตฺตา. สงฺขารา จ หิํ ภิกฺขเว อตฺตา อภวิสฺสํ, นยิํ สงฺขารา
อาพาธาย สํวตฺเตยฺย, ลพฺภเถ จ สงฺขารेषุ, เอวํ เม สงฺขารา โหนฺตุ เอวํ เม สงฺขารา
มา อหฺสนฺติ. ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว สงฺขารา อนตฺตา ตสฺมา สงฺขารา อาพาธาย
สํวตฺตณฺติ, น จ ลพฺภติ สงฺขารेषุ, เอวํ เม สงฺขารา โหนฺตุ, เอวํ เม สงฺขารา มา
อหฺสนฺติ. วิญฺญาณํ อนตฺตา. วิญฺญาณณฺจ หิํ ภิกฺขเว อตฺตา อภวิสฺส, นยิํ

วิญญานํ อापาทาย สํวตเตยฺย, ลพฺภณ จ วิญญาณ, เอวํ เม วิญญานํ โหตุ
เอวํ เม วิญญานํ มา อโหสีติ. ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว วิญญานํ อนตฺตา,
ตสฺมา วิญญานํ อापาทาย สํวตตติ. น จ ลพฺภติ วิญญาณ, เอวํ เม วิญญานํ
โหตุ เอวํ เม วิญญานํ มา อโหสีติ.

ตํ ก็ มลฺลถ ภิกฺขเว รุปํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ. อนิจฺจํ ภาฺนเต.
ยมฺปนานิจฺจํ ทุกฺข์ วา ตํ สุขํ วาติ. ทุกฺข์ ภาฺนเต. ยมฺปนานิจฺจํ ทุกฺข์
วิปริณามธมฺมํ, กลลํ นฺ ตํ สมนฺุสฺสิตฺตุํ, เอตํ มม เอโสฺหมสฺมิ เอโสฺ เม อตฺตาคี
โน เหนฺตํ ภาฺนเต. ตํ ก็ มลฺลถ ภิกฺขเว เวทนา นิจฺจา วา อนิจฺจา วาติ.
อนิจฺจา ภาฺนเต. ยมฺปนานิจฺจํ ทุกฺข์ วา ตํ สุขํ วาติ. ทุกฺข์ ภาฺนเต. ยมฺปนานิจฺจํ ทุกฺข์
วิปริณามธมฺมํ, กลลํ นฺ ตํ สมนฺุสฺสิตฺตุํ, เอตํ มม เอโสฺหมสฺมิ เอโสฺ เม อตฺตาคี. โน
เหนฺตํ ภาฺนเต. ตํ ก็ มลฺลถ ภิกฺขเว สลฺยวา นิจฺจา วา อนิจฺจา วาติ. อนิจฺจา ภาฺนเต.
ยมฺปนานิจฺจํ ทุกฺข์ วา ตํ สุขํ วาติ. ทุกฺข์ ภาฺนเต. ยมฺปนานิจฺจํ ทุกฺข์ วิปริณามธมฺมํ,
กลลํ นฺ ตํ สมนฺุสฺสิตฺตุํ, เอตํ มม เอโสฺหมสฺมิ เอโสฺ เม อตฺตาคี. โน เหนฺตํ ภาฺนเต
ตํ ก็ มลฺลถ ภิกฺขเว สงฺขารานิจฺจา วา อนิจฺจา วาติ. อนิจฺจา ภาฺนเต. ยมฺปนานิจฺจํ
ทุกฺข์ วา ตํ สุขํ วาติ. ทุกฺข์ ภาฺนเต. ยมฺปนานิจฺจํ ทุกฺข์ วิปริณามธมฺมํ, กลลํ นฺ ตํ
สมนฺุสฺสิตฺตุํ, เอตํ มม เอโสฺหมสฺมิ เอโสฺ เม อตฺตาคี. โน เหนฺตํ ภาฺนเต. ตํ ก็ มลฺลถ
ภิกฺขเว วิญญานํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ. อนิจฺจํ ภาฺนเต. ยมฺปนานิจฺจํ ทุกฺข์ วา
ตํ สุขํ วาติ. ทุกฺข์ ภาฺนเต. ยมฺปนานิจฺจํ ทุกฺข์ วิปริณามธมฺมํ, กลลํ นฺ ตํ
สมนฺุสฺสิตฺตุํ, เอตํ มม เอโสฺหมสฺมิ เอโสฺ เม อตฺตาคี. โน เหนฺตํ ภาฺนเต.

ตสฺมาติห ภิกฺขเว, ยงฺกิลฺยจि รุปํ อตีตानาคตปจฺจุปฺปนํ, อชฺมตฺตํ วา พหิทฺธา
วา, โอพาริกํ วา สุขุมํ วา, หีนํ วา ปณีตํ วา, ยนฺทุเร สนฺติเก วา, สพฺพํ รุปํ,
เนตํ มม เนโสฺหมสฺมิ น เมโสฺ อตฺตาคี. เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนฺุสฺสิตฺตุํ ทฏฺฐพฺพํ.
ยา กาจิ เวทนา อตีตानาคตปจฺจุปฺปนา, อชฺมตฺตา วา พหิทฺธา วา, โอพาริกา วา
สุขุมา วา, หีนา วา ปณีตา วา, ยา ทุเร สนฺติเก วา, สพฺพา เวทนา, เนตํ มม
เนโสฺหมสฺมิ น เมโสฺ อตฺตาคี. เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนฺุสฺสิตฺตุํ ทฏฺฐพฺพํ. ยา กาจิ
สลฺยวา อตีตानาคตปจฺจุปฺปนา, อชฺมตฺตา วา พหิทฺธา วา, โอพาริกา วา สุขุมา วา,
หีนา วา ปณีตา วา, ยา ทุเร สนฺติเก วา, สพฺพา สลฺยวา, เนตํ มม เนโสฺหมสฺมิ
น เมโสฺ อตฺตาคี. เอวเมตํ ยถาภูตํ สมนฺุสฺสิตฺตุํ ทฏฺฐพฺพํ. เย เกจि สงฺขารานิ

อดีตานาคตปัจจุปนนา อชฌตตา วา พหิทธา วา, โอพาริกา วา สุขุมา วา,
หีนา วา ปณีตา วา, เย ทูเร สนติเก วา, สพเพ สงขารา, เนตัม มม เน
โสหสมสิ น เมโส อตตาดิ. เอวเมตัม ยถาภูตัม สมนุปปถาย ทฎฐพพ. ยงกิญจิ
วิญญานัม อดีตานาคตปัจจุปนัน, อชฌตตัม วา พหิทธา วา, โอพาริกัม วา สุขุม
วา, หีนัม วา ปณีตัม วา, ยนทูเร สนติเก วา, สพพัม วิญญานัม, เนตัม มม
เนโสหสมสิ น เมโส อตตาดิ. เอวเมตัม ยถาภูตัม สมนุปปถาย ทฎฐพพ.

เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสาวโก, รูปสมิปี นัพพินฺทติ, เวทนายปี
นัพพินฺทติ, สญฺญายปี นัพพินฺทติ, สงฺขารेषุปี นัพพินฺทติ, วิญญานสมิปี นัพพินฺทติ.
นัพพินฺทํ วิรชชติ. วิราคา วิมุจฺจติ. วิมุตฺตสมิปี วิมุตฺตมิตฺติ ญาณํ โหติ, ชีณา ชาติ,
วุสฺสิตํ พุรหมจฺจริยํ, กตฺตํ กรณียํ, นาปรํ อิตถตฺตายาติ ปชานาตีติ. อิทมโวจ ภควา.
อตตมฺนา ปญฺจวคฺคิยา ภิกฺขู ภควโต ภาสิตํ อภินนฺหุ. อิมสมิญจ ปน เวยยากรณสมิปี
ภณฺณมาเน, ปญฺจวคฺคิยานํ ภิกฺขุนํ อนุปาทาย, อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิสฺสูติ.

อนตฺตลภฺขณฺตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

ขึ้น - แรม ๖ ค่ำ

ตีสตนนมการกาธา

นำ [หนุทมย์ ตีสตนนมการกาธโย ภณาม เส ฯ]

โย สนนินโน วรโพธิมุเล
มารุ สเสนุ สุชิตุ ชินิตวา
สมโพธิมาคจฉิ อนนตถาโณ
โลกุตตโม ตัม ปณมามิ พุฑุ
อฏฐจคโก อริยปโถ ชนนานุ
โมกขปปเวสาย อุชฺฐ จ มคโค
ธมฺโม อโย สนนติกโร ปณฺโฑ
นียยานิกโก ตัม ปณมามิ ธมฺม
สงฺฆโม วิสุฑุโธ วรทกฺขิณโย
สนนตินทรโย สพพมลปปหิโน
คฺุณฺเฑหิเนเกหิ สมฺพิธิปตฺโต
อนาสโว ตัม ปณมามิ สงฺฆ
[๑ โย กปปโกฏฐิหิปี อปปเมยฺย
กาลัม กโรนฺโฑ อติทุกฺกรานิ
เขตฺ คโต โลกहितาย นาโถ
นโม มหาการุณิกสฺส ตสฺส
อสมฺพุฑุ พุฑุณฺเสวิตุ ยัม
ภวามวํ คจฉติ ชิวโลโก
นโม อวิชชาทิกิเลสชาล-
วิทฺธิโน ธมฺมวารสฺส ตสฺส
คฺุณฺเฑหิ โย สีสสมฺมาธิปญฺญา

๑ บางสำนัก เว้นภายในวงเล็บ [ ] สวดแต่ที่นอกวงเล็บ

วิมุตติญาณปปภุติหิ ยุตโต
เขตตถยชนานํ กุสลตถิกานํ
ตมรียสงฆ์ สิริสา นนามิ]
อิจเจวมจจนตนมสสนเนยํ
นมสสมาโน รตนตตยํ ยํ
ปุณณภิสนทํ วิปุลํ อลตถํ
ตสฺसानุภาเวน หตฺนตฺราโย

เวเนยยทมโนปาเย	สพฺพโส ปารมี คโต,
อโฆจโน พุทฺโธ	อภิณฺณยานุสาสโก.
จิณฺณานุรูปโต จาปี	ธมฺเมณ วินยํ ปชํ,
จิณฺณาคคิปาริจรียานํ	สมโพชฌมารทโยคินํ.
ยมาทิตฺตปริยายํ	เทสยนฺโต มโนหฺรํ,
เต โสตาโร วิโมเจสิ	อเสกฺขาย วิมุตฺติยา,
ทุกฺขतालกฺขโณปายํ	ตํ สุตฺตนฺตํ ภาณาม เส.

อาทิตฺตปริยายสุตฺตํ

นำ [หนุทมยํ อาทิตฺตปริยายสุตฺตํ ภาณาม เส ฯ]

เอวมเม สุตฺ. เอกํ สมยํ ภควา, คยายํ วิหฺรติ คยาสีเส, สพุทฺธิ
ภิกฺขุสหสฺเสน. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ.

สพฺพํ ภิกฺขเว อาทิตฺตํ, ภิกฺขเว สพฺพํ อาทิตฺตํ. จกฺขุํ ภิกฺขเว อาทิตฺตํ, รุปา
อาทิตฺตา, จกฺขุวิญญานํ อาทิตฺตํ, จกฺขุสมฺพสฺโส อาทิตฺโต, ยมฺปิทํ จกฺขุสมฺพสฺสปลฺจจยา
อุปฺปชฺชติ เวทยิตฺ, สฺขํ วา ทฺกขํ วา อทุกฺขมฺสฺขํ วา, ตมฺปิ อาทิตฺตํ. เกณ อาทิตฺตํ.
อาทิตฺตํ รากคฺคินา โทสคฺคินา โมหคฺคินา, อาทิตฺตํ ชาตฺติยา ชรามรณฺน, โสเกหิ
ปริเทเวหิ ทฺกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อุปายาเสหิ อาทิตฺตนฺติ วทามิ. โสตํ อาทิตฺตํ, สทฺทา
อาทิตฺตา, โสตวิญญานํ อาทิตฺตํ, โสตสมฺพสฺโส อาทิตฺโต ยมฺปิทํ โสตสมฺพสฺสปลฺจจยา

อุปุชชติ เวหิตัง, สุขัง वा ทุกुञ्चि वा अतुक्खमसुञ्चि वा, तमपि आतित्तं. เกน आतित्तं
आतित्तं राक्कคคिणा โทสคคิणा โมหคคิणा, आतित्तं चाटिया चरामरणेन, सोकेहि
परिवेहेहि ทุกुञ्चेहि โทมนสเสहि อุปายาเสहि आतित्तनुत्ति वतामि. खानं आतित्तं
कनुठा आतित्ता, खानविद्युवाणं आतित्तं, खानसम्मसुसो आतित्तो, यमपिं
खानसम्मसुसपज्जया उपुชชति वेहิตัง, सुखं वा ทุกुञ्चि वा अतुक्खमसुञ्चि वा, तमपि
आतित्तं. เกन आतित्तं. आतित्तं राक्कคคिणा โทสคคิणा โมหคคิणा, आतित्तं चाटिया
चरामरणेन, सोकेहि परिवेहेहि ทุกुञ्चेहि โทมนสเสहि อุปายาเสहि आतित्तनुत्ति
वतामि. चिवाहा आतित्ता, रसा आतित्ता, चिवाहाविद्युवाणं आतित्तं, चिवाहासम्मसुसो
आतित्तो, यमपिं चिवाहासम्मसुसपज्जया उपुชชति वेहิตัง, सुखं वा ทุกुञ्चि वा
अतुक्खमसुञ्चि वा, तमपि आतित्तं. เกन आतित्तं. आतित्तं राक्कคคिणा โทสคคिणा
โหมคคิणा, आतित्तं चाटिया चरामरणेन, सोकेहि परिवेहेहि ทุกुञ्चेहि โทมนสเสहि
อุปายาเสहि आतित्तनुत्ति वतामि. कायो आतित्तो, โผฏฐพพา आतित्ता,
กายविद्युवाणं आतित्तं, กายसम्मसुสो आतित्तो, यमपिं กายसम्मसुสपจ्जया उपุชชति
वेहิตัง, सुखं वा ทุกुञ्चि वा अतुक्खमसुञ्चि वा, तमपि आतित्तं. เกน आतित्तं. आतित्तं
ราक्कคคิणा โทสคคิणा โหมคคิणा, आतित्तं चाटिया चरामरणेन, सोकेहि परिवेहेहि
ทุกุञ्चेहि โทมนสเสहि อุปายาเสहि आतित्तनुत्ति वतामि. मनो आतित्तो, ธมมา आतित्ता,
มนोविद्युवाणं आतित्तं, मनोसम्मसुสो आतित्तो, यमपिं मनोसम्मसुสपจ्जया उपุชชति
वेहิตัง, सुखं वा ทุกुञ्चि वा अतुक्खमसुञ्चि वा, तमपि आतित्तं. เกน आतित्तं, आतित्तं
ราक्कคคิणा โทสคคิणा โหมคคิणा, आतित्तं चाटिया चरामरणेन, सोकेहि परिवेहेहि
ทุกุञ्चेहि โทมนสเสहि อุปายาเสहि आतित्तनुत्ति वतामि.

เอวํ ปสฺสํ ภิกขเว สุตฺวา อริยสาวโก, จกฺขุสฺมึปิ นิพฺพินฺหติ, รูเปสุปิ นิพฺพินฺหติ,
จกฺขุวิญญาเณปิ นิพฺพินฺหติ, จกฺขุสम्मสฺเสปิ นิพฺพินฺหติ, ยมปิํ จกฺขุสम्मสฺสพจฺจया
อุปุชชติ เวหิตัง, สุขัง वा ทุกุञ्चि वा अतुक्खमसुञ्चि वा, ตस्मึปิ นิพฺพินฺหติ. โสตस्मึปิ
นิพฺพินฺหติ, สทฺเทสุปิ นิพฺพินฺหติ, โสตฺวิญญาเณปิ นิพฺพินฺหติ. โสตฺสम्मสฺเสปิ นิพฺพินฺหติ,
ยมปิํ โสตฺสम्मสฺสพจฺจया อุปุชชติ เวหิตัง, สุขัง वा ทุกุञ्चि वा अतुक्खमसुञ्चि वा,
ตस्मึปิ นิพฺพินฺหติ. खानस्मึปิ นิพฺพินฺหति, कनुठेषुपि निपुपिण्हति, खानविद्युवाणपि
निपुपिण्हति, खानसम्मसुसपि निपुपिण्हति, यमपिं खानसम्मसुसपज्जया उपुชชति
वेहิตัง, सुखं वा ทุกुञ्चि वा अतुक्खमसुञ्चि वा, ตस्मึปิ निपुपिण्हति. चिवाहापि निपुपिण्हति,

รเสสุปี นิพพินฺทติ, ชิวหาวิญญาณปี นิพพินฺทติ, ชิวหาสมฺผลฺเสปี นิพพินฺทติ, ยมฺปีทํ
ชิวหาสมฺผลฺสปลฺจยยา อุปลฺชชติ เวทยิตํ, สุขํ วา ทุกข์ วา อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตสมฺปี
นิพพินฺทติ. กายสมฺปี นิพพินฺทติ, โผฏฺฐพฺเพสุปี นิพพินฺทติ, กายวิญญาณปี นิพพินฺทติ,
กายสมฺผลฺเสปี นิพพินฺทติ, ยมฺปีทํ กายสมฺผลฺสปลฺจยยา อุปลฺชชติ เวทยิตํ, สุขํ วา
ทุกข์ วา อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตสมฺปี นิพพินฺทติ. มนสมฺปี นิพพินฺทติ, ฌเมสุปี นิพพินฺทติ,
มโนวิญญาณปี นิพพินฺทติ, มโนสมฺผลฺเสปี นิพพินฺทติ, ยมฺปีทํ มโนสมฺผลฺสปลฺจยยา
อุปลฺชชติ เวทยิตํ, สุขํ วา ทุกข์ วา อทุกฺขมฺสุขํ วา, ตสมฺปี นิพพินฺทติ. นิพพินฺทํ
วิรัชชติ. วิจารณ์ วิมุจฺจติ. วิมุตฺตสมฺปี วิมุตฺตมิตติ ฌานํ โหติ, ฌีณา ชาติ, วุสิตํ
พฺรหฺมจฺริยํ, กตํ ฌณฺียํ, นาปรํ อิตถตฺตยาติ ปชานาตีติ, อิทมฺโวจ ภาควา. อตฺตมฺนา
เต ภิกฺขุ ภาควโต ภาสิตํ อภินนฺทํ. อิมสมฺมิลฺลจ ปน เวยยากรณสมฺปี ภาณฺมาเน,
ตสฺส ภิกฺขุสฺสทสฺสสฺส อนุปาทาย, อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิสฺสูติ.

อาทิตฺตปริยายตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

โคตมเจตฺยธมฺมปริยาโย

อภิญญา ย โข โส ภาควา ฌมฺมํ เทเสติ โน อนภิญญา,
สนิทานํ ฌมฺมํ เทเสติ โน อนิทานํ, สปลฺภาภฺหาริยํ ฌมฺมํ เทเสติ โน อปลฺภาภฺหาริยํ.
ตสฺส โข ปน ภาควโต, อภิญญา ฌมฺมํ เทสยโต โน อนภิญญา,
สนิทานํ ฌมฺมํ เทสยโต โน อนิทานํ, สปลฺภาภฺหาริยํ ฌมฺมํ เทสยโต โน อปลฺภาภฺหาริยํ,
กรณฺิโย โอวาโท, ฌณฺิยา อนุสาสนี. อลฺลจ ปน โน ตฺถุจฺฉิยา, อลํ อตฺตมฺนตฺตาย,
อลํ โสมนสฺสาย, สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภาควา, สุวากฺขาโต ภาควตา ฌมฺโม,
สุปฏิปนฺโน สงฺโฆติ.

ขึ้น - แรม ๗ ค่ำ

ปพฺพโตปมคาคา

นำ [หนุทมย์ ปพฺพโตปมคาคาโย ภณาม เส ฯ]

ยถาปี เสลา วิปูลา
สมนฺตา อนุปริเยยฺยํ
เอวํ ชรา จ มจฺจุ จ
ขตฺติเย พุราหฺมณฺเ เวสเส
น กิณฺจิ ปริวชเชติ
น ตตฺถ หตฺถินํ ภูมि
น จาปี มนฺตยฺพุเรน
ตสฺมา หิ ปณฺชิตโต โปโส
พุทฺธธ รมฺเม จ สงฺฆे จ
โย รมฺมจาริ กายเณ
อิธเว นํ ปสฺสฺสนฺติ

นภํ อากฺขจ ปพฺพตา,
นิปโปเถนฺตา จตฺตฺทิสฺสา.
อริวตฺตฺนฺติ ปาณินฺ,
สุทฺเท จณฺฑาลปุกฺกุเส.
สพฺพเมวาภิมทฺทติ,
น รถานํ น ปตฺติยา.
สกกฺกา เชตฺตุํ ธเนน วา,
สมปสฺสํ อตฺถมตฺตโน.
ธีโร สทฺธํ นิเวสเย,
วาจาย อฺท เจตฺสา,
เปจฺจ สคฺเค ปโมทฺติ.

อริยชนคาคา

นำ [หนุทมย์ อริยชนคาคาโย ภณาม เส ฯ]

ยสฺส สทฺธา ตถาคเต
สีลญฺจ ยสฺส กลยาณํ
สงฺฆे ปสาโท ยสฺสตฺถิ
อทฺลิตฺทิตฺติ ตํ อากฺข
ตสฺมา สทฺธญฺจ สีลญฺจ
อนฺนุญฺเจถ เมธาวี

อจลา สฺปติภูจฺจิตา
อริยกนฺตํ ปสฺสฺสิตํ
อฺชฺชภูตญฺจ ทสฺสนํ
อโมฆนฺตสฺส ชีวิตํ.
ปสาทํ รมฺมทสฺสนํ,
สรํ พุทฺธาน สาสนนฺติ.

ชุมนุมนิยามสุตฺตํ

นำ [หนุทมย์ ชุมมนิยามสุตฺตํ ภาณม เส ๑]

เอวมเม สุตฺ. เอกํ สมย์ ภควา, สาวตฺถิยํ วิหฺรติ, เซตวเน อนาถปิณฺฑทิกฺสฺส,
อาราเม. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ภิกฺขโวติ. ภทฺนเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต
ปจฺจสฺโสสุ. ภควา เอตทโวจ. อุปฺปาทา วา ภิกฺขเว ตถาคตานิ อนุปฺปาทา วา
ตถาคตานิ, จิตาว सा चात्तु ชุมมญฺจิตตา ชุมมนิยามตา, สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ.
ตํ ตถาคโต อภิสมฺพุชฺฌติ อภิสเมติ, อภิสมฺพุชฺฌิตฺวา อภิสเมตฺวา อจฺจิกฺขติ เทเสติ,
ปญฺญเปติ ปญฺญเปติ, วิหฺรติ วิภชติ อุตฺตานิโกโรติ, สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ. อุปฺปาทา
วา ภิกฺขเว ตถาคตานิ อนุปฺปาทา วา ตถาคตานิ, จิตาว सा चात्तु ชุมมญฺจิตตา
ชุมมนิยามตา, สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ. ตํ ตถาคโต อภิสมฺพุชฺฌติ อภิสเมติ,
อภิสมฺพุชฺฌิตฺวา อภิสเมตฺวา อจฺจิกฺขติ เทเสติ, ปญฺญเปติ ปญฺญเปติ, วิหฺรติ วิภชติ
อุตฺตานิโกโรติ, สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ. อุปฺปาทา วา ภิกฺขเว ตถาคตานิ อนุปฺปาทา
วา ตถาคตานิ, จิตาว सा चात्तु ชุมมญฺจิตตา ชุมมนิยามตา, สพฺเพ ชุมมา อนตฺตาทิ.
ตํ ตถาคโต อภิสมฺพุชฺฌติ อภิสเมติ, อภิสมฺพุชฺฌิตฺวา อภิสเมตฺวา อจฺจิกฺขติ เทเสติ,
ปญฺญเปติ ปญฺญเปติ, วิหฺรติ วิภชติ อุตฺตานิโกโรติ, สพฺเพ ชุมมา อนตฺตาทิ. อิทมโวจ
ภควา อตฺตมฺนา เต ภิกฺขุ ภควโต ภาสิตํ, อภินนฺทฺนติ.

ชุมมนิยามสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

ภทฺเทกรตฺตคาถา

นำ [หนุทมย์ ภทฺเทกรตฺตคาถาโย ภาณม เส ๑]

อตีตํ นานวาคเมยฺย
ยทตีตมฺปหีนนฺตํ
ปจฺจุปฺปนฺนญจ โย ชุมมํ
อสฺหิริ อสงฺกฺปปิ
อชฺเชว กิจฺจมาตฺปปิ
น หิ โน สงฺครนฺเตน

นปฺปฏิกฺงฺเข อนาคตํ,
อปฺปตฺตตฺถจ อนาคตํ.
ตตฺถ ตตฺถ วิปฺสฺสติ,
ตํ วิทฺธา มนฺุพฺรุหเย.
โก ชญฺญา มรณํ สุเว,
มหาเสเนน มจฺจฺญา.

เอวี่ วิหาริมตาปี
ตี่ เว ภาทเทกรตโตติ

อโหดตมตนทิตี,
สนโต อากิขเต มุนีติ.

ติอุทานคาถา

(พุทธอุทานคาถา)

นำ [หนุทมัย ติอุทานคาถาโย ภาณม เสฯ]

ยทา หเว ปาตุภวานติ ฐมมา,
อาตาปีโน ฉายโต พุราหฺมณสฺส,
อถสฺส กงฺขา วปยฺนติ สพฺพา,
ยโต ปชานาติ สเหตุฐมมึ.

ยทา หเว ปาตุภวานติ ฐมมา,
อาตาปีโน ฉายโต พุราหฺมณสฺส,
อถสฺส กงฺขา วปยฺนติ สพฺพา,
ยโต ขยํ ปจฺจยํ อเวทึ.

ยทา หเว ปาตุภวานติ ฐมมา,
อาตาปีโน ฉายโต พุราหฺมณสฺส,
วิฐุပ္ยํ ติฐฺฐติ มารเสนํ,
สุโรว โอบาสยมนตลิกฺขนฺติ.

ติลฺกขณาทิกาถา

นำ [หนุทมัย ติลฺกขณาทิกาถาโย ภาณม เสฯ]

สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ	ยทา ปญฺญา ย ปสฺสตี,
อถ นิพฺพินฺทตี ทฺกฺเข	เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา.
สพฺเพ สงฺขารา ทฺกฺขาติ	ยทา ปญฺญา ย ปสฺสตี,
อถ นิพฺพินฺทตี ทฺกฺเข	เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา.
สพฺเพ ฐมมา อนตฺตาติ	ยทา ปญฺญา ย ปสฺสตี,
อถ นิพฺพินฺทตี ทฺกฺเข	เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา.

อปปกา เต มนุสเสสุ
อถายํ อิตรา ปชา
เย จ โข สมมทกขาเต
เต ชนา ปารเมสสนติ
กณ्हํ ฌมฺมํ วิปฺปหาย
โอกา อโนกมากมม
ตตฺราริรติมิจฺเจย
ปฺริโยทเปยฺย อตฺตานํ
เยสํ สมโพิธยงฺเคสุ
อาทานปฺฏินิสฺสคฺเค
ซีณาสวา ชฺุติมนฺโต

เย ชนา ปารคามิโน,
ตีรเมวานุชาวติ.
ฌมฺเม ฌมฺมานุวตฺติโน,
มจฺจุเชยฺยํ สุทฺตฺตรํ.
สุกฺกํ ภาเวถ ปณฺทิตฺ,
วิเวเก ยตฺถ ทูรมํ.
หิตฺวา กามे อภิญฺจโน,
จิตฺตเกฺลเสหิ ปณฺทิตฺ.
สมมา จิตฺตํ สุภาวิทํ,
อนฺุปาทาย เย รตา,
เต โลเก ปฺรินิพฺพุตฺตาติ.

ศรททพรตคทา

นำ [หนุทมยํ ศรททพรตคทาโย ฌณาม เสฯ]

นโม ตสฺส ฌควโต อรฺหโต สมมาสมฺพุทฺธสฺส.

๑. ฌาสิตา โข เตน ฌควตา ชานตา ปสฺสตา อรฺหตา สมมาสมฺพุทฺธเณ,
อยํ ปจฺฉิมา วาจา, หนุททานิ ฌิกฺขเว อามนฺตยามิ โว, วยฺชมา สงฺขารา,
อปปมาเทน สมปาเทถาติ.

๒. สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ ยทา ปณฺถาย ปสฺสติ,
อถ นิพฺพินฺหติ ทฺกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา.

๓. สพฺเพ สงฺขารา ทฺกฺขาติ ยทา ปณฺถาย ปสฺสติ,
อถ นิพฺพินฺหติ ทฺกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา.

๔. สพฺเพ ฌมฺมา อนตฺตาติ ยทา ปณฺถาย ปสฺสติ,
อถ นิพฺพินฺหติ ทฺกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา.

๕. วิสุทฺธิ สพฺพเกฺลเสหิ โหติ ทฺกฺเขหิ นิพฺพุติ
เจตฺโส โหติ สา สนฺติ นิพฺพานมีติ วุจฺจติ.

๖. เย จ โข สมมทกขาเต ฌมฺเม ฌมฺมานุวตฺติโน

เต ชนา ปารเมสสนติ	มจจุเชยย์ สุหุตตรี.
๗. อปปาโท อมตํ ปทํ	ปมาโท มจจโน ปทํ
อปมตตนา น มียนติ	เย ปมตตนา ยถา มตา.
๘. อปมตโต อุโภ อตเถ	อธคณหาติ ปณฺทิตโต
ทิกฺขเจ ฐมเม จ โย อตฺเถ	โย จตฺเถ สมปรายิก
อตถาภิสสมยา อีโร	ปณฺทิตฺติ ปวฺจจติ
๙. เอตตกานมปิ ปาจานํ	อตถํ อถถาย สารุกํ
ปฏิปชฺเชถ เมธาวิ	อโมฆํ ชีวิทํ ยถาติ.

ขึ้น - แรม ๘ ค่ำ

สวดแจ้ง

พระวินัย

ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมมาสมพุทฺธเณ, ปจฺมํ ปาราชิกํ กตถ ปณฺณตฺตฺนติ. เวสาลิยํ ปณฺณตฺตฺนติ. กํ อารพฺภาติ. สุทฺธินํ กถนฺทปฺตฺตํ อารพฺภาติ. กิสมิํ วัตถุสฺมินฺติ. สุทฺธินํ กถนฺทปฺตฺโต ปุราณทฺตฺติกาเย เมถุนํ ฌมฺมํ ปฏฺิเสวิ, ตสฺมิํ วัตถุสฺมินฺติ.

เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวรณฺชาเย วิหฺรติ นเพรฺบุจิมฺนฺทฺมฺลเ มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ, สทฺธิํ ปณฺณตฺตฺเตหิ ภิกฺขุสฺเตหิ. อสฺสิสฺสิ โข เวรณฺโซ พฺราหฺมโณ, สมโณ ชลฺล โภ โคตฺโม สกฺยปฺตฺโต สกฺยกุลา ปพฺพชฺโช, เวรณฺชาเย วิหฺรติ นเพรฺบุจิมฺนฺทฺมฺลเ มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ, สทฺธิํ ปณฺณตฺตฺเตหิ ภิกฺขุสฺเตหิ. ตํ โข ปน ภวนฺตํ โคตฺมํ เอวํ กลยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต, อิติปิ โส ภควา อรหํ สมมาสมพุทฺโธ, วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สฺคโต โลกวินฺนุ, อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ. โส อิมํ โลกํ สเทวํ สมารํ สพรหฺมํ สสสมณฺพรหฺมณิํ ปชํ สเทวมนุสฺสํ สยํ อภิญญา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทติ, โส ฌมฺมํ เทเสติ อาทิกฺลยาณํ มชฺฌกฺลยาณํ ปรีโยสานกฺลยาณํ, สาทถํ สพฺยณฺชนํ เกวลปรีปุณฺณํ ปรีสุทฺธํ พฺรหฺมจฺริยํ ปกาเสติ, สาธุ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทสฺสนํ โหตีติ.

พระวินัย จบ.

พระสูตร

เอวมเม สฺตํ. เอกํ สมยํ ภควา, อนุตฺตรา จ ราชคหิ อนุตฺตรา จ นาลนฺทํ อทฺธานมคฺคปฏิปนฺโน โหติ, มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิํ ปณฺณตฺตฺเตหิ ภิกฺขุสฺเตหิ. สฺบุปิโยปิ โข ปรีพฺพาชโก, อนุตฺตรา จ ราชคหิ อนุตฺตรา จ นาลนฺทํ อทฺธานมคฺคปฏิปนฺโน โหติ, สทฺธิํ อนุตฺเตวาสิณา พฺรหฺมทตฺเตน มาณเวณ. ตตฺร สฺทํ สฺบุปิโย ปรีพฺพาชโก อเนกปรียาเยน, พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ฌมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ

ภาสติ. สุปิยสส ปน ปริพพาชกสส อนุตวาสี พรหมทตโต มาณโว อเนกปริยาเยน,
พุทฺธสส วณฺณ ภาสติ, ฌมฺมสส วณฺณ ภาสติ, สงฺฆสส วณฺณ ภาสติ. อิติห เต
อุโภ อัจฉริยนุตวาสี อณฺณมณฺณสส อุชฺฐวิปฺจจนิกวาทา, ภควนฺตํ ปิณฺณจิตโต ปิณฺณจิตโต
อนุพฺนธา โหนฺติ ภิกฺขุสงฺฆณฺจ.

พระสูตร จบ.

พระอภิธรรม

พระสังคีติ

กุสลา ฌมฺมา อกุสลา ฌมฺมา อพฺยากตา ฌมฺมา. กตเม ฌมฺมา กุสลา.
ยสฺมี สมเย กามาวจรํ กุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ, โสมนสฺสสทฺคตํ ฌานสมฺปยุตฺตํ,
รूपารมฺมณํ วา สทฺทการมฺมณํ วา, คนฺธารมฺมณํ วา รสสารมฺมณํ วา, โผฏฺฐพฺพารมฺมณํ
วา ฌมฺมารมฺมณํ วา, ยํ ยํ วา ปนารพฺภ, ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ อวิกฺเขโป โหติ,
เย วา ปน ตสฺมี สมเย อณฺเณปิ อตฺถิ ปฏฺวิจฺจสมฺบุพฺพนา, อรูปิโน ฌมฺมา, อิเม
ฌมฺมา กุสลาฯ

พระสังคีติ จบ

พระวิภังค์

ปญฺจกฺขนฺธา, รูปกฺขนฺโธ, เวทนากฺขนฺโธ, สณฺณากฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ,
วิญฺญาณกฺขนฺโธ. ตตฺถ กตฺโม รูปกฺขนฺโธ. ยงฺกิลฺลิจิ รูปํ อตีตํ นาคตปฺจฺจอุปฺปนฺนํ
อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา, โอพาริกํ วา สุขุมํ วา, หีนํ วา ปณฺธิตํ วา, ยํ ทูเร
วา สนฺติเก วา, ตเทกชฺฌํ อภิสณฺณหิตฺวา อภิสงฺขิปิตฺวา อยํ วุจฺจติ รูปกฺขนฺโธ.

พระวิภังค์ จบ

พระธาตุกถา

สงฺคโห อสงฺคโห. สงฺคหิตฺเตน อสงฺคหิตํ, อสงฺคหิตฺเตน สงฺคหิตํ สงฺคหิตฺเตน
สงฺคหิตํ, อสงฺคหิตฺเตน อสงฺคหิตํ. สมฺปโยโค วิปฺปโยโค. สมฺปยุตฺเตน วิปฺปยุตฺตํ
วิปฺปยุตฺเตน สมฺปยุตฺตํ อสงฺคหิตํ.

พระธาตุกถา จบ.

พระปกคะละปัญญัตติ

ฉ ปณฺณตฺตโย. ขนฺธปณฺณตฺตติ, आयตनปณฺณตฺตติ, चातुपณฺณตฺตติ, सज्जपणฺณตฺตति
อินฺทริยปณฺณตฺตติ, ปุคฺคลปณฺณตฺตติ. กิตฺตาวตฺตา ปุคฺคลानํ ปุคฺคลปณฺณตฺตติ. สมยวิมุตฺโต
อสมยวิมุตฺโต, กุปฺปธมฺโม อกุปฺปธมฺโม, ปรีหानธมฺโม อปรีหानธมฺโม, เจตนาภพฺโพ
อนุรูกขนาภพฺโพ, ปุถุชฺชโน โคตรรกฺ, ญฺยปรโต อญฺยปรโต, ภาพฺพาคมฺโน อภพฺพาคมฺโน,
นียโต อนียโต, ปฏิปนฺนโก ผลญฺจฺจิตฺ อรหา อรหตฺตาย ปฏิปนฺโน.

พระปกคะละปัญญัตติ จบ.

พระกถาวัตถุ

ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ, สจฺจิกตฺถปรมตฺเถนาติ. อามนฺตา. โย สจฺจิกตฺถโล ปรมตฺถโล,
ตฺโต โส ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ, สจฺจิกตฺถปรมตฺเถนาติ. น เหวํ วัตตพฺเพ. อาษานาหิ
นิกฺคหํ หลฺลิจิ, ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ, สจฺจิกตฺถปรมตฺเถน, เตน วัต เร วัตตพฺเพ,
โย สจฺจิกตฺถโล ปรมตฺถโล, ตฺโต โส ปุคฺคโล อุปฺลพฺภติ, สจฺจิกตฺถปรมตฺเถนาติ มิจฺฉา.

พระกถาวัตถุ จบ.

พระยมก

เย เกจิจิ กุสลา ฌมฺมา, สพฺเพ เต กุสลมุลา. เย วา ปน กุสลมุลา
สพฺเพ เต ฌมฺมา กุสลา. เย เกจิจิ กุสลา ฌมฺมา, สพฺเพ เต กุสลมุเลน เอกมุลา.
เย วา ปน กุสลมุเลน เอกมุลา, สพฺเพ เต ฌมฺมา กุสลา.

พระยมก จบ.

พระมหาปฏฺฐาน

เหตุปจฺจโย, อารมมณฺปจฺจโย, อธิปฺติปจฺจโย, อนนฺตรปจฺจโย, สมนฺตรปจฺจโย,
สหชาติปจฺจโย, อณฺณมณฺณปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจโย, อุปนฺิสฺสยปจฺจโย, ปุเรชาติปจฺจโย,
ปจฺจชาติปจฺจโย, อาเสวนปจฺจโย, กมฺมปจฺจโย, วิปากปจฺจโย, อาหารปจฺจโย,
อินฺทริยปจฺจโย, ฌานปจฺจโย, มคฺคปจฺจโย, สมปฺยุตฺตปจฺจโย, วิปฺยุตฺตปจฺจโย,
อตฺถิปจฺจโย, นตฺถิปจฺจโย, วิคตปจฺจโย, อวิคตปจฺจโย.

พระมหาปฏฺฐาน จบ.

พระสหัสสนัย

สุทฺธิกปฏิปทา

กุสลา ฌมมา อกุสลา ฌมมา อพฺยากตา ฌมมา

กตเม ฌมมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌาณํ ภาเวติ นียยานิกํ อปจยคามิ
ทิกฺขจิคตานํ ปหานาย ปจฺมาย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ปจฺมํ ฌานํ
อุปสมฺบชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ชิปฺปาภิณฺณํ
สุขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สุขาปฺปฏิปทํ ชิปฺปาภิณฺณํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ
อวิกฺเขโป โหติ อิเม ฌมมา กุสลา.

กตเม ฌมมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌาณํ ภาเวติ นียยานิกํ อปจยคามิ
ทิกฺขจิคตานํ ปหานาย ปจฺมาย ภูมียา ปตฺติยา วิตกฺกวิจฺจารานํ วุปฺสมา ทฺติยํ
ฌานํ ตฺติยํ ฌาณํ จตฺตถํ ฌานํ ปจฺมํ ฌาณํ ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺบชฺช วิหฺรติ
ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ชิปฺปาภิณฺณํ สุขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ
สุขาปฺปฏิปทํ ชิปฺปาภิณฺณํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ อวิกฺเขโป โหติ อิเม ฌมมา
กุสลา.

สุณฺณตมฺมูลกปฏิปทา

กตเม ฌมมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌาณํ ภาเวติ นียยานิกํ อปจยคามิ
ทิกฺขจิคตานํ ปหานาย ปจฺมาย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ ปจฺมํ ฌานํ
อุปสมฺบชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สุณฺณตํ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ชิปฺปาภิณฺณํ
สุณฺณตํ สุขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สุณฺณตํ สุขาปฺปฏิปทํ ชิปฺปาภิณฺณํ สุณฺณตํ ตสฺมี
สมเย ผสฺโส โหติ อวิกฺเขโป โหติ อิเม ฌมมา กุสลา.

กตเม ฌมมา กุสลา ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌาณํ ภาเวติ นียยานิกํ
อปจยคามิ ทิกฺขจิคตานํ ปหานาย ปจฺมาย ภูมียา ปตฺติยา วิตกฺกวิจฺจารานํ
วุปฺสมา ทฺติยํ ฌานํ ตฺติยํ ฌาณํ จตฺตถํ ฌานํ ปจฺมํ ฌานํ ปญฺจมํ ฌานํ
อุปสมฺบชฺช วิหฺรติ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สุณฺณตํ ทฺกฺขาปฺปฏิปทํ ชิปฺปาภิณฺณํ
สุณฺณตํ สุขาปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สุณฺณตํ สุขาปฺปฏิปทํ ชิปฺปาภิณฺณํ สุณฺณตํ ตสฺมี
สมเย ผสฺโส โหติ อวิกฺเขโป โหติ อิเม ฌมมา กุสลา.

วิริยชาติปตฺเตยฺม จิตฺตชาติปตฺเตยฺม วิมฺสาชาติปตฺเตยฺม สุขาปฏิบัติ ชิปฺปาภินฺณ
ฉนฺทชาติปตฺเตยฺม วิริยชาติปตฺเตยฺม จิตฺตชาติปตฺเตยฺม วิมฺสาชาติปตฺเตยฺม อทุกขมสุขาปฏิบัติ
ทนฺธาภินฺณ ฉนฺทชาติปตฺเตยฺม วิริยชาติปตฺเตยฺม จิตฺตชาติปตฺเตยฺม วิมฺสาชาติปตฺเตยฺม
อทุกขมสุขาปฏิบัติ ชิปฺปาภินฺณ ฉนฺทชาติปตฺเตยฺม วิริยชาติปตฺเตยฺม จิตฺตชาติปตฺเตยฺม
วิมฺสาชาติปตฺเตยฺม ตสมฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ อวิกฺเขโป โหติ อิเม ธมฺมา กุสลา.

ชั้น - แรม ๙ คำ

สมพุทฺโธ ทิปทฺเสฏฺโฐ	มหาการุณิกो मुनि
เอกายนํ มคฺคํ นาม	เวเนยยานํ อเทสยิ.
กิลิฏฺฐจิตตสฺตตํ	จิตตเกฺลสฺวิสุทฺธิยา,
โสแกนํ ปริเทวานํ	อติกกมมาย สพฺพโส.
ทุกฺขานํ โทมนสฺसानํ	อตฺถงคมาย อฏฺฐจิตฺ,
ถายสฺเสวาธิกมมาย	นิพฺพานสฺสาภิปตฺติยา
สตีปฺภูจฺจานนาเมน	วิสฺสุตฺ วิธ สาสเน,
จิตตเกฺลสฺวิสุทฺธตฺถํ	ตํ มคฺคนตฺมภณฺนาม เส.

สติปฏฺฐานปาโฐ

นำ [หนุทฺมยํ สตีปฺภูจฺจานปาฐํ ภณฺนาม เสฯ]

อตฺถิ โข เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมพุทฺธเณ.
เอกายโน อยํ มคฺโค สมฺมทกฺขาโต, สตฺตํ วิสุทฺธิยา, โสกปริเทวานํ สมตีกกมมาย,
ทุกฺขโทมนสฺसानํ อตฺถงคมาย, ถายสฺส อธิคมมาย, นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย.
ยทฺธิ จตฺตารอ สตีปฺภูจฺจานา, กตฺเม จตฺตารอ.

อิธ ภิกฺขุ กายเ กายานุปสฺสี วิหฺรติ, อาตاپิ สมฺปชาโน สตีมา วิเนยฺย
โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ. เวทนาสุ เวทฺธานุปสฺสี วิหฺรติ, อาตاپิ สมฺปชาโน สตีมา
วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ. จิตฺเต จิตฺตานุปสฺสี วิหฺรติ, อาตاپิ สมฺปชาโน สตีมา
วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ. ฐมฺเมสุ ฐมฺมานุปสฺสี วิหฺรติ, อาตاپิ สมฺปชาโน
สตีมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ.

๑. กถญจ ภิกฺขุ กายเ กายานุปสฺสี วิหฺรติ. อิธ ภิกฺขุ อชฺฌตฺตํ วา กายเ
กายานุปสฺสี วิหฺรติ, พหิทฺธา วา กายเ กายานุปสฺสี วิหฺรติ, อชฺฌตฺตพหิทฺธา วา
กายเ กายานุปสฺสี วิหฺรติ, สมุทฺยฐมฺมานุปสฺสี วา กายสฺมี วิหฺรติ, วยฐมฺมานุปสฺสี
วา กายสฺมี วิหฺรติ. สมุทฺยวยฐมฺมานุปสฺสี วา กายสฺมี วิหฺรติ, อตฺถิ กาโยติ วา

ปนสฺส สติ ปจฺจุปฺภูจิตฺตา โหติ, ยาวเทว ฅาณมตฺตตาย ปติสฺสติมตฺตตาย. อนิสฺสีโต
จ วิหฺรติ น จ กิณฺจิ โลเก อุปาทียติ. เอวํ โข ภิกฺขุ กายเ กายานุปฺสฺสี วิหฺรติ.

๒. กถญจ ภิกฺขุ เวทนาสุ เวทนานุปฺสฺสี วิหฺรติ. อีธ ภิกฺขุ อชฺฅตฺตํ
วา เวทนาสุ เวทนานุปฺสฺสี วิหฺรติ, พหิทฺธา วา เวทนาสุ เวทนานุปฺสฺสี วิหฺรติ,
อชฺฅตฺตพหิทฺธา วา เวทนาสุ เวทนานุปฺสฺสี วิหฺรติ. สมุทฺยธมฺมานุปฺสฺสี วา
เวทนาสุ วิหฺรติ. วยธมฺมานุปฺสฺสี วา เวทนาสุ วิหฺรติ. สมุทฺยวยธมฺมานุปฺสฺสี วา
เวทนาสุ วิหฺรติ. อตฺถิ เวทนาติ วา ปนสฺส สติ ปจฺจุปฺภูจิตฺตา โหติ, ยาวเทว
ฅาณมตฺตตาย ปติสฺสติมตฺตตาย. อนิสฺสีโต จ วิหฺรติ น จ กิณฺจิ โลเก อุปาทียติ.
เอวํ โข ภิกฺขุ เวทนาสุ เวทนานุปฺสฺสี วิหฺรติ.

๓. กถญจ ภิกฺขุ จิตฺเต จิตฺตานุปฺสฺสี วิหฺรติ. อีธ ภิกฺขุ อชฺฅตฺตํ วา จิตฺเต
จิตฺตานุปฺสฺสี วิหฺรติ, พหิทฺธา วา จิตฺเต จิตฺตานุปฺสฺสี วิหฺรติ, อชฺฅตฺตพหิทฺธา วา
จิตฺเต จิตฺตานุปฺสฺสี วิหฺรติ, สมุทฺยธมฺมานุปฺสฺสี วา จิตฺตสฺมี วิหฺรติ, วยธมฺมานุปฺสฺสี
วา จิตฺตสฺมี วิหฺรติ, สมุทฺยวยธมฺมานุปฺสฺสี วา จิตฺตสฺมี วิหฺรติ, อตฺถิ จิตฺตฺนฺติ วา
ปนสฺส สติ ปจฺจุปฺภูจิตฺตา โหติ, ยาวเทว ฅาณมตฺตตาย ปติสฺสติมตฺตตาย. อนิสฺสีโต จ
วิหฺรติ น จ กิณฺจิ โลเก อุปาทียติ. เอวํ โข ภิกฺขุ จิตฺเต จิตฺตานุปฺสฺสี วิหฺรติ.

๔. กถญจ ภิกฺขุ ฅมฺเมสุ ฅมฺมานุปฺสฺสี วิหฺรติ. อีธ ภิกฺขุ อชฺฅตฺตํ วา
ฅมฺเมสุ ฅมฺมานุปฺสฺสี วิหฺรติ, พหิทฺธา วา ฅมฺเมสุ ฅมฺมานุปฺสฺสี วิหฺรติ,
อชฺฅตฺตพหิทฺธา วา ฅมฺเมสุ ฅมฺมานุปฺสฺสี วิหฺรติ, สมุทฺยธมฺมานุปฺสฺสี วา ฅมฺเมสุ
วิหฺรติ, วยธมฺมานุปฺสฺสี วา ฅมฺเมสุ วิหฺรติ, สมุทฺยวยธมฺมานุปฺสฺสี วา ฅมฺเมสุ
วิหฺรติ, อตฺถิ ฅมฺมาติ วา ปนสฺส สติ ปจฺจุปฺภูจิตฺตา โหติ, ยาวเทว ฅาณมตฺตตาย
ปติสฺสติมตฺตตาย. อนิสฺสีโต จ วิหฺรติ น จ กิณฺจิ โลเก อุปาทียติ. เอวํ โข
ภิกฺขุ ฅมฺเมสุ ฅมฺมานุปฺสฺสี วิหฺรติ.

อัยํ โข เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหฺตา สมฺมาสมฺพุทฺเฐน, เอกายโน
มคฺโค สมฺมทกฺขาโต, สตฺตานํ วิสุทฺธิยา, โสภปริเทวานํ สมตฺติกฺกมา, ทฺกฺขโทมนสฺसानํ
อตฺถงฺคมา, ฅายสฺส อธิคมา, นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยา. ยทฺธิํ จตฺตาโร สติปฺภูจฺานาติ.

เอกายนํ ชาตฺธิชยฺนตฺทสฺสี,
มคฺคํ ปชานาติ หิตานุกมฺปี,
เอเตน มคฺเคน ตริสฺสุ ปุพฺเพ,

ตรีสุสเร เจว ตรนติ โจจนติ.

ยานิ वे पञ्ज जानानि पञ्जनिममल्लोज्जिन,
वेनेययानि पकासेलि ओणिहं पञ्जवेखित्तु.
समानुकिरियमानानि सत्तुसासनकारिणि,
त्तं त्तं ओत्तवस्सं समा साचयन्ति यदारहं,
तेसम्पकासकं चम्म- प्रियायं णाम से.

อภิณหปัจจเวกขณปาฐ

นำ [หนุทหมย อภิณหปัจจเวกขณปาฐุ ภาณาม เสฯ]

ओत्ति โข तेन णक्वा चानता पस्सता ओरहता समासम्पुत्तेन
पञ्ज जानानि सम्मतक्खानानि. यानि ओणिहं पञ्जवेखित्तुपणानि, ओत्तिया वा
पुरिसेन वा कहुणेन वा पप्पखित्तु वा. गतमानि पञ्ज.

๑. चरारम्मोमहि चरि ओन्तीत्तति, ओणिहं पञ्जवेखित्तुपणं ओत्तिया वा पुरिसेन
वा कहुणेन वा पप्पखित्तु वा.

๒. पुयाचिम्मोमहि पुयाचि ओन्तीत्तति, ओणिहं पञ्जवेखित्तुपणं ओत्तिया वा
पुरिसेन वा कहुणेन वा पप्पखित्तु वा.

๓. मरुणम्मोमहि मरुणं ओन्तीत्तति, ओणिहं पञ्जवेखित्तुपणं ओत्तिया वा
पुरिसेन वा कहुणेन वा पप्पखित्तु वा.

๔. सप्पेहि मे पियेहि मनापेहि नानाणावो विनाणावोति, ओणिहं
पञ्जवेखित्तुपणं ओत्तिया वा पुरिसेन वा कहुणेन वा पप्पखित्तु वा.

๕. गम्मस्सโกमहि गम्मथायातो गम्मयोनि गम्मपणुत्तु गम्मपणुत्तु, यं
गम्मं गिरिसामी गल्लयानं वा पापकं वा तस्स थायातो गिरिसामीति, ओणिहं
पञ्जवेखित्तुपणं ओत्तिया वा पुरिसेन वा कहुणेन वा पप्पखित्तु वा.

ओमानि โข तेन णक्वता चानता पस्सता ओरहता समासम्पुत्तेन, पञ्ज
जानानि सम्मतक्खानानि, यानि ओणिहं पञ्जवेखित्तुपणानि, ओत्तिया वा पुरिसेन वा
कहुणेन वा पप्पखित्तु वा.

ตสมาติหมเหติ เอวํ อภินฺหํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ, ชรารมฺโมมฺหิ ชรํ อนตฺตีโต.
พฺยาริธมฺโมมฺหิ พฺยาริ อนตฺตีโต. มรณธมฺโมมฺหิ มรณํ อนตฺตีโต. สพฺเพหิ เม ปิเยหิ
มฺนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโว. กมฺมสฺสโกมฺหิ กมฺมทายาทิ กมฺมโยนิ กมฺมพฺนรฺ
กมฺมปฏฺฐิสรณ, ยํ กมฺมํ กริสฺสามิ กลฺยาณํ วา ปาปกํ วา ตสฺส ทายาทิ
ภวิสฺสามิตี. ตโต อุตฺตรปี ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ.

๑. น โข ปนาหเมว, ชรารมฺโมมฺหิ ชรํ อนตฺตีโต. อถโฆ ยาวตา สตฺตานํ
อาคติ คติ จุติ อุปฺปตฺติ, สพฺเพ สตฺตา ชรารมฺมา ชรํ อนตฺตีตา. ตํ กุเตตฺถ ลพฺภา

๒. น โข ปนาหเมว, พฺยาริธมฺโมมฺหิ พฺยาริ อนตฺตีโต. อถโฆ ยาวตา
สตฺตานํ อาคติ คติ จุติ อุปฺปตฺติ, สพฺเพ สตฺตา พฺยาริธมฺมา พฺยาริ อนตฺตีตา. ตํ
กุเตตฺถ ลพฺภา.

๓. น โข ปนาหเมว, มรณธมฺโมมฺหิ มรณํ อนตฺตีโต. อถโฆ ยาวตา สตฺตานํ
อาคติ คติ จุติ อุปฺปตฺติ, สพฺเพ สตฺตา มรณธมฺมา มรณํ อนตฺตีตา, ตํ กุเตตฺถ ลพฺภา.

๔. น โข ปน มยฺหเมว, สพฺเพหิ ปิเยหิ มฺนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโว.
อถโฆ ยาวตา สตฺตานํ อาคติ คติ จุติ อุปฺปตฺติ, สพฺเพสํ สตฺตานํ ปิเยหิ
มฺนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโว. ตํ กุเตตฺถ ลพฺภา.

๕. น โข ปนาหเมว. กมฺมสฺสโกมฺหิ กมฺมทายาทิ กมฺมโยนิ กมฺมพฺนรฺ
กมฺมปฏฺฐิสรณ, ยํ กมฺมํ กริสฺสามิ กลฺยาณํ วา ปาปกํ วา ตสฺส ทายาทิ ภวิสฺสามิ.
อถโฆ ยาวตา สตฺตานํ อาคติ คติ จุติ อุปฺปตฺติ, สพฺเพ สตฺตา กมฺมสฺสกา
กมฺมทายาทา กมฺมโยนิ กมฺมพฺนรฺ กมฺมปฏฺฐิสรณา, ยํ กมฺมํ กริสฺสนฺติ กลฺยาณํ วา
ปาปกํ วา ตสฺส ทายาทา ภวิสฺสนฺติ. ตํ กุเตตฺถ ลพฺภาติ.

อภินฺหปจฺจเวกฺขณปาโฐ นิฏฺฐิต.

เกณฺิยานุโมทนาคาถา

นำ [หนุทมฺยํ เกณฺิยานุโมทนาคาถาโย ภณาม เสฯ]

อคฺคิหุตฺตมฺุขา ยถฺถา	สาวิตฺติ ฉนฺทโส มุขํ,
ราชา มุขํ มนุสฺसानํ	นทีนํ สาคโร มุขํ.
นกฺขตฺตานํ มุขํ จนฺโท	อาทิจฺโจ ตปตฺ มุขํ,
ปฺลฺยมา กงฺขมานานํ	สงฺโฆ เว ยชตฺ มุขํ.

ภณีสสาม มยฺ คาธา
เอตา สุนนตุ สกุกจจํ

กาลทานปฺปทีปิกา,
ทายกา ปุณณกามิโน.

กาลทานสุตฺตคาธา

นำ [หนุทมยฺ กาลทานสุตฺตคาธาย ภาณม เสฯ]

กาเล ททนต์ติ สปลุณา	วทณฺญู วีตมจฺจรธา
กาเลน ทินฺนํ อริเยสุ	อุชฺฐุเตสุ ตาทิสฺสุ.
วิปฺปสนฺนมนฺนา ตสฺส	วิปฺปลา โหติ ทกฺขิณา.
เย ตตฺถ อนฺนโมทนต์ติ	เวยฺยาวจจํ กโรนฺติ วา.
น เตน ทกฺขิณา โอนา	เตปิ ปุณฺณสฺส ภาคิโน,
ตสฺมา ทเท อปฺปฏิวานจิตฺโต	ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลํ,
ปุณฺณานิ ปโรโลกสมิํ	ปตฺติจฺจา โหนติ ปาณินฺนติ.

วิหารทานคาธา

นำ [หนุทมยฺ วิหารทานคาธาย ภาณม เสฯ]

สีตํ อุณฺหํ ปฺภูหนฺติ	ตโต วาพฺมิกานิ จ
สิริสเป จ มกเส	สิสิเร จาปิ วุฏฺฐิโย
ตโต วาตาตโป โขโร	สยฺชาโต ปฺภูหณฺณติ
เลนตถลฺลจ สฺขตถลฺลจ	ณฺมายิตฺตุํ จ วิปฺสสิตฺตุํ
วิหารทานํ สงฺฆสฺส	อคฺคํ พุทฺเธหิ วณฺณิตํ
ตสฺมา หิ ปณฺชิตโต โปโส	สมปฺสสํ อตถมตฺตโน
วิหาเร การเย รมฺเม	वासเยตถ พหุสฺสุเต
เตสํ อนฺนลฺลจ ปานลฺลจ	วตถเสนาสนานิ จ
ทเทยฺย อุชฺฐุเตสุ	วิปฺปสนฺเนน เจตสา
เต ตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ	สพฺพทฺฐกาปฺนุทฺนํ
ยํ โส ธมฺมมิชฺฌยา	ปรินิพฺพาตฺยนาสโวติ.

ขึ้น - แรม ๑๐ คำ

สมคฺคกรโณ พุทฺโธ	สามคฺคิยํ นิโยชโก,
สมคฺคกรณเณ ฌมฺเม	สาราณียเ อเทสยิ.
อณฺณมณฺณํ ปิยตาย	สาธินो कारवस्स ज,
สงฺคหยาวิวาทาย	สามคฺคิเยกตายน จ.
สํวตฺตณฺเตว ภิกฺขุณฺโ	ฌมฺเมน ปฏิปชฺชตํ,
เตสมฺปกาสกํ สุตฺตํ	ยํ สมฺพุทฺเธน ภาสิตํ.
สุตฺวานานุกรณน	ยถาพุทฺเธน เทสิตํ,
สาธุนํ อตฺถสิทฺตถํ	ตํ สุตฺตณฺตํ ภาณาม เส.

สาราณียชมฺมสุตฺตํ

นำ [หนุทมยํ สาราณียชมฺมสุตฺตํ ภาณาม เส ฯ]

เอวมฺเม สุตฺ. เอกํ สมยํ ภควา, สาวตฺถิยํ วิหฺรติ, เขตฺวเน อนาถปิณฺฑทิกสฺส, อาราเม. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ภิกฺขโวติ.

ภทฺนเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสึ. ภควา เอตทโวจ, ฉยิมฺ ภิกฺขเว ฌมฺมา สาราณียา ปิยกรณา ครุกรณา, สงฺคหยา อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติ. กตเม ฉ.

๑. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน, เมตฺตํ กายกมฺมํ ปจฺจุปฺภูจิตฺํ โหติ, สพฺรหฺมจารีสฺสู อาวิ เจว รโห จ. อยมฺปิ ฌมฺโม สาราณียเ ปิยกรโณ ครุกรโณ, สงฺคหยา อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติ.

๒. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน, เมตฺตํ วจีกมฺมํ ปจฺจุปฺภูจิตฺํ โหติ, สพฺรหฺมจารีสฺสู อาวิ เจว รโห จ. อยมฺปิ ฌมฺโม สาราณียเ ปิยกรโณ ครุกรโณ, สงฺคหยา อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติ.

๓. ปุน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน, เมตฺตํ มโนกมฺมํ ปจฺจุปฺภูจิตฺํ โหติ, สพฺรหฺมจารีสฺสู อาวิ เจว รโห จ. อยมฺปิ ฌมฺโม สาราณียเ ปิยกรโณ ครุกรโณ, สงฺคหยา อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติ.

ต้ สุณาถ สารุกั มนสิกรโธ ภาสิสสามีติ. เอวมภนเตติ โข เต ภิกขุ ภควโต
ปจจสัสสุ. ภควา เอตทโวจ. กตเม จ ภิกขเว สตต อปรินานยา ฌมมา.

๑. ยาวกัวณจ ภิกขเว ภิกขุ, อภินุสนนินปาตา ภวิสสนติ สนนินปาตพหุลา
วุฑฒิเยว ภิกขเว ภิกขุณั ปาฏิกงขา โน ปรินานิ.

๒. ยาวกัวณจ ภิกขเว ภิกขุ สมคคา สนนินปติสสนติ, สมคคาวิภูจติสสนติ,
สมคคา สงฆกรณีนานิ กริสสนติ. วุฑฒิเยว ภิกขเว ภิกขุณั ปาฏิกงขา โน ปรินานิ.

๓. ยาวกัวณจ ภิกขเว ภิกขุ, อปณตตัม น ปณตเปสสนติ, ปณตตัม
น สมุจฉินทิสสนติ, ยถापณตเตสสุ สีกขาปเทสสุ สมานาย วตติสสนติ. วุฑฒิเยว
ภิกขเว ภิกขุณั ปาฏิกงขา โน ปรินานิ.

๔. ยาวกัวณจ ภิกขเว ภิกขุ, เย เต ภิกขุ เถรา รตตณญ จิรปพพิชิตา,
สงฆปิโตร สงฆปริณายกา, เต สกกริสสนติ ครุกริสสนติ มานะสสนติ ปุเชสสนติ
เตสญจ โสตพพิ มณสิสสนติ. วุฑฒิเยว ภิกขเว ภิกขุณั ปาฏิกงขา โน ปรินานิ.

๕. ยาวกัวณจ ภิกขเว ภิกขุ, อุปปนนาย ตณนาย โปโนพภิกกาย โน วสั
คจฉิสสนติ. วุฑฒิเยว ภิกขเว ภิกขุณั ปาฏิกงขา โน ปรินานิ.

๖. ยาวกัวณจ ภิกขเว ภิกขุ, อารณนเกสสุ เสนาสเนสสุ สาเปกขา ภวิสสนติ.
วุฑฒิเยว ภิกขเว ภิกขุณั ปาฏิกงขา โน ปรินานิ.

๗. ยาวกัวณจ ภิกขเว ภิกขุ, ปจจตตณเณว สตี อุกุญเปสสนติ, กินติ
อนาคตา จ เปสลา สพรหมจารี อาคจเฉยย์, อาคตา จ เปสลา สพรหมจารี ฬาส์
วิหเรยญนติ. วุฑฒิเยว ภิกขเว ภิกขุณั ปาฏิกงขา โน ปรินานิ.

ยาวกัวณจ ภิกขเว อิเม สตต อปรินานยา ฌมมา ภิกขุสุ จสสนติ. อิเมสุ
จ สตตสุ อปรินานเยสุ ฌมเมสุ ภิกขุ สนทิสสิสสนติ. วุฑฒิเยว ภิกขเว ภิกขุณั
ปาฏิกงขา โน ปรินานินติ.

อิทมโวจ ภควา, อตตมณา เต ภิกขุ ภควโต ภาสิตี, อภินนุฑนติ.

ภิกขุอปรินานยฌมมุตตัม นิฎฐิตัม.

เทวตาทิสุตทกุกินานุโมทนาคาธา

นำ [หนุทมย์ เทวตาทิสุตทกุกินานุโมทนาคาธาโย ภณาม เสฯ]

ยสมัย ปเทเส กปเปติ
สีลวนเตตถ โภเชตวา
ยา ตตถ เทวตา อาสุ
ตา ปุชิตา ปุชยนติ
ตโต นํ อนุกมฺปนติ
เทวตานุกมฺปิโต โปโส

วาสํ ปณฺทิตชาตโย,
สณฺธเต พุทฺทมจารีโน.
ตาสํ ทกฺขินฺมาทิสฺ,
มานิตา มานยนติ นํ.
มาตา ปุตุตฺวํ โอรัสสํ,
สทา ภาทรานิ ปสฺสตี.

เทวตาทิสฺมมฺนฺตนกาธา

นำ [หนุทมยํ เทวตาทิสฺมมฺนฺตนกาธಾಯิ ภณฺณมฺ เส]

ยานีธ ภูตานิ สมากตานิ,
ภุมฺมานิ วา ยานิ ว อนุตฺติกฺเข.
สพฺเพ ว ภูตา สุมฺนา ภวนฺตุ,
อโถปิ สกฺกจฺจ สฺจนฺตุ ภาสิตํ.
สุภาสิตํ กิณฺจิปิ โว ภณฺณมฺ,
ปุณฺณเย สตุปฺปาทกริ อปาปํ,
ธมฺมูปเทสํ อนุการกานํ,
ตสฺมา หิ ภูตานิ สเมนฺตุ สพฺเพ,
เมตตํ กโรถ มานุสฺสียา ปชาย.
ภูเตสฺสุ พาทฺหํ กตภตฺติกาย,
ทิวา จ รตฺโต จ หรฺนฺติ เย พลี,
ปจฺโจปการิ อภิกงฺขมานา.
เต โข มนุสฺสสา ตนุกานฺนภาวา,
ภูตา วิเสเสน มหิทฺธิกา จ,
อทิสฺสมานา มนุเชหิ ณาตา,
ตสฺมา หิ เน รกฺขถ อปฺปมตฺตา.

ขึ้น - แรม ๑๑ ค่ำ

สเทวโก อัย โลโก
ยมมคค์ อปฺปนฺนโต
มคคฺกขายีนมคฺโค โส
ตํ เว มคคฺ อภิญญา
สยํ เตเนว คนฺตวาน
สมมานุปฏิปตฺยตถํ
นानาวิเชหฺปาเยภิ
ตมมคคฺทึปกํ สุตตํ
วตฺถุตฺตเย ปสนฺนानํ
ภิชฺโย ปสาหฺอุปฺปาเทน
สฺวตฺถิสานตถํปี

สมารโก สพรหมโก
สพฺพทฺกฺขา น มุจฺจติ.
ภควา มคคฺโกวิทฺ,
ทฺกฺขสงฺขยคามินิ.
ปตฺโต โฟธิมนฺตฺตรํ,
สตฺตานํ โฟธิคามินิ.
ปเวเทสิ หิตฺสโก,
ยํ สมฺพฺพุเชน ภาสิตํ.
สาธฺนํ ธมฺมกามินิ,
ทฺธิญฺโจชฺกรณฺน จ,
ตํ สุตฺตฺนตํ ภณฺนํ เส.

มคฺคฺวิภงฺกฺสุตฺตํ

นำ [หนุทมยํ มคฺคฺวิภงฺกฺสุตฺตํ ภณฺนํ เสฯ]

เอวมเม สุตฺ. เอกํ สมยํ ภควา, สวตฺถิยํ วิหฺรติ, เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส,
อาราเม, ตฺตร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ ภิกฺขโวติ. ภทฺนเตติ เต ภิกฺขุ
ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ, ภควา เอตทฺโวจ.

อริยํ โว ภิกฺขเว อญฺจํคิกํ มคคฺ เทสิสฺสามิ วิภิชฺสสามิ, ตํ สฺฆนาถ สาธฺกํ
มนสิกรฺธ ภาสิสฺสามิติ. เอวมภนฺเตติ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา
เอตทฺโวจ. กตฺโม จ ภิกฺขเว อริโย อญฺจํคิกโก มคคฺโค. เสยฺยถิทํ. สมมาทฺธิญฺจิ
สมมาสงฺกปโป, สมมาวาจา สมมากมฺมนฺโต สมมาอาชีโว, สมมาวายาโม สมมาสติ
สมมาสมาธิ.

๑. กตมา จ ภิกขเว สมมาทิฏฐิ. ยัม โข ภิกขเว ทุกฺขเณ ญาณํ ทุกฺขสมุทฺথে ญาณํ ทุกฺขนิโรธเณ ญาณํ ทุกฺขนิโรธคามินิยา ปฏิปทาย ญาณํ. อयัม วุจฺจติ ภิกขเว สมมาทิฏฐิ.

๒. กตโม จ ภิกขเว สมมาสงฺกปโป. โย โข ภิกขเว เนกขมมสงฺกปโป อพฺยาปาทสงฺกปโป อวิหีสาสงฺกปโป. อยัม วุจฺจติ ภิกขเว สมมาสงฺกปโป.

๓. กตมา จ ภิกขเว สมมาวาจา. ยา โข ภิกขเว มุสาวาทา เวรมณิ, ปิสฺสุณาย วาจาเย เวรมณิ, ผรุสฺสาย วาจาเย เวรมณิ, สมฺพปฺปลาปา เวรมณิ. อยัม วุจฺจติ ภิกขเว สมมาวาจา.

๔. กตโม จ ภิกขเว สมมากมฺมฺนโต. ยา โข ภิกขเว ปาณาติปาตา เวรมณิ, อทินฺนาทานา เวรมณิ, อพฺรหฺมจฺริยา เวรมณิ. อยัม วุจฺจติ ภิกขเว สมมากมฺมฺนโต.

๕. กตโม จ ภิกขเว สมมาอาชีโว. อิทฺ ภิกขเว อริยสาวโก มิจฺฉาอาชีโว ปทาย, สมมาอาชีเวน ชีวิกัม กปฺเปติ. อยัม วุจฺจติ ภิกขเว สมมาอาชีโว.

๖. กตโม จ ภิกขเว สมมาวายาโม. อิทฺ ภิกขเว ภิกฺขุ อนุปฺปนฺนํ ปาปกาณํ อกฺุสลานํ ฌมฺมานํ อนุปฺปาทาย, ฌนฺทํ ชเนติ วายมฺติ วิริยํ อารภฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทฺหติ. อฺุปฺปนฺนํ ปาปกาณํ อกฺุสลานํ ฌมฺมานํ ปทานาย, ฌนฺทํ ชเนติ วายมฺติ วิริยํ อารภฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทฺหติ. อนุปฺปนฺนํ กุสลานํ ฌมฺมานํ อฺุปฺปาทาย, ฌนฺทํ ชเนติ วายมฺติ วิริยํ อารภฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทฺหติ. อฺุปฺปนฺนํ กุสลานํ ฌมฺมานํ จิตฺติยา อสมฺโมสาย ภิกฺโยภาวาย เวปฺลฺลํ ภาวนาย ปาริปุริยา, ฌนฺทํ ชเนติ วายมฺติ วิริยํ อารภฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทฺหติ. อยัม วุจฺจติ ภิกขเว สมมาวายาโม.

๗. กตมา จ ภิกขเว สมมาสติ. อิทฺ ภิกขเว ภิกฺขุ กายเณ กายานุสฺสึ วิหฺรติ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิกฺขมาโทมนสฺสํ. เวทนาสุ เวทนานุสฺสึ วิหฺรติ, อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิกฺขมาโทมนสฺสํ. จิตฺเต จิตฺตานุสฺสึ วิหฺรติ, อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิกฺขมาโทมนสฺสํ. ฌมฺเมสุ ฌมฺมานุสฺสึ วิหฺรติ, อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิกฺขมาโทมนสฺสํ. อยัม วุจฺจติ ภิกขเว สมมาสติ.

๘. กตโม จ ภิกขเว สมมาสมาธิ. อิทฺ ภิกขเว ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามเมหิ วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ ฌมฺเมหิ, สวิตกุกัม สวิจาร์ วิเวกขมฺปีติสฺสุขัม ปจฺมํ ฌานํ อฺุสมฺปชฺช วิหฺรติ. วิตกฺกวิจาร์ณํ วุปฺสมา, อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตฺโส เอโกทิกาวํ อวิตกุกัม อวิจาร์,

สมาธิชมปิติสุขิ์ ทุติย์ ฌานัน์ อุปสมปชช วิหฺรติ. ปิตฺยา จ วิราคา อุเปกฺโขโก จ
วิหฺรติ สโต จ สมปชาโน, สุขณฺจ กาเยน ปฏฺิสเวเทติ, ยนฺตํ อริยา อากฺโขนฺติ
อุเปกฺโขโก สติมา สุขวิหฺรติ, ตติย์ ฌานัน์ อุปสมปชช วิหฺรติ. สุขสฺส จ ปหฺนา
ทุกฺขสฺส จ ปหฺนา, ปุพฺเพ ว โสมนสฺสโทมนสฺसानัน์ อตฺถจฺมา, อทุกฺขมฺสุขิ์
อุเปกฺขาสติปาริสฺสุทฺธิ, จตฺตถัน์ ฌานัน์ อุปสมปชช วิหฺรติ. อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว
สมฺมาสมาธิติ.

อิทฺมวโจ ภควา. อตฺตมฺนา เต ภิกฺขู ภควโต ภาสิตํ อภินฺนุทฺติ.

มคฺควิภงฺกตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

อฏฺฐงฺกิกมคฺคคาถา

นำ [หนุทฺมยํ อฏฺฐงฺกิกมคฺคคาถาโย ภณาม เสฯ]

มคฺคานฏฺงคฺโก เสฏฺโฐ	สจฺจานัน์ จตฺโร ปทา,
วิราโค เสฏฺโฐ ฌมฺมานัน์	ทิปทานนฺจ จกฺขฺมา.
เอเสว มคฺโค นตฺถนฺโถ	ทสฺสนสฺส วิสุทฺธิยา,
เอตฺถหิ ตฺมฺเห ปฏฺิปชฺชถ	มารเสนปโปเมหนัน์
เอตฺถหิ ตฺมฺเห ปฏฺิปนฺนา	ทุกฺขสฺสนนฺตํ กริสฺสถ
อกฺขาโต โว มยา มคฺโค	อณฺณาย สลฺลสฺตถนัน์.
ตฺมฺเหหิ กิจฺจํ อาตปฺโป	อกฺขาตาโร ตถาคตา,
ปฏฺิปนฺนา ปโปกฺขนฺติ	ณฺมายิโน มารพฺนฺนาติ.

ปริตฺตกรณปาฐ

นำ [หนุทฺมยํ ปริตฺตกรณปาฐัน์ ภณาม เสฯ]

ยาวตา สตฺตา อปทา วา ทฺวิปฺปทา วา จตฺตปฺปทา วา พหุปฺปทา วา,
รूपิโน วา อรูปิโน วา สณฺณิโน วา อสณฺณิโน วา เนวสณฺณินาสณฺณิโน วา,
ตถาคโต เตสํ อคฺคมกฺขายติ อรหัน์ สมฺมาสมฺพุทฺโธ. เย โข พุทฺเธ ปสนฺนา
อคฺเค เต ปสนฺนา, อคฺเค โข ปน ปสนฺนानัน์ อคฺโค วิปาโก.

ยงกิลยจิ วิตต์ อิศ วา หุรี วา,
สคเคสุ วา ยัม รตนัม ปณิตัม.
น โนน สมัม อตถิ ตถาคเตน,
อิทมปิ พุทฺเธ รตนัม ปณิตัม,
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.

ยาวตา ฌมฺมา สงฺขตา วา อสงฺขตา วา, วิราโค เตสํ อคฺคมกฺขายติ,
ยทิทํ มทนิมฺมทโน ปิปาสวินโย อalayสมฺมุขมาโต วณฺณูปจฺฉเนโท ตถฺยทกฺขโย วิราโค
นิโรธํ นิพฺพานํ, เย โข วิราคฌมฺเม ปสนฺนา อคฺเค เต ปสนฺนา, อคฺเค โข
ปน ปสนฺนํ อคฺโค วิปาโก.

ขยํ วิรํ อมตํ ปณิตัม,
ยทชฺฉนฺตา สกฺยมนฺนี สฺมาทิตฺโต.
น เตน ฌมฺเมน สมตฺถิ กิลยจิ,
อิทมปิ ฌมฺเม รตนัม ปณิตัม,
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.

ยาวตา ฌมฺมา สงฺขตา, อริโย อณฺจจฺจโก มคฺโค เตสํ อคฺคมกฺขายติ,
เสยฺยถิทํ, สฺมาทิตฺตํ สฺมาสงฺกปโป, สฺมาวาจา สฺมาภมฺมโนโต สฺมาอาชีโว,
สฺมาวาโย สฺมาสติ สฺมาสมาธิ. เย โข อริยมคฺคฌมฺเม ปสนฺนา อคฺเค
เต ปสนฺนา, อคฺเค โข ปน ปสนฺนํ อคฺโค วิปาโก.

ยมฺพุทฺธเสณฺโง ปรีวณฺณยิ สฺจฺจิ,
สฺมาธิมานนฺตริกฺกณฺณมาหุ.
สฺมาธินา เตน สโม น วิชฺชติ,
อิทมปิ ฌมฺเม รตนัม ปณิตัม
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.

ยาวตา สงฺฆา วา คณา วา, ตถาคตสาวกสงฺโฆ เตสํ อคฺคมกฺขายติ.
ยทิทํ จตฺตาริ ปุริสยฺุคานิ อณฺจ ปุริสปุคฺคลา. เย โข สงฺฆे ปสนฺนา อคฺเค เต
ปสนฺนา, อคฺเค โข ปน ปสนฺนํ อคฺโค วิปาโก.

เย ปุคฺคลา อณฺจ สตํ ปสฺนฺจฺจา,
จตฺตาริ เอตานิ ยฺุคานิ โหนฺติ.

เต ทกฺขิณฺเอยยา สุกตฺสส สาวกา,
เอเตสุ ทินฺนานิ มหปฺผลานิ.
อิทฺมปิ สงฺฆे รตนํ ปณฺีตํ,
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.
เย สุปฺปยุตฺตา มนฺสา ทพฺฺเหน,
นิกฺกามิโน โคตฺมสาสนมฺหิ.
เต ปตฺติปตฺตา อมตํ วิคฺยห,
ลทฺธา มุธา นิพฺพุตฺตี ภูณฺชมานา.
อิทฺมปิ สงฺฆे รตนํ ปณฺีตํ,
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.
ซีณํ ปุราณํ นวํ นตฺถิ สมภวํ,
วिरตฺตจิตฺตายติเก ภาวสฺมี.
เต ซีณพีชา อวิรุฬฺหิณฺนทา,
นิพฺพนฺติ ซีรา ยถายมปฺทีโป.
อิทฺมปิ สงฺฆे รตนํ ปณฺีตํ,
เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุ.

ขึ้น - แรม ๑๒ ค่ำ

ชุมนุมสงฆ์มาติกาปาฐะ

นำ [หนุทมย์ ชุมมสงฺตถีมตติกาปาฐํ ภาณม เส ฯ]

กุสลา ชุมมา อกุสลา ชุมมา อพฺยาคตา ชุมมา.

สุชาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา ชุมมา ทุกฺชาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา ชุมมา
อทุกฺขมฺสุชาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา ชุมมา.

วิปากา ชุมมา วิปากชุมมชุมมา เนววิปากนวิปากชุมมชุมมา.

อุปาทินฺนุปาทานิยา ชุมมา อนุปาทินฺนุปาทานิยา ชุมมา อนุปาทินฺนอนุปาทา-
นิยา ชุมมา.

สงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสิกา ชุมมา อสงฺกิลิฏฺฐสงฺกิลีสิกา ชุมมา อสงฺกิลิฏฺฐาสงฺกิลีสิกา
ชุมมา.

สวิตกฺกสวิจารา ชุมมา อวิตกฺกสวิจารมฺตฺตา ชุมมา อวิตกฺกาวิจารา ชุมมา.

ปีติสหคฺตา ชุมมา สุขสหคฺตา ชุมมา อุเปกฺขาสหคฺตา ชุมมา.

ทสฺสเนน ปหาตพฺพา ชุมมา ภาวนาย ปหาตพฺพา ชุมมา เนวทสฺสเนน
นภาวนาย ปหาตพฺพา ชุมมา.

ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกา ชุมมา ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกา ชุมมา
เนวทสฺสเนน นภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกา ชุมมา.

อจฺยคามิโน ชุมมา อปจฺยคามิโน ชุมมา เนวอจฺยคามิโน นาปจฺยคามิโน ชุมมา.

เสกฺขา ชุมมา อเสกฺขา ชุมมา เนวเสกฺขา นาเสกฺขา ชุมมา.

ปริตฺตา ชุมมา มหคฺคตา ชุมมา อปฺปมาณา ชุมมา.

ปริตฺตารมฺมณา ชุมมา มหคฺคตารมฺมณา ชุมมา อปฺปมาณารมฺมณา ชุมมา.

หีนฺา ชุมมา มชฺฌิมา ชุมมา ปณฺีตา ชุมมา.

มิจฺจตฺตนิยตา ชุมมา สมฺมตฺตนิยตา ชุมมา อนิยตา ชุมมา.

มคฺคการมฺมณา ชุมมา มคฺคเหตุกา ชุมมา มคฺคาธิปฺตีโน ชุมมา.

อุปฺปนฺนา ชุมมา อนุปฺปนฺนา ชุมมา อุปฺปาทีโน ชุมมา.

อตีตา ฌมา อนาคตา ฌมา ปจจุปปนนา ฌมา.

อตีตารมมณา ฌมา อนาคตารมมณา ฌมา ปจจุปปนนารมมณา ฌมา.

อชมตตทา ฌมา พหิทธา ฌมา อชมตตพหิทธา ฌมา.

อชมตตตารมมณา ฌมา พหิทธารมมณา ฌมา อชมตตพหิทธารมมณา
ฌมา

สนิทสสนสปปฎิษา ฌมา อนิทสสนสปปฎิษา ฌมา อนิทสสนาปปฎิษา
ฌมา.

วิปัสสนาภูมิปาฐ

นำ [หนุทมย์ วิปัสสนาภูมิปาฐุ ภาณมเส ฯ]

ปลงจกขุณา. รูปกขุณโร, เวทนากขุณโร, สลลวากขุณโร, สงขารกขุณโร,
วิญญานกขุณโร.

ทวาทสายตนาณิ. จกขุวายตน์ รูปายตน์, สไตยตน์ สททายตน์, ฆานายตน์
คนธายตน์, ชิวหายตน์ รสายตน์, กายายตน์ โผฏฐพพายตน์, มนายตน์ ฌมมายตน์.

อฏฐารส ธาตุโย. จกขุธาตุ รูปธาตุ จกขุวิญญานธาตุ, สไตธาตุ สททธาตุ
สไตวิญญานธาตุ, ฆานธาตุ คนธธาตุ, ฆานวิญญานธาตุ, ชิวหาธาตุ รสธาตุ
ชิวหาวิญญานธาตุ, กายธาตุ โผฏฐพพธาตุ กายวิญญานธาตุ, มโนธาตุ ฌมมธาตุ
มโนวิญญานธาตุ.

พาวิสตีณทริยานิ. จกขุณทริย์ สไตณทริย์ ฆานินทริย์ ชิวหินทริย์ กายินทริย์
มณินทริย์, อิตถินทริย์ ปุริสินทริย์ ชิวตีณทริย์, สชินทริย์ ทุกชินทริย์ สไมนสสินทริย์
โทมนสสินทริย์ อุเปกชินทริย์, สทฐินทริย์ วิริยินทริย์ สตีณทริย์ สมารินทริย์
ปลงณินทริย์ อนณณตณณสสามีตีณทริย์ อณณินทริย์ อณณตาวินทริย์.

จตตาริ อริยสจจანი. ทุกข์ อริยสจจं, ทุกขสมุทโย อริยสจจं, ทุกขนิโรโธ
อริยสจจं, ทุกขนิโรธคามินี ปฏิปทา อริยสจจं

อวิชชาปลจยยา สงขารา, สงขารปลจยยา วิญญานัง, วิญญานปลจยยา นามรูป,
นามรูปปลจยยา สฬายตน์, สฬายตนปลจยยา ผลโส, ผลสปลจยยา เวทนา,
เวทนาปลจยยา ตณหา, ตณหาปลจยยา อุปาทานัง, อุปาทานปลจยยา ภโว,

ภวปัจจยาชาติ, ชาติปัจจยาชรามรณ โสภปริเทวทุกขโทมนสสุปายาสา สมภวานติ.
เอวเมตสส เภวลสส ทุกขกฺขนธสส, สมุทโย โหติ.

อวิชขายเตวอ อเสสวिरาคนโรธา สงฺขารนโรธ, สงฺขารนโรธา วิญญานนโรธ,
วิญญานนโรธา นามรูปนโรธ, นามรูปนโรธา สฬายตนนโรธ, สฬายตนนโรธา
ผัสสนโรธ, ผัสสนโรธา เวทนानโรธ, เวทนानโรธา ตณฺหานโรธ, ตณฺหานโรธา
อุปาทานนโรธ, อุปาทานนโรธา ภวนโรธ, ภวนโรธา ชาตินโรธ, ชาตินโรธา ชรามรณ
โสภปริเทวทุกขโทมนสสุปายาสา นิรุชฌนติ. เอวเมตสส เภวลสส ทุกขกฺขนธสส, นโรธ
โหติ.

ปฏฐานมาติกาปาฐ

นำ [หนุทมย์ ปฏฐานมาติกาปาฐํ ภณาม เสฯ]

เหตุปัจจโย, อารมฺมณปัจจโย, อธิปติปัจจโย, อนนฺตรปัจจโย, สมนฺตรปัจจโย,
สหชาติปัจจโย, อณฺณมณฺณปัจจโย, นิสฺสยปัจจโย, อุปนิสฺสยปัจจโย, ปุเรชาติปัจจโย,
ปัจฉาชาติปัจจโย, อาเสวนปัจจโย, กम्मปัจจโย, วิปากปัจจโย, อาหารปัจจโย,
อินฺทริยปัจจโย, ฌานปัจจโย, มคฺคปัจจโย, สมฺปยุตฺตปัจจโย, วิปฺปยุตฺตปัจจโย,
อตฺถิปัจจโย, นตฺถิปัจจโย, วิคตปัจจโย, อวิคตปัจจโย.

อคฺคปฺปสาทสฺสุตฺตคาถา

นำ [หนุทมย์ อคฺคปฺปสาทสฺสุตฺตคาถาโย ภณาม เสฯ]

อคฺคโต เว ปสนฺนानํ	อคฺคํ ฌมฺมํ วิชานตํ,
อคฺเค พุทฺเธ ปสนฺนानํ	ทกฺขิณฺเณยเย อนฺุตฺตเร.
อคฺเค ฌมฺเม ปสนฺนानํ	วिरากุปฺสเม สุขฺ,
อคฺเค สงฺฆे ปสนฺนानํ	ปุณฺณกฺเขตฺเต อนฺุตฺตเร.
อคฺคสมิํ ทานํ ททตํ	อคฺคํ ปุณฺณํ ปวทฺตมฺติ,
อคฺคํ อายุ จ วณฺโณ จ	ยโส กิตฺติ สุขํ พลํ.
อคฺคสฺส ทาตา เมธาวิ	อคฺคธมฺมสมาหิโต,
เทวภูโต มนุสฺโส वा	อคฺคปฺปโต ปโมทตีติ

นิธิกณฺทสุตฺตคาถา

นำ [หนฺทมฺยํ นธิกณฺทสุตฺตคาถาโย ภณฺม เสฯ]

นธิ นฺธิเรติ ปุริโส
อตเถ กิจฺเจ สมฺปฺปนฺเน
ราชโต วา ทฺรุตฺตสฺส
อินฺทสฺส วา ปโมกฺขาย
เอตทตฺถาย โลกสฺมี
ตาวสฺสุนิหิตो สนฺโต
น สพฺโพ สพฺพทาเยว
นธิ วา จานา จวติ
นาคา วา อปฺนาเมนฺติ
อปฺปิยา วาปิ ทายาทา
ยทา ปุณฺณกฺขโย โหติ
ยสฺส ทาเนน สีเลน
นธิ สุนิหิตो โหติ
เจติยมฺหิ จ สงฺฆे วา
มาตริ ปิตริ วาปิ
เอโส นธิ สุนิหิตो
ปทาย คมนิเยสุ
อสาธารณฺมณฺเณสํ
กยิราถ ธีโร ปุณฺณานิ
เอส เทวมนฺุสฺसानํ
ยํ ยํ เทวาภิปตฺถเนติ
สุวณฺณตา สฺสรตา
อาธิปจฺจํ ปรีวาโร
ปเทสรชฺชํ อิสฺสรียํ
เทวเรชฺชมฺปิ ทิพฺเพสุ
มานุสฺสิกา จ สมฺปตฺติ

คฺมภีเร อุทกนฺติเก
อตถาย เม ภวิสฺสติ.
โจรโต ปิพิตสฺส วา,
ทฺพภิกฺเข อาปทาสุ วา.
นธิ นาม นธิยฺยติ,
คฺมภีเร อุทกนฺติเก.
ตสฺส ตํ อุปกปฺปติ,
สญฺญา วาสฺส วิมฺยุหฺติ.
ยกฺขา วาปิ ทรนฺติ นํ,
อุทฺธรนฺติ อปสฺสโต,
สพฺพเมตํ วินสฺสติ.
สญฺยเมน ทเมน จ,
อิตฺถิยา ปุริสสฺส วา.
ปุคฺคฺเล อติถีสฺสุ วา,
อโถ เชฏฺฐมฺหิ ภาตริ.
อเชยฺโย อนุคามิโย,
เอตํ อาทาย คจฺจติ.
อโจรทรโณ นธิ,
โย นธิ อนุคามิโก.
สพฺพกามทโท นธิ,
สพฺพเมเตน ลพฺภติ.
สุสณฺจานํ สฺรุปฺตา,
สพฺพเมเตน ลพฺภติ.
จกฺกวตฺติสฺสุขํ ปิยํ,
สพฺพเมเตน ลพฺภติ.
เทวโลเก จ ยา รติ,

ยา จ นิพพานสมปตติ
मितตสมปทมาคมม
วิชาวิมุตติวสีภาโว
ปฏิสสมภิตา วิโมกขา จ
ปจเจกโพธิ พุทธรูมิ
เอว มหตติกา เอสา
ตสฺมา ธีรา ปสฺสนติ

สพพเมเตน ลพภติ.
โยนิโส เจ ปยุชโต,
สพพเมเตน ลพภติ.
ยา จ สาวกปารมี,
สพพเมเตน ลพภติ.
ยทิตํ ปุณฺณสมปทา,
ปณฺทิตา กตปุณฺณตฺนติ.

๑๖ คาถากิ่ง

อาทियสูตรคาถา

นำ [หนุทมยํ อาทियสูตรคาถาโย ภณาม เสฯ]

ภุตตา โภคา ภฺภา ภจจา
อุทฺตคฺคา ทกฺขินฺนา ทินฺนา
อุปฺภุจฺจिता สีลวฺนฺโต
ยทตฺถํ โภคมิจฺเจยฺย
โส เม อตฺถโธ อฺนุปฺปตฺโต
เอตํ อฺนุสฺสรํ มจฺโจ
อิเธว นํ ปสฺสนติ

วิติณฺณา อาปทาสุ เม
อโธ ปญฺจ พลี กตา
สญฺญตา พุรฺหมจฺจาริโน
ปณฺทิตฺโต ชฺรมาวสํ
กตํ อฺนุตาปียํ
อริยธฺมเม จิตฺโต นโร
เปจฺจ สคฺเค ปโมทตีติ.

๓ คาถากิ่ง อฺนุโมทนา ในการทำบุญปี ตามที่เคยทำมา.

ขึ้น - แรม ๑๓ ค่ำ

โอรพปาฎิโมกขาทิปาฐุ.

นำ [หนทมย์ โอรพปาฎิโมกขาทิปาฐุ ภาณม เสฯ]

อุททิฎฐจึ โข เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมมาสมพุทเธน,
โอรพปาฎิโมกขั ตีหิ คากาหิ,

ขนฺตี ปรมั ตโป ตีติกา,
นิพพานั ปรมั วทนฺติ พุทฺธา,
น หิ ปพฺพชิตฺ ปรุปฆาตี,
สมโณ โหติ ปรั วิหะยนฺโต,

สพฺพปาปสฺส อกรรมั	กุสสสฺสุปสมฺปทา,
สจิตฺตปริโยทปนั	เอตํ พุทฺธาน สาสนั.
อนฺูปวาโท อนฺูปฆาโต	ปาฎิโมกฺখে จ สัวโร,
มตฺตถลฺลดา จ ภาตฺตสมั	ปนฺตถลฺลจ สยนาสนั,
อริจิตฺเต จ อาโยโค	เอตํ พุทฺธาน สาสนนฺติ.

อนกปริยาเยน โข ปน เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา
สมมาสมพุทเธน, สึลั สมนทกฺขาตั สภาธิ สมนทกฺขาโต ปญญา สมนทกฺขาตา.

ภคถลฺลจ สึลั สมนทกฺขาตั ภควตา. เหมจฺจิเมนปิ ปริยาเยน, สึลั สมนทกฺขาตั
ภควตา. อุปริเมนปิ ปริยาเยน, สึลั สมนทกฺขาตั ภควตา. ภคถลฺลจ เหมจฺจิเมน
ปริยาเยน, สึลั สมนทกฺขาตั ภควตา. อธิ อริยสาวโก ปาณาติปาตา ปฎิวิโรโต โหติ,
อทินฺนาทานา ปฎิวิโรโต โหติ, กามะสุ มิจฺฉาจारा ปฎิวิโรโต โหติ, มุสาวาทา
ปฎิวิโรโต โหติ, สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา ปฎิวิโรโต โหตีติ. เอวํ โข เหมจฺจิเมน
ปริยาเยน, สึลั สมนทกฺขาตั ภควตา. ภคถลฺลจ อุปริเมน ปริยาเยน, สึลั สมนทกฺขาตั

ภควตา. อิศ ภิกขุ สีลวา โหติ, ปาฏิโมกขสัวรสูโต วิหริติ อาจารย์โคจรสมปนโน,
อณุมตเตสฺสุ วชเชสฺสุ ภยทสฺสาวี สมาทาย สีภขติ สีภขาปเทสฺสุติ. เอวํ โข อูปริเมน
ปริยาเยน, สีลํ สมมทกฺขาตํ ภควตา.

กถญจ สมภาติ สมมทกฺขาโต ภควตา. เหมจฺฉิเมนปี ปริยาเยน, สมภาติ
สมมทกฺขาโต ภควตา, อูปริเมนปี ปริยาเยน, สมภาติ สมมทกฺขาโต ภควตา. กถญจ
เหมจฺฉิเมน ปริยาเยน, สมภาติ สมมทกฺขาโต ภควตา. อิศ อริยสวโก โวสฺสคฺคการมณํ
กริตฺวา, ลภติ สมภาติ ลภติ จิตฺตสฺเสกคฺคตฺนติ. เอวํ โข เหมจฺฉิเมน ปริยาเยน, สมภาติ
สมมทกฺขาโต ภควตา. กถญจ อูปริเมน ปริยาเยน, สมภาติ สมมทกฺขาโต ภควตา.
อิศ ภิกขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ วิวิจฺจ อกฺุสเลหิ ธมฺเมหิ, สวิตกฺกํ สวิจาร์ วิเวกขมปีติ
สฺขํ ปจฺมํ ฌานํ อุปสมปฺชช วิหริติ. วิตกฺกวิจาร์จานํ รูปสฺมา, อชฌตฺตํ สมปสาทนํ
เจตโส เอโกทิกาวํ อวิตกฺกํ อวิจาร์, สมภาติขมปีติสฺขํ ทฺติยํ ฌานํ อุปสมปฺชช วิหริติ
ปีติยา จ วิราคา อุกฺเขโก จ วิหริติ สโต จ สมปชาโน, สฺขญจ กาเยน ปฏิสฺเวเทติ,
ยฺนตํ อริยา อาจิกฺขนติ อุกฺเขโก สติมา สฺขวิหารีติ, ตฺติยํ ฌานํ อุปสมปฺชช วิหริติ.
สฺขสฺส จ ปหานา ทฺกฺขสฺส จ ปหานา, ปุพฺเพ ว โสมนสฺสโทมนสฺसानํ อตฺถงฺคมา,
อทุกขมสฺขํ อุกฺเขกาสติปาริสฺุทธิ, จตฺตถํ ฌานํ อุปสมปฺชช วิหริตีติ. เอวํ โข อูปริเมน
ปริยาเยน, สมภาติ สมมทกฺขาโต ภควตา.

กถญจ ปญฺญา สมมทกฺขาทา ภควตา. เหมจฺฉิเมนปี ปริยาเยน, ปญฺญา
สมมทกฺขาทา ภควตา. อูปริเมนปี ปริยาเยน, ปญฺญา สมมทกฺขาทา ภควตา. กถญจ
เหมจฺฉิเมน ปริยาเยน, ปญฺญา สมมทกฺขาทา ภควตา. อิศ อริยสวโก ปญฺญวา
โหติ, อุกฺทยตฺถคามินิยา ปญฺญาย สมนฺนาคโต, อริยาย นิพเพธิกาย สมนฺนา
ทฺกฺขกฺขยคามินิยาติ. เอวํ โข เหมจฺฉิเมน ปริยาเยน, ปญฺญา สมมทกฺขาทา ภควตา.
กถญจ อูปริเมน ปริยาเยน, ปญฺญา สมมทกฺขาทา ภควตา. อิศ ภิกขุ อิหํ ทฺกฺขนฺติ
ยถาญฺตํ ปชานาติ, อยํ ทฺกฺขสมฺพุโยติ ยถาญฺตํ ปชานาติ, อยํ ทฺกฺขนิโรธติ ยถาญฺตํ
ปชานาติ, อยํ ทฺกฺขนิโรธคามินีปฺปฏิปทาติ ยถาญฺตํ ปชานาตีติ. เอวํ โข อูปริเมน
ปริยาเยน, ปญฺญา สมมทกฺขาทา ภควตา.

สีลปริภาวิโต สมภาติ มหปฺพลโห โหติ มหานิสฺโส. สมภาติปริภาวิตา ปญฺญา
มหปฺพลา โหติ มหานิสฺสา. ปญฺญาปริภาวิตํ จิตฺตํ สมมเทว อาสเวหิ วิมุจฺจติ.
เสยฺยถีหํ. กามาสวา ภวาสวา อวิชฺชาสวา. ภาสิตา โข ปน ภควตา ปรีนิพฺพานสมเย

อัย ปจฉิมวาจา, หนททานิ ภิกขเว อามนุตยามิ โว, วยธมฺมา สงฺขารํ, อปฺปมาเทน
สมฺปาเทถาติ. ภาสิตถฺยจิทฺถิ ภควตา, เสยฺยถาปิ ภิกขเว ยานิ กานิจิ ชงฺคลาณํ
ปาณานํ ปทชาตานิ, สพฺพานิ ตานิ หตฺถิปเท สโมธานํ คจฺจนฺติ, หตฺถิปทํ เตสํ
อคฺคมกฺขายติ, ยทิตฺถิ มหนตฺตเตน. เอวเมว โข ภิกขเว เย เกจิ กุสลา ธมฺมา,
สพฺเพ เต อปฺปมาทมฺมูลกา อปฺปมาทสโมสรรณา, อปฺปมาโท เตสํ อคฺคมกฺขายตีติ
ตสมฺมาติหมเหหิ สิกฺขิตพฺพํ. ตีพฺพาเปกฺขา ภวิสฺสาม, อธิสสิลสิกฺขาสมาทาเน, อธิจิตฺตสิ-
กฺขาสมาทาเน, อธิปญฺญาสิกฺขาสมาทาเน, อปฺปมาเทน สมฺปาเทสฺสามาติ. เอวณฺหิ
โน สิกฺขิตพฺพํ.

โอวาทปาฏิโมกฺขาธิปาฐุ นิฏฺฐิต.

สีลุตฺตเทศปาฐุ อุโปสถาวสฺสเน สขุณฺณยิตพฺโพ

ภาสิตมิตฺถิ เตน ภควา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺธเณ
สมฺปนฺนสีลา ภิกขเว วิหฺรถ สมฺปนฺนปาฏิโมกฺขา, ปาฏิโมกฺขสํวรสํวฺตา วิหฺรถ
อาจารโคจรสมฺปนฺนา, อณฺุมตฺเตสฺส วชฺเชสฺส ภยทสฺสาวี สฺมาทาย สิกฺขถ
สิกฺขาปเทสุติ. ตสมฺมาติหมเหหิ สิกฺขิตพฺพํ, สมฺปนฺนสีลา วิหฺริสฺสาม สมฺปนฺนปาฏิโมกฺขา,
ปาฏิโมกฺขสํวรสํวฺตา วิหฺริสฺสาม อาจารโคจรสมฺปนฺนา, อณฺุมตฺเตสฺส วชฺเชสฺส ภยทสฺสาวี
สฺมาทาย สิกฺขิสฺสาม สิกฺขาปเทสุติ. เอวณฺหิ โน สิกฺขิตพฺพํ.

ตายนคาคา

นำ [หนทมฺยํ ตายนคาคา ภณาม เสฯ]

ฉินฺท โสถํ ปฺรกกมฺม	กาเม ปนฺนุท พฺราหฺมณ,
นปฺปหาย มฺุณี กาเม	เนกตฺตมฺุปฺปชฺชติ.
กยิรา เจ กยิราเถณํ	ทพฺพเมณํ ปฺรกกม,
สีลิลो ทิ ปฺริพฺพาโช	ภยโย อากิรเต รชํ.
อกตํ ทฺุกกมฺํ เสยโย	ปจฺฉา ตปฺปติ ทฺุกกมฺํ,
กตถจ สุกตํ เสยโย	ยํ กตฺวา นานฺุตปฺปติ.
กุโส ยถา ทฺุคฺคหิโต	หตฺถเมวานฺุกนฺุตติ,

สามถรณ์ ทุปปรามตถ์
ยงกิลจจิ สิลลั กम्म
สงกสสรุ พุรหมจริยั

นิริยาอุปกทตมตี.
สงกิลิฏจถจ ยั วตั,
น ตั โหตี มหปผลนตี.

โมกขุปายคาถา^๑

นำ [หนุทมยั โมกขุปายคาถายั ภณาม เสฯ]

สพพวตถุตตมึ นตวา
เชคจถกายมจจัน
ปาฎิโมกขั ปุเรตพพิ
อาชีวสส อโถ สุทธิ
จาทูปาริสุทธิสิลลั
กรณกรณเว
พุทธานุสสุติ เมตตา จ
อิจจิมมา จตุรารกขา
วิสุทถมมสนตานิ
โยคโต จ ปโพธา จ
นรानรตริจจัน-
สพเพปี สุชินโน โหนตุ
เกสโลมาทิจจัน
กาโย สพโพปี เชคจโถ
ชีวิตินุทธิยุปจเจท-
สพเพสปีธ ปาณินั
อวิชชาทีหิ สมภูตา
อโถ สญญา จ สงขารา

พุทถมมคณตตยั,
โมกขุปายั วทามิหั,
อโถ อินุทธิยสัวโร,
อโถ ปจจยนิสสิตั.
กาทพพิ ว สุนิมมลั,
ภิกขุณา โมกขเมสิณา.
อสุภั มรณสสุติ,
กาทพพา จ วิปสสนา.
อนุตตราย โโพธิยา,
พุทโธ พุทโธตี ถายเต.
เกทา สตตา สุเขสิโน,
สุชิตตตา จ เขมิโน.
ออยเมว สมุสสุโย,
วณณาทีโต ปฎิกุกุโล.
สงขาทมรณั สียา,
ตถหิ ฐวั น ชีวิตั.
รูปถจ เวทนา ตถา,
วิถถถถถถจถาติ ปถจิเม.

^๑พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

อุบุปชชนติ นิรุชฌนติ
เอเต ฐมา อนิจจาถ
ปุนปฺปุนํ ปีฬิตตตา
เต ทุกขา ว อนิจจา เย
วเส อวตตนาเยว
สุณฺณตตสสามิกตตา จ
เอวํ สนฺเต จ เต ฐมา
ททฺธมเคหสมาเยว
ปญฺจกฺขนฺธมิมํ ทุกฺขํ
ตสฺสา นิโรธํ นิพฺพานํ
เอตตฺกานปี ปาจํ
ปฏฺิปปชเชถ เมธาวิ

เอวํ หุตฺวา อภาวโต,
ดาวกาลิกตาทิโต.
อุบุปาเทน วเณน จ,
อถ สนฺตตตตาทิโต.
อตฺตวิปกฺขภาวโต,
เต อนตฺตาทิ ภาเยเร.
นิพฺพินฺทิตพฺพภาวโต,
อลํ โมกฺขํ คเวสิตุํ.
ตณฺหา สมฺทโย ภเว,
มคฺโค อณฺุจฺจกิการิโย.
อตฺถํ ญตฺวา ยถารหํ,
ปตฺตุํ สขฺขารนิพฺพุตฺตินติ.

ติโรกฺุฑกณฺุฑสฺสุตฺตคาถา

นำ [หนุทมยํ ติโรกฺุฑกณฺุฑสฺสุตฺตคาถาโย ภณฺาม เสฯ]

ติโรกฺุฑเทสุ ติณฺุฑนฺติ
ทวารพาหาสุ ติณฺุฑนฺติ
ปหฺุเต อนฺนปानมฺหิ
น เตสํ โกจิ สรติ
เอวํ ททฺนติ ญาตีนํ
สุจึํ ปณฺิตี กาลเณ
อิหํ โว ญาตีนํ โหตุ
เต จ ตตฺถ สมากนฺตฺวา
ปหฺุเต อนฺนปानมฺหิ
จิริํ ชีวนฺตุ โน ญาตี
อมฺหากญจ กตฺตา ปุชา
น หิ ตตฺถ กสิ อตฺถิ

สนฺธิสฺิงฆาณฺุเกสุ จ,
อาคนฺตฺวาน สกํ ฆริ.
ชชฺชโฆชเช อุปณฺุฑิตฺเต,
สตฺตานํ กมฺมปจฺจยา.
เย โหนฺติ อนฺุกมฺปกา
กปฺปิยํ ปานโฆชนํ.
สุชิตฺตา โหนฺตุ ญาตโย,
ญาตีเปตา สมากตฺตา.
สจฺจจจํ อนฺุเมทเร,
เยสํ เหตุ ลภาม เส.
ทายกา จ อนฺิปฺผลา,
โครฺกเขตฺถ น วิชฺชติ.

วณิษฐา ตาทิสี นตถิ
อิโต ทินเนน ยาเปนติ
อุณณเต อุทกั วุฏฐิ
เอวเมว อิโต ทินนั
ยถา วาริวหา ปุรา
เอวเมว อิโต ทินนั
อทาสี เม อกาสี เม
เปตานิ ทกฺขิณั ทชฺชา
น ทิ รุณณั วา โสโก วา
น ตั เปตานมตถาย
อญจ โข ทกฺขิณา ทินนา
ทีฆรตตัม หิตายสฺส

หิรณฺเณน กยาถยั,
เปตา กาลกตา ตหิ.
ยถานินนั ปวตตติ,
เปตานิ อุปกปฺปติ.
ปริปุเรนฺติ สาครั,
เปตานิ อุปกปฺปติ.
ฉาติมิตฺตา สขา จ เม,
ปุพฺเพ กตมฺนุสฺสรั.
ยา วณฺณา ปริเทวนา,
เอวํ ติฏฺฐนฺติ ฉาตโย.
สงฺฆมฺหิ สุปฺติฏฺฐิตา,
จฺานโส อุปกปฺปติ.

โส ฉาติธมฺโม จ อญํ นิสฺสโร,
เปตานิ ปุชา จ กตา อุพารา,
พลญจ ภิกฺขุณฺณูปปาทินนั,
ตุเมหิ ปุญญั ปสุตฺตัม อนุปกนฺติ.

๑๓ ค่ำ อนุโมทนา ในบุพเพตพลีทาน ทั้งสูตรบ้าง แต่ *อทาสี เม อกาสี เม* ไปบ้าง.

ขึ้น - แรม ๑๔ ค่ำ

กิริมานนทสุตต์

นำ [หนุทมย์ กิริมานนทสุตต์ ภาณม เสฯ]

เอวมเม สุตฺ. เอกํ สมย์ ภควา, สาวตฺถิยํ วิหฺรติ, เซตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส, อารามे. เตन โข ปน สมเยน आयस्मा กิริमानนฺโท, อาพาธิโก โหติ ทุกฺขิตฺ พาทุหคฺคิลาโน. อถโฆ आयस्मा อานนฺโท, येन ภควา เตนุपสงฺกมิ, อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสีทิ. เอกมนฺตํ นิสฺสินฺโน โข आयस्मा อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวโจ.

आयस्मा णन्ते किरिमानन्तो, आपाथिगो कुकुषितो पातुहकिलानो, सारु णन्ते भक्वा, येनायस्मा किरिमानन्तो तेनुपसङ्गमतु, अनुकुम्पि उपाथायाति. सजे खो त्वं आनन्त, किरिमानन्तसु भिक्षुणे उपसङ्गमित्वा तसु सुण्णा णासेय्यासि, जानं खो पनेत् विखुत्ति, यं किरिमानन्तसु भिक्षुणे तसु सुण्णा सुत्वा, सो आपाठो जानसो पण्णिसुसमेय्य.

กตมา ทส. อนิจฺจสฺสยฺหา, อนตฺตสฺสยฺหา, อสุภสฺสยฺหา อาทึนวสฺสยฺหา, ปหानสฺสยฺหา วิราคสฺสยฺหา, นิโรธสฺสยฺหา สพฺพโลเก อนภิริตสฺสยฺหา, สพฺพสงฺขาราเรสุ อนิจฺจสฺสยฺหา อานาปานสุสฺสตี.

๑. กตมา जानนท อนิจฺจสฺสยฺหา, อิชานนท ภिक्षุ อรณฺถคฺโต वा रुकुขमुลคฺโต वा सुणฺณาकारคฺโต वा, อิติ ปणฺณิสฺสยฺจิกฺขติ. รูปं อนิจฺจं, वेथना अनिच्चा, सुण्णा अनिच्चा, संगฺขारा अनिच्चा, विणฺणाณं अनिच्जनฺติ. อิติ อิเมสุ पणฺजसु उपाथानकुखनेरेसु, अनिच्चानुपसुसि विहฺรति. ओयं वुच्च्जतानन्त अनिच्च्जसฺสยฺहा.

๒. กตมา जानนท อนตฺตสฺสยฺหา, อิชานนท ภिक्षุ อรณฺถคฺโต वा रुकुขमुลคฺโต वा सुणฺณาकारคฺโต वा, อิติ ปणฺณิสฺสยฺจิกฺขติ. จकुขุ อนตฺตา รุปา อนตฺตา, สอฺตํ อนตฺตา สททา อนตฺตา, ขานํ อนตฺตา, คนฺธา อนตฺตา, ชิวหา อนตฺตา, रसा अनत्ता,

กาโย อนาคตตา, โผฏฐพพา อนาคตตา, มโน อนาคตตา ธมมา อนาคตตาติ. อิติ อิเมสุ ฉสุ
อชฌตติกพาหิเรสุ อายตเนสุ, อนาคตานุปสสี วิหริติ. อัย วุจจตานนท อนาคตสญญา.

๓. กตมา जानนท อสุภสญญา, อิชานนท ภิกขุ อิมเมว กายั อุทธี
ปาทตลา, โอโธ เกสมตถกา, ตจปริยนต์, ปุรณนานปปการสส อสุจिनो ปจจเวกขติ.
อตถิ อิมสมी กายे, เกसा โลมา नखा तनुता त्वा, मंसि नहारु अग्निं अग्निमिच्छं
वर्कं हथं यन्त्रं गीलोमं पिहं पप्लासं, अन्तं अन्तकुण्डं अत्रियं ग्रीसं. पित्तं सेमहं
पुष्पो लोहितं सेतो मेतो, असु वसा खेपो सिंघाणिका लसिका मुत्तन्ति. अति
अिमस्मी कये अस्थानुपससी विह्रति. अयं वुज्जताननह अस्थसญญา.

๔. กตมา जानนท आतीनवसญญา. อิชานนท ภิกขุ อरญญคโต वा रुक्खमुल्लको
वा सुญญาकारको वा, अति पग्गิสญजिक्खति. पण्हणुखो खो अयं कायो पण्हणुवातीनवोति,
अति अिमस्मी कये, विविधा आपाठा उपपञ्चन्ति. सेय्यथि, जग्गुर्वोको, सोत्तर्वोको,
खानर्वोको, खिव्हार्वोको, कायर्वोको, सीसर्वोको, कण्णर्वोको, मुखर्वोको, तनुत्तर्वोको, कासो
सासो पिनासो, ण्हो खो रुक्खिर्वोको, मुञ्जा पक्खन्तिका सुत्ता विसुज्जिका, कुञ्जं कण्ठो,
गिलासो, सोसो अपमारो तनुत्तु कण्ठु कज्जु, रससा वित्तज्जिका, लोहितं पित्तं मरुमेतो, असा
पिष्का णकण्ठला, पित्तसमुञ्जाना आपाठा, सेमहसमुञ्जाना आपाठा, वात्तसमुञ्जाना
आपाठा. सन्निपात्तिका आपाठा, उत्तुपरिणामखा आपाठा, विसमपरिहारखा आपाठा
ओपक्कमिका आपाठा, गम्मविपाक्खा आपाठा, सीत्तं कुण्हं, खिञ्जळा पिपासा, अज्जावो
पससावोति. अति अिमस्मी कये, आतीनवानुपससी विह्रति. अयं वुज्जताननह आतीनवसญญา.

๕. กตมา जानนท ปหานสญญา. อิชานนท ภิกขุ อุปปนन् กามวิตกุกं
นาธิวาเสติ, पञ्चति विनोतेति, पयन्तिकरोति अनणां कमेति, उपपन्नं पयापात्तवित्ठुकं
नाธิวาเสति, पञ्चति विनोतेति, पयन्तिकरोति अनणां कमेति, उपपन्नं विहीसावित्ठुकं
नाธิวाเสति, पञ्चति विनोतेति, पयन्तिकरोति अनणां कमेति, उपपन्नपन्नने पापगे
अकुसले धम्मं नाธิวाเสति, पञ्चति विनोतेति, पयन्तिकरोति अनणां कमेति. अयं
वुज्जताननह पหานसญญา.

๖. กตมา जानนท विराकसญญา. อิชานนท ภิกขุ อरญญคโต वा रुक्खमुल्लको
वा सुญญาकारको वा, अति पग्गिसญजिक्खति, ऐत्तं सन्तं ऐत्तं पण्हितं, यत्थि
सप्पसङ्खारस्सो, सप्पुपपिप्पुण्हिससको, तण्हणुखो विराको निप्पणानन्ति. अयं
वुज्जताननह विराकसญญา.

๗. กตมา जानนท निरोธस्यवा. อิธานนท गिखु अरुणकतो वा
रुखमुलकोतो वा सुणुवाकारकोतो वा, इति प्रुसिणुजिखति, ऐतो सनतो ऐतो पणितो
यथित् सपुसुखारसुमो, सपुपुठिपुणिनुसुको, तुणुहुखयो निरोठो निपुणनुठि.
อัย วุจจตุณนท นิโรธสยวา.

๘. กตมา जानนท सपुपुलोके अणुठिरुठस्यवा. อิธานนท गिखु, ये लोके
अुपायुपाठाना, जेतुสो अठिणुणानาठिनिवेसानुसया, ते पखनुठो विरुठि न अुपाठियनुठो
อัย วุจจตุณนท सपुपुलोके अणुठिरुठस्यवा.

๙. กตมา जानนท सपुपुसुखारेसु अणिजुठस्यवा. อิธานนท गिखु,
सपुपुसुखारेठि अणुठियठि หुरायठि ชिकุठठि. อัย วุจจตุณนท सपुपुसुखारेसु
अणिजुठस्यवा.

๑๐. กตมา जानนท आनापानसुठि. อิธานนท गिखु अरुणकतो वा
रुखमुलकोतो वा सुणुवाकारकोतो वा, นิสึठठि ปุठลลنگั आणुชิตुवा, अुชु กายั
ปणिธาย ปริมุชั สठิ अुणुจเปตุวา, สอ สโตว อสุสठठि สโต ปสุสठठि,

ठिซั वा असुสठनुठो ठिซั असुสठामठि ปชานาठि,

ठिซั वा ปสุสठनुठो ठिซั ปสุสठामठि ปชานาठि,

रुसुठु वा असुสठनुठो रुसुठु असुสठामठि ปชานาठि,

रुसुठु वा ปสุสठनुठो रुसुठु ปสุสठामठि ปชานาठि.

सपुपुกายपुठิสुठवेठि असुสठिसुठामठि สิกุठठि.

सपुपुกายपुठิสुठवेठि ปสุสठिसุठामठि สิกุठठि.

पुठसुठणु กายสुखารั असुสठिसุठामठि สิกุठठि.

पुठसुठणु กายสुखารั ปสุสठिसุठामठि สิกุठठि.

पठिठปुठิสुठवेठि असुสठिसุठामठि สิกุठठि. ปठิठปुठิสุठवेठि ปสุสठिसุठामठि สิกุठठิ.

सुखपुठิสุठवेठि असुสठिसุठामठि สิกุठठि. सुखपुठิสุठवेठि ปสุสठिसุठामठि สิกุठठิ.

จิตตุสुखารपुठิสุठवेठิ असुสठिसุठामठि สิกุठठิ.

จิตตุสुखารपुठิสุठवेठิ ปสุสठिसุठामठิ สิกุठठิ.

पुठसुठणु จิตตุสुखารั असुสठिसุठामठि สิกุठठิ.

पुठसुठणุ จิตตุสुखารั ปสุสठिसุठामठิ สิกุठठิ.

จิตตุठปुठิสุठवेठิ असुสठिसุठामठि สิกุठठิ. จิตตุठปुठิสุठवेठิ ปสุสठिसุठामठิ สิกุठठิ.

อภิปรโมทยํ จิตตํ อสสสิสสามีติ สิกฺขติ.

อภิปรโมทยํ จิตตํ ปสสสิสสามีติ สิกฺขติ.

สมาทหํ จิตตํ อสสสิสสามีติ สิกฺขติ. สมาทหํ จิตตํ ปสสสิสสามีติ สิกฺขติ.

วิโมจยํ จิตตํ อสสสิสสามีติ สิกฺขติ. วิโมจยํ จิตตํ ปสสสิสสามีติ สิกฺขติ.

อนิจจานุปสฺสี อสสสิสสามีติ สิกฺขติ. อนิจจานุปสฺสี ปสสสิสสามีติ สิกฺขติ.

วिरากานุปสฺสี อสสสิสสามีติ สิกฺขติ. विรாகानุपस्सी ปสสสิสสามีติ สิกฺขติ.

นิโรธานุปสฺสี อสสสิสสามีติ สิกฺขติ. นิโรธานุปสฺสี ปสสสิสสามีติ สิกฺขติ.

ปฏินิสสัคคานุปสฺสี อสสสิสสามีติ สิกฺขติ.

ปฏินิสสัคคานุปสฺสี ปสสสิสสามีติ สิกฺขติ.

อัยํ วุจฺจทานนฺท อานาปานสฺสติ.

สเจ โข ตวํ อานนฺท คิริมานนฺทสฺส ภิกฺขุโน อุปสงฺกมิตฺวา อีมา ทส
สญฺญา ภาเสยฺยาสี. จานํ โข ปเนตํ วิชฺชติ, ยํ คิริมานนฺทสฺส ภิกฺขุโน อีมา
ทส สญฺญา สุตฺวา, โส อาพาโธ จานฺโส ปฏิปฺปสฺสมเษยฺยาติ.

อถโฆ อายสฺมา อานนฺโท, ภควโต สนฺติเก อีมา ทส สญฺญา อุกฺคเหตฺวา,
เยนายสฺมา คิริมานนฺโท เตนฺอุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมโต คิริมานนฺทสฺส อีมา
ทส สญฺญา อภาสี. อถโฆ อายสฺมโต คิริมานนฺทสฺส อีมา ทส สญฺญา สุตฺวา,
โส อาพาโธ จานฺโส ปฏิปฺปสฺสมภี. วุจฺจหิ จายสฺมา คิริมานนฺโท ตมฺหา อาพาธา.
ตถापहिโน จ ปนายสฺมโต คิริมานนฺทสฺส โส อาพาโธ อโหสีติ.

คิริมานนฺทสุตฺตปาฐุ นิฏฺฐิต.

ท้ายสวดมนต์

สุมงคคาถา

โหตุ สพพ์ สุมงคฺลํ	รกฺขนตุ สพฺพเทวตา,
สพฺพพุทธานุภาเวน	โสตถิ โหนตุ นิรนฺตรํ
โหตุ สพพ์ สุมงคฺลํ	รกฺขนตุ สพฺพเทวตา,
สพฺพธมฺมานุภาเวน	โสตถิ โหนตุ นิรนฺตรํ
โหตุ สพพ์ สุมงคฺลํ	รกฺขนตุ สพฺพเทวตา,
สพฺพสงฆานุภาเวน	โสตถิ โหนตุ นิรนฺตรํ

ปตฺติทานคาถา

นำ [หนุทมยํ ปตฺติทานคาถาย ภาณม เส ฯ]

ยา เทวตา สนฺติ วิหารวาสิณี,
อุเป ฆเร โปธิฆเร ตหิ ตหิ,
ตา ธมฺมทาเนน ภวนฺตุ ปุชิตา,
โสตถิ กโรนฺเตธ วิหารมณฺฑลเ.
เถรา จ มชฺฌา นวกา จ ภิกฺขโว,
สารามิกา ทานปตี อุปาสกา,
คามา จ เทสา นิคมา จ อิสฺสรา,
สปปาณญฺฐตา สุขิตา ภวนฺตุ เต.
ชลาพุชา เยปิ จ อณฺทสมภวา,
สํเสทชาตา อถโวปปาติกา,
นียยานิกํ ธมฺมวโร ปฏฺวิจฺจ เต,
สพฺเพปิ ทุกฺขสฺส กโรนฺตุ สงฺขยํ.

---

๑ ว่าเป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ชาติ จิรั สดี ฌโม
สงโฆ โหตุ สมคโค ว
อมเห รกขตุ สทฌโม
วฑฺฒี สมปาปุณเณยยาม

ฌมทุธา จ ปุคฺคลา,
อตถาย จ หิตาย จ.
สพเพปิ ฌมจาริโน ,
ฌมเม อริยปปเวทิตะ.

อดีตปัจจุเวกษณวิธี

นำ [หนุทมย์ อดีตปัจจุเวกษณ ปาฐุ ภณามเส ฯ]

อชช มยา อปัจจุเวกขิตฺวา ยํ จิวัริ ปริภุตฺตํ ,
จิวัริโต อันเรมิได้พิจารณาบริโภคแล้ว ในวันนี้,
ตํ ยาวเทว สีตสฺส ปฏฺิฆาตาย,
จิวัรินัน เราบริโภคแล้ว เพียงเพื่อบำบัดหนาว,
อุณฺหสฺส ปฏฺิฆาตาย,
เพื่อบำบัดร้อน,
ทํสมกสวาทาตปสิริงฺสปสมฺพสฺसानํ ปฏฺิฆาตาย,
เพื่อบำบัดสัมผัสสเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย,
ยาวเทว หิริโกปินปฏฺิฆาตาทนตฺถํ.
เพียงเพื่อกปิดอวัยวะที่น่าละอาย,
อชช มยา อปัจจุเวกขิตฺวา โย ปิณฺฑทปาโต ปริภุตฺโต,
ปิณฺฑทบาตโต อันเรมิได้พิจารณา บริโภคแล้ว ในวันนี้,
โส เนว ทฺวายน น มทายน น มณฺฑนายน น วิภูสฺนายน,
ปิณฺฑทบาตํนั้น เราบริโภคแล้ว, ไม่เพื่อเล่น ไม่เพื่อเมา ไม่เพื่อสดใส ไม่เพื่อ
เปล่งปลั่ง,
ยาวเทว อิมสฺส กายสฺส จิตฺติยา ยาปนายน วิหิงฺสุปรตฺติยา พุรฺหมจริยานุคฺคทาย,
เพียงเพื่อตั่งอยู่แห่งกายนี้, เพื่อให้ชีวิตเป็นไป, เพื่อบรรงกับความลำบาก, และเพื่อ
ประพฤติพรหมจรรยํ,
อิตฺติ ปุราณณฺจ เวทณํ ปฏฺิหงฺขามิ นวณฺจ เวทณํ น อฺปปาเทสฺสามิ.
ด้วยคิดว่า เราจะบรรงเวทนาเก่าเสียได้ด้วย, จะมียังเวทนาใหม่ให้เกิดขึ้นได้ด้วย
ยาตรา จ เม ภวิสฺสตี อนวชฺชตา จ ฌาสฺวิหาโร จาติ.

อาการกายวาจาอย่างอื่น ที่เราจะต้องทำให้ดีกว่านี้ ยังมีอยู่อีก ไม่ใช่เพียงเท่านี้.
กัจจิ นุ โข เม อตตะตา สีลโต น อุพพทติ

ตัวของเราเอง ตีเตียนตัวเราเองโดยศีลได้หรือไม่

กัจจิ นุ โข มํ อนุวิจจ วิญญู สพฺรหฺมจารี สีลโต น อุพพทติ

ผู้รู้ใคร่ครวญแล้วตีเตียนตัวเราเองโดยศีลได้หรือไม่

สพฺเพหิ เม ปิเยหิ มนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโว

เราจะละเว้นเป็นต่าง ๆ คือว่าจะต้องพลัดพรากจากของรักของเจริญใจทั้งสิ้นไป
กมฺมสฺสโกมฺหิ กมฺมทายาโท กมฺมโยนิ กมฺมพฺนฺธุ กมฺมปฺกฺกิสฺสรโณ ยํ กมฺมํ กริสฺสามิ
กฺลฺยณํ วา ปาปกํ วา ตสฺส ทายาโท ภวิสฺสามิ

เรามีกรรมเป็นของของตน มีกรรมเป็นผู้ให้ผล มีกรรมเป็นแดนเกิด มีกรรมเป็นผู้ติดตาม มีกรรมเป็นที่พึงอาศัย เราจักทำกรรมอันใดไว้ เป็นบุญหรือเป็นบาป เราจักเป็นทายาท คือว่าจักต้องได้รับผลของกรรมนั้นสืบไป

กถฺมฺภูตสฺส เม รตฺตินฺทิวา วิติปทฺนฺติ.

วันคืนล่วงไป ๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่

กัจจิ นุ โข หิ สุญฺญาคาเร อภิริมามิ.

เรายินดีในเสนาสนะอันสงัดหรือไม่

อตฺถิ นุ โข เม อุตฺตริมฺนุสฺสธมฺมา อลฺมรียฺญาณทสฺสนวิเสโส อธิคฺโต.

คุณวิเศษเรามีอยู่หรือไม่

โสหํ ปจฺฉิเม กาลे สพฺรหฺมจารีหิ ปุญฺโง น มํกุ ภวิสฺสามิ.

ที่จะทำให้เราเป็นผู้ไม่เก้อเขิน ในเวลาเพื่อนบรรพชิตถามภายหลัง

อิเม โข ทส ธมฺมา.

ธรรมสิบประการเหล่านี้แล,

ปพฺพชิตฺเตน,

อันบรรพชิต

อภิณฺหฺงปจฺจเวกฺขิตพฺพํ.

ควรพิจารณาเนื่องๆ เทอญ.

อภิณหปัจจเวกขณะปาฐ

นำ [हनุทมยฺ อภิณหปัจจเวกขณะปาฐ ภาณามเสฯ]

ชราธมโมมฺหิ ชรํ อนตีโต,

เรามีความแก่เป็นธรรมดาจะล่วงพ้นความแก่ไปไม่ได้,

พยาธิธมโมมฺหิ พยาธิ อนตีโต,

เรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา จะล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปไม่ได้

มรณธมโมมฺหิ มรณํ อนตีโต,

เรามีความตายเป็นธรรมดาจะล่วงพ้นความตายไปไม่ได้,

สพฺเพหิ เม ปิเยหิ มนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโว,

เราจะละเว้นเป็นต่าง ๆ คือว่า จะต้องพลัดพรากจากของรักของเจริญใจทั้ง
สิ้นไป,

กมฺมสฺสโกมฺหิ กมฺมทายาโท กมฺมโยนิ กมฺมพณฺธุ กมฺมปฏิสรโณ,

เรามีกรรมเป็นของ ๆ ตน, มีกรรมเป็นผู้ให้ผล, มีกรรมเป็นแดนเกิด, มีกรรมเป็น
ผู้ติดตาม, มีกรรมเป็นที่พึงอาศัย,

ยํ กมฺมํ กริสฺสามิ กลฺยาณํ วา ปาปกํ วา ตสฺส ทายาโท ภวิสฺสามิ.

เราทำกรรมอันใดไว้, เป็นบุญหรือเป็นบาป, เราจักเป็นทายาท, คือว่าจะต้องได้
รับผลของกรรมนั้นสืบไป

เอวํ อมฺเหหิ อภิณหํ ปจฺจเวกฺขิตฺตพฺพํ,

เราทั้งหลาย, ควรพิจารณาอย่างนี้ทุกวัน ๆ เกิด.

ทวตฺตีสถการปาฐ

นำ [हनุทมยฺ ทวตฺตีสถการปาฐ ภาณาม เสฯ]

อโย โข เม กาโย,

กายของเรานี้แล,

อุทฺธํ ปาทตฺลา,

เบื้องบนแต่พื้นเท้าขึ้นมา,

อโธ เกสมตฺถกา,

เบื้องต่ำแต่ปลายผมลงไป,

ตจฺปริยฺนโต.

มีหนังหุ้มอยู่เป็นที่สุดรอบ,

ปูโรนानุปการสอสุจฺจโน,

เต็มไปด้วยของไม่สะอาด มีประการต่าง ๆ

อตุลิต อิมสมิ กายะ,	มืออยู่ในกายนี้,
เกสา คือผมทั้งหลาย,	โลมา คือขนทั้งหลาย
นขา คือเล็บทั้งหลาย,	ทนต์ตา คือฟันทั้งหลาย,
ตโจ คือหนัง,	มงฺสํ คือเนื้อ,
นหารู คือเอ็นทั้งหลาย,	อฏฺฐิ คือกระดูกทั้งหลาย,
อฏฺฐิมิลฺลํ เยื่อในกระดูก	วฏฺกํ ม้าม,
หทยํ หัวใจ,	ยกนํ ตับ,
กิโลมกํ ผังผืด,	ปิหํ ไต,
ปปฺผาสํ ปอด,	อนตํ ไส้ใหญ่,
อนตคฺคณํ ใส่น้อย,	อุทรียํ อาหารใหม่,
กรีสํ อาหารเก่า,	มตฺถเก มตฺถลฺลฺกํ เยื่อในสมองศรีษะ,
ปีตํ น้ำดี,	เสมฺหํ น้ำเสลด,
ปุปฺโพ น้ำเหลือง,	โลหิตํ น้ำเลือด,
เสโท น้ำเหลือง,	เมโท น้ำมันข้น,
อสุสุ น้ำตา,	วสา น้ำมันเหลว,
เชโฬ น้ำลาย,	สิงฆานิกา น้ำมูก,
รสิกา น้ำไขข้อ,	มุตฺตํ น้ำมูตร.
เอวมยํ เม กาโย,	กายของเรา นี้ อย่างนี้
อุทฺธํ ปาทตลา	เบื้องบนแต่พื้นเท้าขึ้นมา,
อโธ เกสมตฺถกา,	เบื้องต่ำแต่ปลายผมลงไป,
ตจฺปฺริยนฺโต,	มีหนังหุ้มอยู่เป็นที่สุตรอบ,
ปุโรนนานปฺปการสอสุจฺจินฺติ,	เต็มไปด้วยของไม่สะอาด มีประการต่างๆ
	อย่างนี้ แล.

ปตฺติทานคาถา (แปล)

(คาถากรวดน้ำ พระราชนิพนธ์ ในรัชกาลที่ ๔)

นำ [หนุทมนต์ ปตฺติทานคาถาโย ภณาม เสฯ]

ปุณฺณสฺสิทาณิ กตฺสฺส ยานญฺยานิ กตานิ เม

เตสฺยจ ภาคิโน โหนฺตุ สตฺตานนฺตาปฺปมาณกา

ขอสัตว์ทั้งหลาย ไม่มีที่สุด ไม่มีประมาณ, จงเป็นผู้มีส่วนแห่งบุญที่ข้าพเจ้าได้ทำในบัดนี้, แลแห่งบุญทั้งหลายอื่นที่ข้าพเจ้าได้กระทำแล้ว

เย ปิยา คุณวฺนฺตา จ มยฺหิ มาตาปิตาทโย.

คือ ชนเหล่าใด เป็นที่รัก ผู้มีคุณ มีมารดาและบิดาของข้าพเจ้าเป็นต้น

ทิจฺฐา เม จาปฺยทิจฺฐา วา อญฺเณ มชฺฌตฺตเวรีโน

สตฺตา ติจฺฐนฺติ โลกสฺมี เตภฺมมา จตฺโยนิกา.

ที่ข้าพเจ้าได้เห็นหรือแม่ไม่ได้เห็น และสัตว์ทั้งหลายอื่นที่เป็นกลางและมีเวรกันตั้งอยู่ในโลก, เกิดในภูมิ สาม เกิดในกำเนิดสี่.

ปญฺเจกจตฺโวการา สัสนฺตา ภวาทเว.

มีชั้น ๕ แลชั้น ๑ แลชั้น ๔ , ท่องเที่ยวอยู่ในภพน้อยแลภพใหญ่

ฉาตฺติ เย ปตฺติทานมฺเม อนฺนโมทนฺตุ เต สยฺ

สัตว์เหล่าใดทราบการให้ส่วนบุญของข้าพเจ้าแล้ว, ขอสัตว์เหล่านั้นจงอนุโมทนาเองเถิด,

เย จิมิ นปฺปชานนฺติ เทวา เตสฺสิ นิเวทฺยฺ.

ก็สัตว์เหล่าใด ย่อมไม่ทราบการให้ส่วนบุญของข้าพเจ้านี้ ขอเทวดาทั้งหลาย ฟังแจ้งแก่สัตว์เหล่านั้น

มยา ทินฺนํ ปุณฺณานํ อนฺนโมทนฺเหตุนา,

เพราะเหตุ คือ การอนุโมทนาบุญทั้งหลาย ที่ข้าพเจ้าให้แล้ว

สพฺเพ สตฺตา สทา โหนฺตุ อเวรา สุขขีวิโน

ขอสัตว์ทั้งปวง จงอย่ามีเวร อยู่เป็นสุขเสมอเถิด,

เขมปฺปทญฺจ ปปโปนฺตุ เตสสาสา สิขมฺตํ สุภา.

แลจงถึงทางอันเกษมเถิด ขอความหวังอันดีของสัตว์เหล่านั้น. จงเป็นผลสำเร็จเทอญ.

พระคาถาชินบัญชร

โดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร

ก่อนสวดพระคาถาบทนี้ ให้ท่องนะโม. ๓ จบก่อน

ปุตตะกามโละเภปุตตัง ฐานะกามโละเภระนัง

อัติถิกายะญายะ เทวานังปิยะตังสุตตะวา

อิติปิโสภะคะวา ยะมะราชาโน ท้าวเวสสุวรรณโณ

มรณังสุขัง อะระหังสุคะโต นะโมพุทธายะ

ชะยาสะนากะตา พุทธา
จะตุสัจจาสะภัง ระสัง
ตัมหังกะราทะโย พุทธา
สัพเพ ปะติภุจฺจिता มัยหัง
สีเส ปะติภุจฺจิตโต มัยหัง
สังโฆ ปะติภุจฺจิตโต มัยหัง
หะทะเย เม อะนุรุทฺโธ
โกณฑัญญโณ ปิภุจฺจิกาคัสสิมิง
ทักขิณเณ สะวะเน มัยหัง
กัสสะโป จะ มะหานาโม
เกสะโต ปิภุจฺจิกาคัสสิมิง
นินนโน สิริสัมปนโน
กุมาระกัสสะโป เถโร
โส มัยหัง วาทะเน นิจจัง
ปุณโณ อังคฺลิมาโล จะ
เถรา ปัญฺจะ อิเม ชาตา
เสสาสีติ มะหาเถรา
เอเตสีติ มะหาเถรา
ชะลันตา สีละเตเชนะ

เซตฺวา มารัง สะวาหะนัง
เย ปิวิงสุ นะราสะภา
อัญฺชเวสสะติ นายะกา
มัตถะเก เต มุณิสสะรา
พุทธโธ อัมโม ทะวิโลจะเน
อุเร สัพพะคุณากะโร
สารีปุตฺโต จะ ทักขิณเณ
โมคคัลลาโน จะ วามะเก
อาสุง อานันทะราหูโล
อุภาสุง วามะโสตะเก
สุริโยวะ ปะภังกะโร
โสภิตโต มุณีบุงคะโว
มะเหสี จิตตะวาทะโก
ปะติภุจฺจาสี คุณากะโร
อุปาลี นันทะสีวะลี
นะลาเต ตีละกา มะมะ
วิชิตา ชินะสาวะกา
ชิตะวันโต ชินะระสา
อังกะมังเคสุ สัณฺชิตา

ระตะนัง ปุระโต อาสิ	ทักษิณ เมตตะสุตตะกัง
ระชัคคัง ปัจฉะโต อาสิ	วาเม อังคฺลิมาละกัง
ขันธะโมระปะริตตัญจะ	อาภูวานาภฺยิสฺสุตตะกัง
อากาเส ฉะทะนัง อาสิ	เสสา ปาการะสัณฺฐิตา
ชีนา นานา วาระสังยุตฺตา	สัตตปฺปาการะลังกะตา
วาทะปิตฺตาทิสัญฺชาตา	พาหิรัชฌัตตูปฺปะทะวา
อะเสสา วินะยัง ยันตุ	อะนันตะชินะเตชะสา
วะสะโต เม สะกัจเจนะ	สะทา สัมพุทฺธะปัญฺชะเร
ชินะปัญฺชะระมัชฌัมหิ	วิหะรันตัง มะหิเตละ
สะทา ปาเลนตุ มัง สัพเพ	เต มะหาปุริสาสะภา
อิจเจวะมันโต	สุคฺคุโต สุรักโข
ชินานุภาเวน	ชิตฺตูปฺปะทะโว
ธัมมานุภาเวน	ชิตาโรสังโค
สังฆานุภาเวน	ชิตันตะราโย
สัพพธัมมานุภาวะปาตีโต	จะรามิ ชินะปัญฺชะเรติ

คาถาเมตตาทหลวง

เมตตาทน

อะหัง สุขีโต โหมิ, นิททุกโข โหมิ, อะเวโร โหมิ, อภัยาปชฌโห โหมิ, อะนีเฆ
โหมิ, สุขี อตฺตานัง ปะริหะรามิ

๑ เมตตาทพรหมวิหารพรณา

สัพเพ สัตตา อะเวรา อภัยาปชฌา อะนีฆา สุขี อตฺตานัง ปะริหะรันตฺ
สัพเพ ปาณา อะเวรา อภัยาปชฌา, อะนีฆา สุขี อตฺตานัง ปะริหะรันตฺ
สัพเพ ภูตา อะเวรา อภัยาปชฌา อะนีฆา สุขี อตฺตานัง ปะริหะรันตฺ
สัพเพ ปุคฺคะลา อะเวรา อภัยาปชฌา อะนีฆา สุขี อตฺตานัง ปะริหะรันตฺ

สัพเพ อตตะภาวะปริยาปัชฌา อะเวรา อัพยาปัชฌา อะนีฆา สุขี อตตานัง
ปะริหะรันตฺ

สัพพา อิตถิโย อะเวรา อัพยาปัชฌา อะนีฆา สุขี อตตานัง ปะริหะรันตฺ

สัพเพ ปุริสา อะเวรา อัพยาปัชฌา อะนีฆา สุขี อตตานัง ปะริหะรันตฺ

สัพเพ อะริยา อะเวรา อัพยาปัชฌา อะนีฆา สุขี อตตานัง ปะริหะรันตฺ

สัพเพ อะนะระยา อะเวรา อัพยาปัชฌา อะนีฆา สุขี อตตานัง ปะริหะรันตฺ

สัพเพ เทวา อะเวรา อัพยาปัชฌา อะนีฆา สุขี อตตานัง ปะริหะรันตฺ

สัพเพ มะนุสสาอะเวรา อัพยาปัชฌา อะนีฆา สุขี อตตานัง ปะริหะรันตฺ

สัพเพ วินิปาทิกาอะเวรา อัพยาปัชฌา อะนีฆา สุขี อตตานัง ปะริหะรันตฺ

๒ กรุณาพรหมวิหารฌรณา

สัพเพ สัตตา สัพพทุกขา ปะมุจจันตฺ

สัพเพ ปาณา สัพพทุกขา ปะมุจจันตฺ

สัพเพ ภูตา สัพพทุกขา ปะมุจจันตฺ

สัพเพ ปุคคะลา สัพพทุกขา ปะมุจจันตฺ

สัพเพ อตตะภาวะปริยาปัณณา สัพพทุกขา ปะมุจจันตฺ

สัพพา อิตถิโย สัพพทุกขา ปะมุจจันตฺ

สัพเพ ปุริสา สัพพทุกขา ปะมุจจันตฺ

สัพเพ อะริยา สัพพทุกขา ปะมุจจันตฺ

สัพเพ อะนะริยา สัพพทุกขา ปะมุจจันตฺ

สัพเพ เทวา สัพพทุกขา ปะมุจจันตฺ

สัพเพ มะนุสสา สัพพทุกขา ปะมุจจันตฺ

สัพเพ วินิปาทิกา สัพพทุกขา ปะมุจจันตฺ

๓ มุทิตาพรหมวิหารฌรณา

สัพเพ สัตตา มา ลัทธะสัมปัตติโต วิคัจฉันตฺ

สัพเพ ปาณา มา ลัทธะสัมปัตติโต วิคัจฉันตฺ

สัพเพ ภูตา มา ลัทธะสัมปัตติโต วิคัจฉันตฺ

สัพเพ ปุคคะลา มา ลัทธะสัมปัตติโต วิคัจฉันตุ
สัพเพ อัตตะภาวะปะริยาปณณา มา ลัทธะสัมปัตติโต วิคัจฉันตุ
สัพพา อิตถิโย มา ลัทธะสัมปัตติโต วิคัจฉันตุ
สัพเพ บุริสา มา ลัทธะสัมปัตติโต วิคัจฉันตุ
สัพเพ อะริยา มา ลัทธะสัมปัตติโต วิคัจฉันตุ
สัพเพ อะนะริยา มา ลัทธะสัมปัตติโต วิคัจฉันตุ
สัพเพ เทวา มา ลัทธะสัมปัตติโต วิคัจฉันตุ
สัพเพ มะนุสสา มา ลัทธะสัมปัตติโต วิคัจฉันตุ
สัพเพ วินิปาติกา มา ลัทธะสัมปัตติโต วิคัจฉันตุ

๔ อุเบกขาพรหมวิหารฌณา

สัพเพ สัตตา กัมมัสสกา กัมมะทายาทา กัมมะโยนี กัมมะพันธู
กัมมะปิฎิสะระณา, ยัง กัมมัง กะริสสันติ กัลยาณัง วา ปापกะกัง ตัสสะ ทายาทา
ภาเวิสสันติ

สัพเพ ปาณา กัมมัสสกา กัมมะทายาทา กัมมะโยนี กัมมะพันธู
กัมมะปิฎิสะระณา, ยัง กัมมัง กะริสสันติ กัลยาณัง วา ปापกะกัง ตัสสะ ทายาทา
ภาเวิสสันติ

สัพเพ ภูตา กัมมัสสกา กัมมะทายาทา กัมมะโยนี กัมมะพันธู
กัมมะปิฎิสะระณา, ยัง กัมมัง กะริสสันติ กัลยาณัง วา ปापกะกัง ตัสสะ ทายาทา
ภาเวิสสันติ

สัพเพ ปุคคะลา กัมมัสสกา กัมมะทายาทา กัมมะโยนี กัมมะพันธู
กัมมะปิฎิสะระณา, ยัง กัมมัง กะริสสันติ กัลยาณัง วา ปापกะกัง ตัสสะ ทายาทา
ภาเวิสสันติ

สัพเพ อัตตะภาวะปะริยาปณณา กัมมัสสกา กัมมะทายาทา กัมมะโยนี
กัมมะพันธู กัมมะปิฎิสะระณา, ยัง กัมมัง กะริสสันติ กัลยาณัง วา ปापกะกัง ตัสสะ
ทายาทา ภาเวิสสันติ

สัพเพ อิตถิโย กัมมัตสะกา กัมมะทายาทา กัมมะโยนี กัมมะพันธู
กัมมะปฏิฐะระณา, ยัง กัมมัง กะริสสันติ กัลยาณัง วา ปापกะกัง ตัสสะ ทายาทา
กะวิสสันติ

สัพเพ ปุริสา กัมมัตสะกา กัมมะทายาทา กัมมะโยนี กัมมะพันธู
กัมมะปฏิฐะระณา, ยัง กัมมัง กะริสสันติ กัลยาณัง วา ปापกะกัง ตัสสะ ทายาทา
กะวิสสันติ

สัพเพ อะริยา กัมมัตสะกา กัมมะทายาทา กัมมะโยนี กัมมะพันธู
กัมมะปฏิฐะระณา, ยัง กัมมัง กะริสสันติ กัลยาณัง วา ปापกะกัง ตัสสะ ทายาทา
กะวิสสันติ

สัพเพ อะนะริยา กัมมัตสะกา กัมมะทายาทา กัมมะโยนี กัมมะพันธู
กัมมะปฏิฐะระณา, ยัง กัมมัง กะริสสันติ กัลยาณัง วา ปापกะกัง ตัสสะ ทายาทา
กะวิสสันติ

สัพเพ เทวา กัมมัตสะกา กัมมะทายาทา กัมมะโยนี กัมมะพันธู
กัมมะปฏิฐะระณา, ยัง กัมมัง กะริสสันติ กัลยาณัง วา ปापกะกัง ตัสสะ ทายาทา
กะวิสสันติ

สัพเพ มนะุสสา กัมมัตสะกา กัมมะทายาทา กัมมะโยนี กัมมะพันธู
กัมมะปฏิฐะระณา, ยัง กัมมัง กะริสสันติ กัลยาณัง วา ปापกะกัง ตัสสะ ทายาทา
กะวิสสันติ

สัพเพ วินิปาทิกา กัมมัตสะกา กัมมะทายาทา กัมมะโยนี กัมมะพันธู
กัมมะปฏิฐะระณา, ยัง กัมมัง กะริสสันติ กัลยาณัง วา ปापกะกัง ตัสสะ ทายาทา
กะวิสสันติ

พระคาถาป้องกันภัยทั้ง ๘ ทิศ

อิมัสมิงมงคลจักรวาล ทังแปดทิศ ปะสิทธิ จงมาเป็นกำแพงแก้วทั้ง เจ็ดชั้น มา
ป้องกันห้อมล้อมรอบรอบทั่วอนันตตา ราชะเสมานา เขตเต สะมันตา สะตะโยชะนะ
สะตะสะหัสธานี พุทธะชาละปริกเขตเต รักขันตุ สุรักขันตุ

อิหมัสมิงมงคลจักรวาล ทั้งแปดทิศ ปะสิทธิ จงมาเป็นกำแพงแก้วทั้ง เจ็ดชั้น มา
ป้องกันห้อมล้อมรอบรอบทั่วอนันตดา ราชะเสมานา เขตเต สะมันตา สะตะโยชะนะ
สะตะสะหัสสานิ ธัมมะชาละปริกเขตเต รักขันตุ สุรักขันตุ

อิหมัสมิงมงคลจักรวาล ทั้งแปดทิศ ปะสิทธิ จงมาเป็นกำแพงแก้วทั้ง เจ็ดชั้น มา
ป้องกันห้อมล้อมรอบรอบทั่วอนันตดา ราชะเสมานา เขตเต สะมันตา สะตะโยชะนะ
สะตะสะหัสสานิ ปัจเจกะพุทระชาละปริกเขตเต รักขันตุ สุรักขันตุ

อิหมัสมิงมงคลจักรวาล ทั้งแปดทิศ ปะสิทธิ จงมาเป็นกำแพงแก้วทั้ง เจ็ดชั้น มา
ป้องกันห้อมล้อมรอบรอบทั่วอนันตดา ราชะเสมานา เขตเต สะมันตา สะตะโยชะนะ
สะตะสะหัสสานิ สังฆะชาละปริกเขตเต รักขันตุ สุรักขันตุ

คำแผ่เมตตา

สัพเพ สัตตา สทา โหนตุ อะเวรา สุขขีวิน,
ขอปวงสัตว์ทั้งหลาย จงเป็นผู้ไม่มีเวรต่อกันและกัน จงเป็นผู้ตั้งรังสีพอยู่เป็นสุข ทุกเมื่อ
เถิด.

กะตัง ปุญญะพะลัง มัยหัง สัพเพ ภาคี ภาวันตุ เต
ขอปวงสัตว์ทั้งสิ้นนั้น จงเป็นผู้มีส่วนได้เสวยผลบุญ อันข้าพเจ้าได้บำเพ็ญด้วยกาย
วาจา ใจ แล้วนั้นเทอญ.

จบทำวัตรคำ

อนุโมทนาวิธี

ยถา วาริวหา ปุรา	ปริปุเรนฺตีสาศรี
เอวเมว อีโต ทินฺนํ	เปตานิ อุกกุปฺติ
อิจฺฉิตํ ปตฺถิตํ ตุมฺหํ	ชิปปเมว สมิชฺฌตฺ
สพฺเพ ปุเรนฺตุ สงฺกปฺปา	จฺนฺโท ปณฺณรโส ยถา
	มณี โชติรโส ยถา.

(รับพร้อมกัน)

สพฺพิติโย วิวชฺชนฺตุ	สพฺพรโโค วินสฺสตฺ,
มา เต ภวตฺวานฺตราโย	สุชี ทีฆายุกุ ภว.
สพฺพิติโย วิวชฺชนฺตุ	สพฺพรโโค วินสฺสตฺ,
มา เต ภวตฺวานฺตราโย	สุชี ทีฆายุกุ ภว.
สพฺพิติโย วิวชฺชนฺตุ	สพฺพรโโค วินสฺสตฺ,
มา เต ภวตฺวานฺตราโย	สุชี ทีฆายุกุ ภว.
อภิวาทนสึลิสฺส	นิจฺจํ วุฑฺฒาปจายินฺ
จตฺตารโ ฆมฺมา วุฑฺฒนฺติ	อายุ วณฺโณ สุขํ พลํ.

มงคลจักรวาลน้อย (ย่อ)

รตนตฺตยานุภาเวน	รตนตฺตยเตชสา,
ทุกฺขโรคฺภยา เวรา	โสกา สตฺตุ จุพฺทฺทวา,
อเนกา อนฺตรายาปิ	วินสฺสนฺตุ จ เตชสาฯ
ชยสิทฺธิ ฐนํ ลาภํ	โสตฺถิ ภาคุຍํ สุขํ พลํ,
สิริ อายุ จ วณฺโณ จ	โภคํ วุฑฺฒี จ ยสฺวา,
สทฺวสฺสา จ อายุ จ	ชีวสิทฺธิ ภวณฺตุ เต.

กาลทานสุตตะคาถา

กาเล ททนต์ สปลณวา	วทณญู วีตมจจวรา
กาเลน ทินน์ อริเยสุ	อุชุกุเตสุ ตาทิสู.
วิปสนนมนนา ตสส	วิปูลา โหติ ทกขินมา.
เย ตตถ อนุโมทนต์	เวยยาวจจํ กโรนติ วา.
น เตน ทกขินา โอนา	เตปี ปุณณสส ภาคิน,
ตสมา ทเท อปปฏิวานจิตโต	ยตถ ทินน์ มหปผล,
ปุณณานิ ปรโลกสมิ	ปติจฺจจา โหนติ ปาณินนติ.

ติโรกฺขทกณฺทปจฺฉิมภาคว

อทาสี เม อทาสี เม	ถาติมิตตา สขา จ เม,
เปตานํ ทกขินํ ทชฺชา	ปุพฺเพ กตมณฺุสสร.
น ทิ รุณฺณํ วา โสโก วา	ยา วถฺถวา ปรีเทวนา,
น ตํ เปตานมตถาย	เอวํ ติจฺจนฺติ ถาตโย.
อยถจ โข ทกขินา ทินฺนา	สงฺฆมฺหิ สุปฺติจฺจิตา,
ทิมฺรตตํ หิตายสฺส	จानโส อุกกปฺปติ.

โส ถาติธมฺโม จ อยํ นิสฺสสิโต,
เปตาน ปุชา จ กตา อุฬารา,
พลถจ ภิกฺขุนมฺนุปฺปทินน์,
ตุมฺเหหิ ปุณณ ปสฺสํ อนปฺปกนฺติ.

อคฺคปฺปสาทสุตตะคาถา

อคฺคโต เว ปสนฺนानํ	อคฺคํ ธมฺมํ วิชานตํ,
อคฺเค พุทฺเธ ปสนฺนानํ	ทกขินฺนฺเยย อนุตฺตเร.
อคฺเค ธมฺเม ปสนฺนानํ	วิราคุปสเม สุขเ,
อคฺเค สงฺฆे ปสนฺนानํ	ปุณณกฺเขตฺเต อนุตฺตเร.
อคฺคสมิ ทานํ ททตํ	อคฺคํ ปุณณํ ปวทฺตมฺหิ,

อคคํ อายุ จ วณฺโณ จ
อคคสฺส ทาทา เมธาวิ
เทวภูโต มนุสฺโส วา

ยโส กิตฺติ สุขํ พลํ.
อคคธมฺมสมาหิโต,
อคคปฺปโต ปโมทตีติ.

โภชนทานานุโมทนาคาถา

อายุโท พลโท อีโร
สุขสฺส ทาทา เมธาวิ
อายุํ ทตฺวา พลํ วณฺณํ
ที่ขมายุ ยสฺวา โหติ

วณฺณโท ปฏฺิภาณโท,
สุขํ โส อธิคจฺฉติ.
สุขญจ ปฏฺิภาณโท,
ยตถ ยตถูปปชฺชตีติ.

อาณานาฎิยปริตฺตํ (ย่อ)

สพฺพโรควินิมฺุตโต
สพฺพเวรมตฺิกกนฺโต
สพฺพพีติโย วิวชฺชนตฺุ
มา เต ภาตฺวณฺตรราย
อภิวาทนสีลิสฺส
จตฺตารอ ธมฺมา วทณฺนติ

สพฺพสนฺตาวชฺชิตฺโต,
นิพฺพุโต จ ตฺุวํ ภา.
สพฺพโรโค วินสฺสตฺุ,
สุขี ที่ขมายุโก ภา.
นิจจํ วุทฺตมาปจายิโน,
อายุ วณฺโณ สุขํ พลํ.

เทวตาทิสฺสทกฺขิณานุโมทนาคาถา

ยสฺมี ปเทเส กปฺเปติ
สีลวณฺเตตถ โภเชตฺวา
ยา ตตถ เทวตา อาสุํ
ตา ปุชิตา ปุชยนฺติ
ตโต นํ อนุกมฺปนฺติ
เทวตานุกมฺปิโต โปโส

วาสํ ปณฺชิตชาตฺิโย
สณฺณเต พุรหฺมจาริโน
ตาสํ ทกฺขิณมาทิสฺเส
มานิตา มานยนฺติ นํ
มาตา ปุตฺตํว โอรสํ
สทา ภาทรานิ ปสฺสตี.

อาทियสุตตคาถา

ภุตตา โภคา ภฎา ภจจา	วิติณณา อาปทาสู เม
อุทชคคา ทกขินา ทินนา	อโถ ปณจ พลี กตา
อุปฏจิตา สีลวันโต	สณตตา พุทหมจารีโน
ยทตถํ โภคมิจเฉยย	ปณทิตโต ฆรรมาวสํ
โส เม อตโถ อนนุปตโต	กตํ อนนุตาปยํ
เอตํ อนนุสสรํ มจโจ	อริยธมเม จิตโต นโร
อิเชว นํ ปสงฺสนติ	เปจจ สคฺเค ปโมทตีติ.

วิหารทานคาถา

สีตํ อุณ्हํ ปฎิหนติ	ตโต วาหฺมิกานิ จ
สีรีสเป จ มกเส	สีสิเร จาปิ วุฏฺจโย
ตโต วาตาตโป โขโร	สณชาโต ปฎิหณฺตติ
เลนตถณจ สุขตถณจ	ณายิตุํ จ วิปสฺสิตุํ
วิหารทานํ สงฺฆสฺส	อคฺคํ พุทฺเธหิ วณฺณิตุํ
ตสฺมา หิ ปณฺทิตโต โปโส	สมปสฺสํ อตถมตฺตโน
วิหาเร การเย รฺมเม	वासเยตถ พหุสฺสฺเต
เตสํ อนนฺณจ ปานณจ	วตถเสนาสนานิ จ
ทเทยย อุชฺฐุเตสฺสุ	วิปฺสนเนน เจตสา
เต ตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ	สพฺพทฺกฺขาปนฺนุหนํ
ยํ โส ธมฺมมิธฺยณาย	ปรีนิพฺพาตฺยนาสฺโวติ.

หมวดปกิณณกธรรม

ทำพินทุกัปปะ

ผ้านุ่ง - ห่ม ที่มีขนาดเกิน ๘ x ๔ นิ้วพระสุคต ต้องทำการพินทุ โดยใช้ปากกา คือ สีคราม สีดำ เขียวคล้ำ อย่างไม่อย่างหนึ่ง ผนให้เป็นจุดหรือวงกลมที่เอกเทศแห่ง ผ้า แล้วเปล่งวาจา หรือ ผูกใจในขณะที่ทำว่า

“อิมิ พินทุกัปปิ กโรมิ”

อธิษฐาน

บริขารต่างๆ ที่บริโภาค ต้องอธิษฐานก่อนใช้ อธิษฐานมี ๒ อย่างคือ
๑.อธิษฐานด้วยกาย เอามือจับหรือลูบบริขารที่จะอธิษฐานแล้วทำความผูกใจตามคำ อธิษฐาน

๒.อธิษด้วยวาจา คือ ลั่นคำอธิษฐานนั้น ไม่ถูกของด้วยกายก็ได้ แบ่งเป็น ๒ อย่างคือ

๒.๑.อธิษฐานในหัตถบาส คือ อยู่ในระยะ ๒ ศอก คืบ

๒.๒. อธิษฐานนอกหัตถบาส คือ ของอยู่ห่างตัวเกิน ๒ ศอก คืบ

คำอธิษฐานบริขารสิ่งเดียวในหัตถบาส ว่าดังนี้

สังฆาฎิ	“อิมิ	สงฆาฎิ อธิษจามิ”
อุตตราสงค์(ห่ม)	“อิมิ	อุตตราสงค์ อธิษจามิ”
อันตราวาสก (ผ้านุ่ง)	“อิมิ	อนตราวาสก อธิษจามิ”
บาตร	“อิมิ	ปตตํ อธิษจามิ”
ผ้านิสีทนะ (ผ้าปูนั่ง)	“อิมิ	นิสีทนํ อธิษจามิ”
ผ้าปิดผี	“อิมิ	กณทุปฏิจฉาที อธิษจามิ”
ผ้าอาบน้้าฝน	“อิมิ	วสสิกสฎิโก อธิษจามิ”
ผ้าปูนอน	“อิมิ	ปจจตุถรณํ อธิษจามิ”
ผ้าเช็ดหน้า เช็ดปาก	“อิมิ	มุขปุณณโจลํ อธิษจามิ”
ผ้าเป็นบริขาร (ผ้าชิ้นเล็กๆ)	“อิมิ	ปริกขารโจลํ อธิษจามิ”

๑. วิกัปปต่อหน้า คือ วิกัปปต่อหน้าผู้รับในหัตถบาส๒

จิวรผีนเดียว ว่า “อิมัง จิวร ตฺยหัง วิกัปปเปมิ”

จิวรหลายผีน ว่า “อิมานิ จิวระรานิ ตฺยหัง วิกัปปเปมิ”

บาตรใบเดียว ว่า “อิมัง ปัตตัง ตฺยหัง วิกัปปเปมิ”

บาตรหลายใบ ว่า “อิเม ปัตเต ตฺยหัง วิกัปปเปมิ”

๒. วิกัปปลับหลัง คือ วิกัปปให้สหธรรมิกรูปใดรูปหนึ่งผู้ไม่ได้อยู่เฉพาะหน้า ลั่นวาจาต่อหน้าสหธรรมิกรูปอื่น ในที่นี้ จักไม่ขอกกล่าวโดยละเอียด เพราะไม่จำเป็น ที่ปฏิบัติกันใช้ วิกัปปต่อหน้าก็สำเร็จตามต้องการได้แล้ว

การถอนวิกัปป

จิวรที่วิกัปปไว้ จะบริโภค ต้องขอให้ผู้รับถอนก่อน ถ้าไม่ถอนแล้วบริโภค ต้องอาบัติปาจิตตีย์ สิกขาบทที่ ๙ แห่งสุราปาณวรรคที่ ๒ โดยทำถอนวิกัปปว่าดังนี้

ผู้ถอนแก่กว่า (ในหัตถบาส๑)

จิวรผีนเดียว **“อิมิ จิวริ มยหิ สนตกั ปริภุช วา วิสขุเซหิ วา ยถาปจฺจยิ วา กโรหิ”**

จิวรหลายผีน **“อิมานิ จิวรานิ มยหิ สนตกานิ ปริภุช วา วิสขุเซหิ วา ยถาปจฺจยิ วา กโรหิ”**

จิวรผีนเดียว **“อิมิ จิวริ มยหิ สนตกั ปริภุชถ วา วิสขุเซถ วา ยถาปจฺจยิ วา กโรถ”**

จิวรหลายผีน **“อิมานิ จิวรานิ มยหิ สนตกั สนตกานิ ปริภุชถ วา วิสขุเซถ วา ยถาปจฺจยิ วา กโรถ”**

คำที่จะพึงใช้ เปลี่ยนแปลงไปตามชื่อของก็ดี ตามจำนวนของก็ดี ตามฐานะที่ของตั้งอยู่ก็ดี พึงเทียบเคียงกับคำถอนวิกัปปจิวรเถิด.

---

๒ วิกัปปต่อหน้า ถ้าของอยู่นอกหัตถบาส ให้ว่า

“เอตัง” แทน “อิมัง”

“เอตานิ” แทน “อิมานิ”

“เอเต” แทน “อิเม”

๑ ถ้าถอนนอกหัตถบาส ให้เปลี่ยน “เอตัง” แทน “อิมัง” และ “เอตานิ” แทน “อิมานิ”

คำสละไตรจีวรวงราตรี

ไตรจีวรต้องอยู่ในระยะหัตถบาส หรือในเขตที่กำหนด เช่นในห้อง ถ้าจีวรอยู่ห่างจากเขตนีลวงราตรี คือก่อนรุ่งอรุณ จีวรนั้นเป็นนิสสัคคีย์ ตามสิกขาบทที่ ๒ แห่งจีวรวรรคที่ ๑ ฟังสละแก่สงฆ์ก็ได้ แก่คณะก็ได้ แก่บุคคลก็ได้

คำเสียดสละว่าดังนี้

“อิมิ เม ภนเต **จีวร** รตติวิปวุตถิ อณฺณตฺร ภิกฺขุสมฺมตฺติยา นิสฺสคฺคิยํ
อิมานํ อายสฺมโต นิสฺสชฺชามิ”

ถ้าเสียดสละจีวร ๒ ผืน ว่า **“ทฺวิจีวร”**

ถ้าเสียดสละทั้ง ๓ ผืน ว่า **“ตฺติจีวร”**

ถ้าผู้เสียดสละแก่กว่า ฟังว่า **“อาวุโส”** แทน **“ภนเต”**

จีวรเป็นนิสสัคคีย์ ยังไม่ได้สละ บริโภคต้องทุกกฏ สละแล้วได้คืนมา ยังปรารภนาอยู่ ต้องอธิษฐานเป็นไตรจีวรใหม่

เมื่อสละแล้ว ฟังตั้งใจสละให้ขาด แล้วจึงแสดงอาบัติ และไม่มีสิทธิที่จะเรียกร้องจีวรคืน แต่เป็นธรรมเนียมว่า เมื่อเขารับแล้วต้องคืนให้เจ้าของเดิม ถ้าไม่ทำเช่นนั้น ต้องอาบัติทุกกฏ

คำคืน ให้ว่าดังดังนี้

จีวรผืนเดียว **“อิมิ จีวรํ อายสฺมโต ทมฺมิ”**

จีวรหลายผืน **“อิมานิ จีวรานิ อายสฺมโต ทมฺมิ”**

คำเสียดระอติเรกบาตรล่วง ๑๐ วัน

บาตร เป็นของทรงอนุญาตให้เป็นบริวารของภิกษุเฉพาะใบเดียว เรียกบาตร
อธิษฐาน บาตรตั้งแต่ใบที่ ๒ ขึ้นไป เรียกอติเรกบาตร ภิกษุเก็บไว้เกิน ๑๐ วันต้องนิส
สัคคียปาจิตตีย์

คำเสียดระ

บาตรใบเดียว “อัย เม ภนฺเต ปตฺโต ทสฺสาหตฺติกฺกนฺโต นิสฺสคฺคิโย,
อิมํ อายสฺมโต นิสฺสชฺชามิ”

ถ้าผู้เสียดระแก่พรรษากว่าผู้รับ ให้ว่า **“อาวุโส”** แทน **“ภนฺเต”**

คำคืนให้ว่า

บาตรใบเดียว “อิมํ ปตฺตํ อายสฺมโต ทมฺมิ”

นิสัย

ภิกษุมีพรรษาหย่อน ๕ จัดเป็นนวกะผู้ใหม่ ต้องถือภิกษุรูปใดรูปหนึ่งเป็น
อุปัชฌายะ และอาศัยภิกษุรูปนั้นอยู่ รับโอวาทอนุศาสน์ของภิกษุรูปนั้น ในครั้งแรกที่
ทรงอนุญาตอุปัชฌายะ ภิกษุผู้อุปสมบทอยู่แล้ว แต่หย่อน ๕ พรรษา ก็จำถือ
อุปัชฌายะ

คำขอนิสัยอุปัชฌายะ

“อุปชฌายโ เม ภนฺเต โหติ” ๓ หน

เมื่อภิกษุผู้ทีนวกะนั้นขออาศัยรับว่า “สาธุ” , “ละหุ” “โอปายิกัง” “ปฎิรูปัง” “ปา-
สาทิเกนะ สัมปาเทหิ” บทใดบทหนึ่ง ๓ ครั้ง เว้น ระยะเวลาให้ภิกษุผู้ขอนิสัยตอบว่า **“สาธุ
ภนฺเต”** ทุกบทไป เป็นอันถืออุปัชฌายะแล้ว ภิกษุผู้รับให้ฟังได้ชื่อว่า
“อุปัชฌายะ” ภิกษุผู้ฟังได้ชื่อว่า “สทธิวิหาริก” กิริยาที่ฟังฟัง เรียกว่า “นิสัย”
แต่นั้น ผู้ขอนิสัยฟังกล่าวรับเป็นธุระให้ท่านสืบไปว่า

“อชฺชตคฺคทานิ เถโร มยํ ภาโร , อหฺมปิ เถรสฺส ภาโร” ๓ หน

ภิกษุผู้ไม่ได้อยู่ในปกครองของอุปัชฌายะ ต้องถือภิกษุอื่นเป็นอาจารย์ และ
อาศัยท่านแทนอุปัชฌายะ

วิธีถืออาจารย์ ก็เหมือนกับวิธีถือ อุปัชฌายะ ต่างแต่คำขอว่า

“อาจารย์ เม ภนฺเต โหติ, อายุสมฺโต นิสฺสาย วจฺจามิ” ๓ หน

ภิกษุผู้รับให้ฟังได้ชื่อว่า “อาจารย์” ภิกษุผู้อิงอาศัย ได้ชื่อว่า “**อันเตวาสิก**”

ภิกษุผู้มีพรรษาหย่อน ๕ เป็นนวกะอยู่ แม้เป็นฆีมีความรู้ทรงธรรม ทรงวินัย จะไม่ถือนิสัยอยู่ในปกครองของอุปัชฌายะหรือของอาจารย์ไม่ชอบ ทรงห้ามไว้ ภิกษุเดินทาง ภิกษุใช้ ภิกษุผู้พยาบาลผู้ได้รับขอของคนไข้เพื่อให้อยู่ ภิกษุผู้เข้าป่าเพื่อเจริญสมณธรรมชั่วคราว ในที่ใด หากท่านผู้ให้นิสัยไม่ได้ และมีเหตุขัดข้องที่จะไปอยู่ในที่อื่นไม่ได้ จะอยู่ในที่นั้นด้วยผูกใจว่า เมื่อใดมีท่านผู้ให้นิสัยได้มาอยู่ จักถือนิสัยในท่านนั้นก็ใช้ได้

ภิกษุผู้มีพรรษาได้ ๕ แล้ว แต่ยังหย่อน ๑๐ มีองค์สมบัติพอรักษาตนผู้อยู่ตามลำพังได้ ทราอนุญาตให้พ้นจากนิสัยอยู่ตามลำพังได้ เรียกว่า “**นิสัยมุตตะกะ**”

จำพรรษา

เป็นธรรมเนียมของภิกษุ เมื่อถึงฤดูฝน ให้หยุดอยู่ที่เดียว ไม่เที่ยวไปไหน ๓ เดือนตลอดฤดู เรียกว่า “**จำพรรษา**” ถึงวันเข้าพรรษา ฟังเข้าไปประชุมอธิษฐานพรรษาพร้อมด้วยสงฆ์ในอุโบสถหรือในวิหาร คำอธิษฐานพร้อมกัน ว่าดังนี้

“**อิมสฺมี อาวาเส อิมํ เตมาสํ วสฺสํ อุเปม**”

(ถ้ารูปเดียวเปลี่ยน **อุเปม** เป็น **อุเปมิ**)

เมื่ออธิษฐาน ฟังผูกใจว่า จักอยู่ค้างคืนในเขตอาวาสตลอด ๓ เดือน ถ้าภิกษุทำกุฏิอยู่จำพรรษาในป่าเฉพาะรูป ควรกำหนดเขตเฉพาะกุฏิกับบริเวณ แล้วกล่าวคำอธิษฐานพรรษาว่า

“**อิมสฺมี วิหาเร อิมํ เตมาสํ วสฺสํ อุเปมิ**”

ถึงวันเข้าพรรษา ไม่เข้าพรรษา เที่ยวเร่ร่อนไปเสีย ไม่สมควรเข้าพรรษาแล้ว ต้องอยู่แรมคืนตลอด ๓ เดือน ถ้ามีเหตุจำเป็น ทรงอนุญาตให้ไปได้ แต่ให้กลับมาภายใน ๗ วัน เรียกว่า ไปด้วยสัตตทาทรณียะ เช่นนี้ พรรษาไม่ขาด ถ้าไปเสียด้วยไม่คิดกลับ หรือคิดจะกลับ แต่เกิน ๗ วันไป พรรษาขาด ไม่เข้าพรรษา หรือขาดพรรษา เพราะมีเหตุไม่จำเป็น เป็นละเมิดธรรมเนียม ถูกปรับอาบัติทุกกฏ

อานิสงส์แห่งการจำพรรษา

ภิกษุผู้อยู่จำพรรษาตลอดกาลจนได้ปรารภมาแล้ว ย่อมได้อานิสงส์ แห่งการจำพรรษา นับแต่วันปาฏิบัทไปเดือนหนึ่ง คือ

๑. เทียวไปไม่ต้องบอก (ตามสิกขาบทที่ ๖ แห่งอเจลกวรรคปาจิตติยกัณฑ์)
  ๒. เทียวจาริกไปไม่ต้องถือเอาไตรจีวรไปครบ
  ๓. ฉ้นคนโภชน์ และปรมปรโภชน์ได้ (สิกขาบทที่ ๒ และ ๓ แห่งโภชนวรรคปาจิตติย)
  ๔. เก็บบอดิเรกจีวรไม่ต้องวิกัปกัได้ (สิกขาบทที่ ๑ แห่งจีวรวรรคนิสัคคิยปาจิตติย)
  ๕. จีวรอันเกิดขึ้นในที่นั้น เป็นของได้แก่พวกเธอทั้งหลาย
- ทั้งหมดนี้ถ้าได้กรานกฐินจะได้รับอานิสงส์ เพิ่มระยะเวลาออกไปถึง กลางเดือน ๔

ขอขมา

คำขอขมา ว่าดังนี้

ผู้ขอขมารูปเดียวว่า “เอเร ปมาเทน, ทวารตตเยน กตฺ, สพพิ อปราริ ฆมตุ **เม**^๑ ภานเต.”

ผู้รับขมาว่า “อหิ ฆมามิ, **ตยาปิ**^๒ เม ฆमितพพิ.”

ผู้ขอขมารูปเดียวรับว่า “**ฆมามิ**^๓ ภานเต.”

ถ้าผู้รับขมา เป็นพระมหาเถรผู้มีอาวุโสมาก พึงใช้คำว่า “มหาเถเร” รองจากนั้นลงมาว่า “เอเร” รองลงมามีคำว่า “อาจริเย” ต่ำกว่านั้นว่า “**อายสมนเต**”

คำให้พรเมื่อมีผู้ขอขมา

“เอวิ โหตุ เอวิ โหตุ, โย จ ปุพเพ ปมชชิตวา ปจฉา โส นปฺมุจฺจติ, โสมิ โลกิ ปภาเสติ อาภา มุตฺโต ว จนฺทิมา, ยสฺส ปาปิ กตฺ กมฺมิ กุสเลน

๑หลายรูปเปลี่ยนจาก “เม” เป็น “โน”

๒หลายรูปเปลี่ยนเป็น “ตุมเหหิปี”

๓หลายรูปเป็น “ฆมามิ ภานเต”

ปหิยฺยติ, โสมี โลกํ ปภาเสติ อภา มุตฺโต ว จนฺทิมฺมา, อภิวาทนสีลิสฺส นิจจํ
วฺชุตฺตมาปจายีโน, จตฺตารอ ฐมฺมา วชฺชตฺตนิ อายุ วณฺโณ สุขํ พลํ”

คำขอขมารวม

รัตนตฺตเย	ปมาเทน ทวารตเยน กตํ สพฺพํ อปรารํ ชมตฺ โน ภาเนเต
อาจริเย	ปมาเทน ทวารตเยน กตํ สพฺพํ อปรารํ ชมตฺ โน ภาเนเต
มาตาปิตเร	ปมาเทน ทวารตเยน กตํ สพฺพํ อปรารํ ชมตฺ โน ภาเนเต

จกัภิวัสทสมปรเมนุทมหาราชาภิกุติคาถา

มหาวชิราลงกรโณ	ททยานัน ปิยขตติโย
มหาเตชานุภาโว จ	พหุสตถวิจกขโณ
ทพหิ กตถญตารายี	พทุธาติพิพพการโว
ทยามานสสมปโน	สทา การณโกวิโท
สงคหานุปปทาเนน	ธมมิการกขคุดติยา
สพเพส สมนานมปิ	สพเพส รฎฐวาสิน
สพพกิจจานิ กาเรติ	सारตถิกานิ สพพโส
ฎपालตตกรงเคहि	อนेเกहाग्मिण्णत्तिโต
เสฎฐสส ราชภาวสส	อนुरुโป อนินทियो
ตสมาทานิ นรินโทย	สมบุญณบุญลพารมี
วรมทุธาภิสิตโต ว	ทสโม โหติ ขตติโย
รัตนตยานุภาเวन	ราชุน पुण्णतेससा
ปรเมนุทมหาราชา	ทีชายุโก निरामयो
วण्णवा पलसम्पनो	सुखितो होतु सपुपहा
रुग्गाभिपालनोपाय	विचारयं व योनिसे
रखुं धम्मैन कारेतु	राचम्मं ओगोपय
सम्पुत्तसासन् सेण्ण	उपत्तम्मगतु जानसे
पप्पोत्तु सपुप्पोत्तिल्लज	सपुप्पज चयमंगल
जिरु रखुसे पत्तिग्गात्तु	सता गतरानि पससत्तु
सपुप्पन्तरायोग्गखाय	तेवा रक्खन्तु न सतात्ति.